

PELASTUSOPISTO

Sopimushenkilöstön opetussuunnitelma

2022

Hyväksytty
14.2.2022
Koulutusjohtaja
Pelastusopisto

Muutostaulukko

Teema	Aihe	Päivämäärä
OPS	Opetussuunnitelman hyväksyminen	14.2.2022

1	Yleistä.....	8
1.1	Opetussuunnitelma kehittyy	8
1.2	Sopimushenkilöstön merkitys pelastustoimen järjestelmässä	9
1.3	Sopimushenkilöstön opintojen arvoperusta	9
1.4	Lainsäädäntö opetussuunnitelman taustalla	10
1.5	Opetussuunnitelman käsitteistö.....	13
1.6	Pedagoginen ajattelu koulutusjärjestelmän taustalla.....	16
1.7	Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu	19
2	Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä.....	21
2.1	Vastuut, koulutukset ja kurssit	21
2.2	Siirtymäaika	22
2.3	Palautejärjestelmä.....	22
3	Vastaavan kouluttajan koulutus	23
3.1	Johdanto	23
3.2	Vastaavan kouluttajan opintojen arvoperusta	23
3.3	Vastaavan kouluttajan asema ja tehtävät sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä	24
3.4	Pedagoginen koulutus	24
3.5	Aihekohtainen koulutus.....	27
3.6	Vastaavan kouluttajan kelpoisuus	28
3.7	Vastaava kouluttaja -rekisteri.....	28
4	Yleistä kursseista.....	29
4.1	Kurssien valintaperusteet	29
4.2	Kurssien verkko-oppimisympäristö Koulumaali	30
4.3	Osallistuminen opetukseen	31
5	Pelastustoiminnan peruskurssi (3 op)	32
5.1	Johdanto	32
5.2	Pelastustoiminnan peruskurssin 1. osa	32
5.3	Pelastustoiminnan peruskurssin 2. osa	33
5.4	Kurssin jälkeen	35
6	Savusukelluskurssi (2 op).....	37
6.1	Johdanto	37
6.2	Valintaperusteet	37
6.3	Kurssikuvaus	38
6.4	Osaamistavoitteet.....	39
6.5	Kurssin sisältö	39

6.6	Osaamisen arviointi	40
6.7	Kurssin jälkeen	40
7	Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn 1 kurssi (1 op)	41
7.1	Johdanto	41
7.2	Valintaperusteet	42
7.3	Osaamistavoitteet.....	42
7.4	Kurssin sisältö	43
7.5	Osaamisen arviointi	43
7.6	Kurssin jälkeen	43
8	Tieliikennepelastamisen kurssi (1 op).....	44
8.1	Johdanto	44
8.2	Valintaperusteet	44
8.3	Osaamistavoitteet.....	45
8.4	Sisältö.....	45
8.5	Osaamisen arviointi	45
9	Pintapelastuskurssi (1 op).....	46
9.1	Johdanto	46
9.2	Valintaperusteet	46
9.3	Kurssikuvaus	47
9.4	Osaamistavoitteet.....	47
9.5	Sisältö.....	47
9.6	Arvioinnin perusteet	48
9.7	Kurssin jälkeen	48
10	Ensiapukurssi (1 op)	49
10.1	Johdanto	49
10.2	Valintaperusteet	49
10.3	Kurssikuvaus	49
10.4	Osaamistavoitteet.....	50
10.5	Sisältö.....	50
10.6	Osaamisen arviointi	51
10.7	Kirjallisuus / oppimateriaali	51
11	Ensivastekurssi (2 op)	52
11.1	Johdanto	52
11.2	Valintaperusteet	52
11.3	Kurssikuvaus	53

11.4	Osaamistavoitteet.....	53
11.5	Kurssin sisältö	54
11.6	Osaamisen arviointi	54
11.7	Kirjallisuus / oppimateriaali	54
11.8	Kurssin jälkeen	55
12	Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta – kuljettajakurssi (0,5 op).....	56
12.1	Johdanto	56
12.2	Valintaperusteet kurssille	56
12.3	Kurssikuvaus	56
12.4	Osaamistavoitteet.....	57
12.5	Kurssin sisältö	57
12.6	Osaamisen arviointi	58
12.7	Kurssin jälkeen	58
13	Ryhmänjohtajakurssi (5 op)	59
13.1	Johdanto	59
13.2	Valintaperusteet	60
13.3	Ryhmänjohtajakurssin kuvaus	60
13.4	Osaamistavoitteet.....	62
13.5	Pelastusryhmän johtamisen perusteet (2 op)	62
13.6	Pelastusryhmän johtaminen eri onnettomuustyypeissä (3 op)	64
14	Sopimuspalokunnan päällikkökurssi (4 op).....	66
14.1	Johdanto	66
14.2	Kurssikuvaus	68
14.3	Pelastustoimen lainsäädäntö ja hallinnollinen järjestelmä (12 t)	71
14.4	Palokuntasopimus ja sen velvoitteet sekä sivutoimisen henkilöstön asema pelastuslaitoksen työntekijänä (12 t)	72
14.5	Riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen, toiminnansuunnittelu sopimuspalokuntatoiminnassa (24 t)	72
14.6	Henkilöstöjohtaminen, oman johtajuuden kehittäminen (24 t)	73
14.7	Pelastustoiminnan johtaminen ja viranomaisyhteistyö sekä tiedottaminen (16 t)	74
14.8	Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja johtaminen sekä päällystön etiketti ja käyttäytyminen (8t)	74
14.9	Alueellisen pelastuslaitoksen toiminta, keskeiset asiakirjat sekä valtakunnallisten ja alueellisten pelastusalan järjestöjen toiminta (4 t)	75
14.10	Yhteiskunnallisen varautumisen perusteet ja pelastuslaitoksen rooli sekä velvoitteet varautumisen järjestämisessä (8 t).....	76

14.11	Opintoja koskevia ohjeita	76
15	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi (6 op)	78
15.1	Johdanto	78
15.2	Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin kurssikuvaus	79
15.3	Onnettomuuksien ehkäisy (2,5 op).....	81
15.4	Pelastustoiminta (2,5 op).....	82
15.4.1	Sisältö.....	82
15.5	Johtaminen ja hallinto (1 op).....	82
15.6	Opintoja koskevia ohjeita	83
16	Lähteet	85

LIITTEET

Liite 1: Ohjeistus kurssilaisen soveltuvuustestien arviointiin

Liite 2: Terveystarkastusohjeistus Pelastustoiminnan peruskurssia varten

Liite 3: Terveystarkastusohjeistus Savusukelluskurssia varten

1 Yleistä

1.1 Opetussuunnitelma kehittyy

Pelastusopisto on rakentanut vuodesta 2019 alkaen koulutusjärjestelmää vastaamaan keskeisiin sopimushenkilöstön osaamistavoitteisiin. Koulutusjärjestelmää kehitetään ja uudistetaan edelleen. Koulutusjärjestelmän kehittämisen keskiössä on ollut niin vastaavien kouluttajien osaamisen kuin pelastustoimintaan liittyvien kriittisten osaamisalueiden kehittäminen, kurssit ja niiden opetusmateriaalien valmistelu.

”Pelastusopiston tehtävänä on myös vastata pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön sekä pelastuslain (379/2011) 2 a §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön opetussuunnitelman valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä, kouluttajakoulutuksesta, kouluttajarekisterin ylläpidosta sekä opetusmateriaalin tuottamisesta” (Laki Pelastusopistosta 2006).

Pelastusopisto käyttää termiä **sopimushenkilöstö**. Sopimushenkilöstöön kuuluvat pelastuslaitoksen **sivutoiminen henkilöstö** sekä pelastuslain 25 §:ssä tarkoitetun **sopimuspalokunnan** sekä **muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstö**, joka osallistuu pelastustoiminnan tehtäviin työsopimuksen tai muun, esimerkiksi palokuntasopimuksen perusteella. Pelastuslain (379/2011) ja lain Pelastusopistosta (607/2006) perusteella on määritetty yhteinen nimittäjä, mikä käsittää kaikki nämä kolme eri henkilöstöryhmää. Jatkossa käytetään termejä sopimushenkilöstön opetussuunnitelma tai koulutusjärjestelmä ja ne käsittävät kaikki nämä eri henkilöstöryhmät.

Opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään Pelastusopiston muiden opetussuunnitelmaprosessien mukaan. Tällä varmistetaan Pelastusopiston tutkintokoulutuksen ja sopimushenkilöstön koulutuksen tavoitteiden synkronointi sekä molempien koulutusten kehittäminen yhtäaikaaisesti vastaamaan toimialan tarpeisiin. Opetussuunnitelmaa laadittaessa kiinnitetään erityistä huomiota koulutuskokonaisuuksien perusteiden tarkasteluun (osaamistarpeet ja niistä kumpuavat koulutuksen osaamistavoitteet eri osaamistasoille, pedagogiset ratkaisut yms.). Opetussuunnitelma on jatkuvan kehitystyön kohteena. Sopimushenkilöstön opetussuunnitelmaan kuvataan systemaattisesti ja yhdenmukaisella tavalla koulutusten ja kurssien osaamistavoitteet. Toteutussuunnitelmat kirjoitetaan niin, että ne mahdollistavat uudet toteutustavat ja muut tarvittavat muutokset kurssien sisällä ilman, että hyväksytyyn opetussuunnitelmaan tarvitsee tältä osin tehdä muutoksia. Lisäksi opetussuunnitelmaprosessissa korostuvat nykyistä enemmän eri aihealueiden integrointi sekä eri kurssien välinen opetuksen integrointi ja jatkumo.

Kehittämisverkoston näkemyksille annetaan runsaasti tilaa ja ne ohjaavat omalta osaltaan suunnittelua. Lisäksi Pelastusopistolla on runsaasti sidosryhmiä, joiden asiantuntemusta voidaan käyttää järjestelmän kehittämiseksi. Keskeisessä roolissa koulutusjärjestelmän ja opetussuunnitelman kehittämistyössä ovat Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän suunnittelijat, koulutussuunnittelijat, koulutuslinjat ja tiimit, sekä substanssista vastaavat aihealueen vastuopettajat. Pelastusopisto hyödyntää työssä moniammatillista organisaatiotaan ja hyväksi havaittuja käytänteitä.

1.2 Sopimushenkilöstön merkitys pelastustoimen järjestelmässä

25§ Pelastuslaitos sekä sopimuspalokunnat ja muut vastaavat yhteisöt

Pelastustoimen tehtävien hoitamista varten alueen pelastustoimella tulee olla pelastuslaitos. Alueen pelastustoimi voi käyttää 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalaalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan (Pelastuslaki 379/2011).

Suomessa on yhteensä noin 13000 – 15000 pelastustoimintaan osallistuvaa sopimushenkilöä. Sopimushenkilöt kuuluvat noin 500 sopimuspalokuntaan ja noin 200:lla paloasemalla työskentelee pelastuslaitoksen sivutoimista henkilöstöä. Lisäksi on olemassa teollisuuspalokuntia, jossa esimerkiksi tehtaan työntekijöistä on koulutettu pelastushenkilöstä tehtaan omiin tarpeisiin. Sopimushenkilöstö osallistuu noin 70 000 pelastustoimen hälytystehtävään vuosittain. Suomessa on noin 110 000 pelastustoimen hälytystehtävää vuosittain. Sopimushenkilöstö muodostaa pelastustoimen valmiutta erityisesti harvaan asutuilla alueilla. (Sopimuspalokunnat Suomessa 2018; Pelastustoimen taskutilasto 2014 – 2018.)

Sopimuspalokuntien tehtävät vaihtelevat toiminta-alueen ja palokunnan operatiivisen palokuntaryhmän mukaisesti. Sopimushenkilöstö tekee yleisesti ottaen kaikkia pelastustoimen hälytystehtäviä. Lisäksi noin 400 asemalta sopimushenkilöstö osallistuu ensivastetehtäviin. Ensihoidon osana suoritettavasta ensivastetoiminnasta on muodostunut useilla alueilla tärkeä osa ensihoitopalvelua. Hälytystehtävien lisäksi sopimushenkilöstö osallistuu myös turvallisuusviestinnän toteuttamiseen.

Sopimushenkilöstön käyttö on Suomen kaltaisessa harvaan asutussa maassa välttämätöntä tehokkaan pelastustoiminnan järjestämiseksi. Maan pinta-alasta on noin 90 % aluetta, jossa sopimushenkilöstö huolehtii pelastustoimen ensilähdöstä. Muulla alueella sopimuspalokunnat tukevat ammattipalokuntia tai toimivat itsenäisesti päällekkäisissä tilanteissa. Sopimushenkilöstö on keskeinen voimavara, jolla pelastustoimen palvelut voidaan turvata tasapuolisesti maan kaikissa osissa. Sopimushenkilöstö muodostaa tärkeän osan poikkeusolojen pelastustoimen henkilöstöstä. (SSPL:n [www-sivut](http://www.sspl.fi))

1.3 Sopimushenkilöstön opintojen arvoperusta

Pelastustoimi tarvitsee henkilöstöä, joilla on tiedot, taidot ja tahto oppia jatkuvasti ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisten työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen. Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia

yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä, valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja, valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa, valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa muuta henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen, valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja olla aloitteellinen vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamiseksi. Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa. Inhimillisesti, ammatillisesti, luotettavasti - yhdessä.

1.4 Lainsäädäntö opetussuunnitelman taustalla

Pelastustoimintaa ja siihen liittyvää koulutusta ohjaavat useat eri säädökset, joista keskeisimmät ovat Pelastuslaki (379/2011) ja Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011).

Pelastuslaki 29.4.2011/379

25 § Pelastuslaitos sekä sopimuspalokunnat ja muut vastaavat yhteisöt

Pelastustoimen tehtävien hoitamista varten alueen pelastustoimella tulee olla pelastuslaitos. Alueen pelastustoimi voi käyttää 32 §:n mukaisessa pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa, laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalaalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan.

32 § Pelastustoiminnan sisältö

Pelastustoimintaan kuuluu:

- 1) hälytysten vastaanottaminen;*
- 2) väestön varoittaminen;*
- 3) uhkaavan onnettomuuden torjuminen;*
- 4) onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen;*
- 5) tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen;*
- 6) 1–5 kohdassa mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnat.*

Pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi...

34 § Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei toisin ole sovittu. Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka,

kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena...

55 § Valtion vastuu koulutuksesta

Valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta ja muusta pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta siten kuin Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) säädetään.

56 § Pelastuslaitoksen vastuu koulutuksesta

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus

57 § Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimisella sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tutkinnoista ja koulutuksesta.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407

7 § Pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuus

Pelastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitetulta sivutoimiselta henkilöltä ja sopimuspalokuntaan kuuluvalta henkilöltä vaaditaan, että:

- 3) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen sammutustyökurssin;*
- 2) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva päällystö ja alipäällystö on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakurssin tai pelastusalan ammatillisen tutkinnon;*
- 3) palokunnan päällikkö on suorittanut pelastuslain 55 §:ssä tarkoitetussa oppilaitoksessa vähintään sopimuspalokunnan päällikkökurssin, sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin taikka tämän asetuksen 6 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun tutkinnon.*

Pelastussukellustehtävään osallistuvalla vaaditaan lisäksi, että hän on suorittanut tehtävän edellyttämän Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen kurssin.

Ensivastetoimintaa ja siihen liittyvää koulutusta ohjaavat Terveydenhuoltolaki (1326/2010) ja Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta (585/2017).

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326

40 § Ensihoitopalvelun sisältö

Ensihoitopalveluun sisältyvät: (29.12.2016/1516)

1) äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan hoidon tarpeen arviointi ja kiireellinen hoito ensisijaisesti terveydenhuollon hoitolaitoksen ulkopuolella, eivät kuitenkaan meripelastuslaissa (1145/2001) tarkoitetut tehtävät, tarvittaessa potilaan kuljettaminen lääketieteellisesti arvioiden tarkoituksenmukaisimpaan hoitoyksikköön ja äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan jatkohoitoon liittyvät siirrot, silloin kun potilas tarvitsee siirron aikana vaativaa ja jatkuvaa hoitoa tai seurantaa; (29.12.2016/1516)

2) ensihoitovalmiuden ylläpitäminen;

3) tarvittaessa potilaan, hänen läheisensä ja muiden tapahtumaan osallisten ohjaaminen psykososiaalisen tuen piiriin;

4) osallistuminen alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa; ja

5) virka-avun antaminen poliisille, pelastusviranomaisille, rajavartiolaitosviranomaisille ja meripelastusviranomaisille niiden vastuulla olevien tehtävien suorittamiseksi.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi päättää palvelutasopäätöksessä ensivastetoiminnan sisällyttämisestä osaksi ensihoitopalvelua. Ensivastetoiminnalla tarkoitetaan hätäkeskuksen kautta hälytettävissä olevan muun yksikön kuin ambulanssin hälyttämistä äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan tavoittamisviiveen lyhentämiseksi ja yksikön henkilöstön antamaa hätäensiapua, joka on määritelty ensihoidon palvelutasopäätöksessä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 585/2017

8 § Ensihoitopalvelun yksiköt ja henkilöstö

Ensihoitopalvelun yksiköllä tarkoitetaan ensihoitopalvelun operatiiviseen toimintaan kuuluvaa kulkuneuvoa ja sen henkilöstöä. Ensihoitopalvelun yksiköitä ovat ambulanssien lisäksi erilaiset ensihoitoajoneuvot ja lääkäri- ja lääkintähelikopterit sekä muut tarpeelliset kulkuneuvot.

Ensihoitopalvelun yksiköiden henkilöstöllä on oltava vähintään seuraava koulutus:

1) ensivasteyksikössä vähintään kahdella henkilöllä ensivastetoimintaan soveltuva koulutus;

...

1.5 Opetussuunnitelman käsitteistö

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen – Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka mahdollistavat kurssilaisen erilaisissa tilanteissa jo hankkiman osaamisen hyväksilukemisen osaksi suoritettavaa koulutusta/kurssia. Osaaminen on voinut syntyä esim. aiemmissa opinnoissa, työelämässä tai harrastetoiminnassa. Tunnistamisen avulla osaaminen saadaan näkyville dokumentointia varten.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisella tarkoitetaan toimenpiteitä ja käytäntöjä, joilla kurssilaisen tunnistettu osaaminen arvioidaan ja dokumentoidaan. Toiminnassa keskitytään arvioimaan henkilön tunnistettua osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa kuvattuihin osaamistavoitteisiin ja ydinsisältöihin. Kurssilaisen on esitettävä todistusjäljennökset ja muut soveltuvat dokumentit niistä suorituksista ja siitä osaamisesta, joihin hän vetoaa. Tarvittaessa hänen on näytettävä osaamisensa erillisellä teoria- tai käytännönkokeella tai kurssilaiselta voidaan vaatia muuta lisänäyttöä osaamisesta.

Etäopetus – on aikasidonnaista opetusta. Esimerkiksi kurssiin liittyvä luento voidaan järjestää etänä tietoliikenneyhteyttä käyttämällä.

Harjoittava opetus - on paikka- ja aikasidonnaista käytännöllistä opetusta, jossa jäljitellään mahdollisimman aitoja työsuorituksia.

Harjoitussuunnitelma – suunnitelma, jonka mukaan koulutetaan ja harjoitellaan opetussuunnitelmassa ja toteuttamissuunnitelmassa olevien tavoitteiden mukaisia käytännön taitoja. Harjoitussuunnitelmassa kuvataan harjoituksen osaamistavoitteet, toteutustapa, käytössä olevat resurssit, aikataulu sekä harjoitukseen liittyvät turvaohjeet.

Itsenäinen opiskelu – se osa kurssin opinnoista, jonka kurssilainen suorittaa lähiopetuksen ulkopuolella hänelle soveltuvassa paikassa ja valitsemanaan aikana. Itsenäisissä opinnoissa kurssilaiset tekevät esim. erityyppisiä oppimistehtäviä, verkko-opintoja sekä valmistautuvat kokeisiin ja tentteihin.

Kouluttaja – kurssin järjestäjän nimeämä kurssin toteuttamiseen osallistuva kouluttaja.

Koulutuksen tai kurssin järjestäjä – se organisaatio, joka vastaa opetussuunnitelman mukaisesta kurssista, toteuttamissuunnitelmassa olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellisesta soveltamisesta, opetuksesta ja arvioinnista. Kurssin järjestäjä huolehtii myös kurssin taloudesta.

Koulutuksen tuottaja – pelastuslaitos tai muu organisaatio, jonka tehtäviin keskeisesti kuuluu sopimushenkilöstökoulutus. Muita organisaatioita voivat olla esim. puolustusvoimat ja turvallisuusalan oppilaitokset.

Koulutusosio – kurssin opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen perusyksikkö, jonka laajuus ja tavoitteet on määritelty tässä opetussuunnitelmassa. Koulutusosio voi koostua hyvin erityyppisestä opiskelusta: oppitunneista, luennoista, oppimis- ja harjoitustehtävistä, esitelmistä ja kokeista.

Kurssi – opintojen ja opetuksen sisällöllinen ja rakenteellinen koulutuskokonaisuus.

Lähiopetus – se osa kurssin opinnoista, joka toteutetaan tietyssä paikassa tiettyyn aikaan. Lähiopetusta ovat joka tapauksessa kurssiin liittyvät harjoitukset. Harjoituksia voidaan järjestää myös hajautetuissa ryhmissä alueella. Tällöin vastaavan kouluttajan tehtävä on huolehtia siitä, että opetus on tasalaatuista.

Opiskelu – kurssilaisen tavoitteellista toimintaa, jota ohjaavat osaamistavoitteet ja oppiminen. Kurssilaisella on velvollisuus osallistua kaikkeen järjestettyyn opetukseen sekä opiskella itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan.

Opetussuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvataan sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmään kuuluvien kurssien tarkoitus, valintaperusteet kurssille, osaamistavoitteet, ydinsisällöt, suoritusvaatimukset ja arviointi.

Opintopiste – ilmaisee opiskeltavan opintojakson työmäärän. Yksi opintopiste vastaa keskimäärin kurssilaisen 27 tunnin työpanosta. Käytännössä yhden op:n suorittamiseen vaadittava työmäärä voi vaihdella esim. henkilön opiskeluvalmiuksien mukaan.

Pelastustoiminta – kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pedagogiikka – tarkoittaa tapaa, jolla opetus järjestetään sekä sen näkemyksellisiä ja kasvatuksellisia periaatteita.

Simulaatiopedagogiikka - Simulaatiopedagogiikka (harjoituspedagogiikka) on oppimismenetelmällinen kokonaisuus, jossa oppiminen perustuu 1) konstruktivistis-realistiseen- sekä 2) sosio-konstruktivistiseen oppimisnäkemysiin. Konstruktivistis-realistisessa näkemyksessä oppija nähdään oman sisäisen mallin (mentaalinen malli) ja osaamisensa rakentaja (konstruoijana) turvallisesta ja tarkoituksenmukaisesta toimintamallista alan tehtävissä. Tällaisen sisäisen mentaalisen mallin ja valmiuden rakentuminen on ammatillisen koulutuksen tärkein tehtävä. Opettajan tehtävä on luoda oppimisen olosuhteet ja auttaa oppijaa oppimistehtävässään, sekä varmistaa asiantuntijuudellaan oppilaan rakentaman ammattitaidon realismi käytännön työelämässä. Simulaatiopedagogiikassa ja erityisesti harjoitusta seuraavassa myönteisessä toiminnan analyttisessä oppimiskeskustelussa korostuu itse- ja vertaisarviointi sekä opettajan arviointi. Sosio-konstruktivistinen oppimisnäkemys tuo mukaan oppimisen yhteisöllisyyden, koska useimmat asiat opitaan sosiaalisessa kontekstissa.

Sopimushenkilöstö - pelastuslaitoksen sivutoiminen henkilöstö sekä pelastuslain 25 §:ssä tarkoitetun sopimuspalokunnan sekä muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstö, joka osallistuu pelastustoiminnan tehtäviin työsopimuksen tai muun, esimerkiksi palokuntasopimuksen perusteella.

Sopimuspalokunta – pelastustoimen järjestelmään kuuluva vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta, teollisuuspalokunta tai sotilaspalokunta, joka on tehnyt pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta.

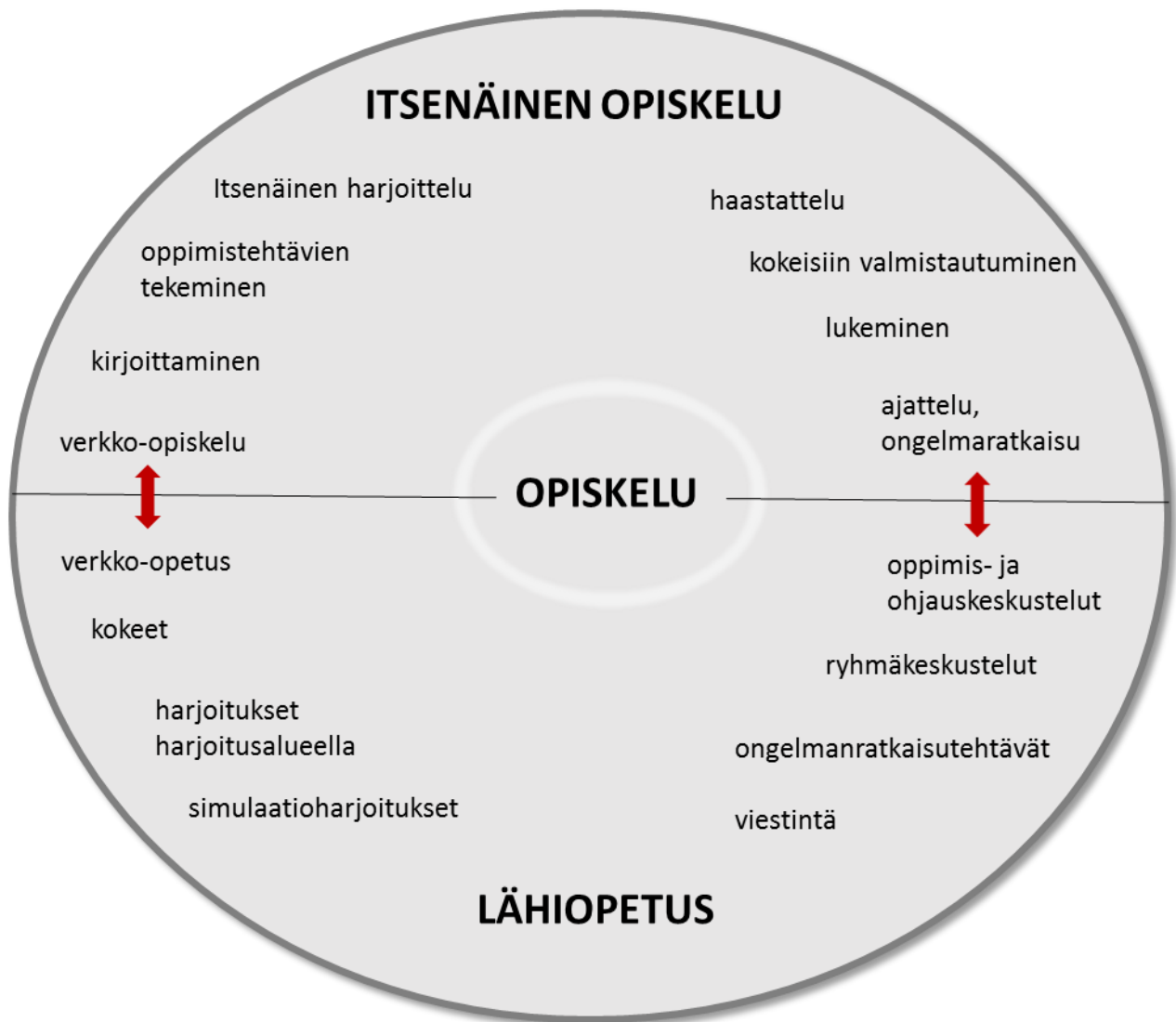
Taitokoe – on kurssilaisen tekemä tehtävä, jolla kouluttaja varmistaa kurssilaisen osaamisperustaisten osaamistavoitteiden saavuttamisen taidon osalta.

Toteuttamissuunnitelma – opetussuunnitelmassa kuvatus kurssin toteuttamiseksi laadittu suunnitelma, jonka tekee Pelastusopisto ja siinä olevien toimintojen/toimenpiteiden alueellisesta soveltamisesta vastaa kurssin vastaava kouluttaja. Toteuttamissuunnitelmassa täsmennetään mm.

- osaamistavoitteet
- keskeinen asiasisältö
- suositus lähiopetuksen ja itsenäisen opiskelun väliseksi suhteeksi tunteina
- suositus lähiopetuksen aikataulaksi ja tarvittavien kouluttajien määräksi
- vaadittavat suoritukset
- lähiopetuksen läsnäolovelvoitteen seuranta; poissaolojen seuraamusten määrittely
- kirjallisiin kokeisiin tuleva opiskeltava aineisto
- käytännön kokeet
- arviointiperusteet

Vastaava kouluttaja – kurssin järjestäjän nimeämä henkilö, joka vastaa kurssin sisällöstä, turvallisuudesta, opetuksesta ja käytännön järjestelyistä. Vastaavalla kouluttajalla tulee olla hyväksytysti suoritettuna Pelastusopiston vastaavan kouluttajan koulutus sekä voimassa oleva vastaavan kouluttajan lisenssi. Vastaavan kouluttajan koulutus koostuu kahdesta osiosta: 1) pedagogisesta koulutuksesta ja 2) aihekohtaisesta koulutuksesta. Aihekohtaiset koulutukset järjestetään kurssien seminaareina. Yhdessä nämä kaksi koulutusta antavat vastaavalle kouluttajalle lisenssin toimia ko. kurssi vastaavana kouluttajana. Lisenssi on voimassa määräajan.

Verkko-opiskelu – se osa opinnoista, joita voidaan suorittaa ohjatusti oppimisympäristössä. Opinnot voivat sisältää esimerkiksi keskustelua, ryhmätöitä, tehtäviä ja tiedonhankintaa.

Kuva 1 Opiskelumenetelmät

1.6 Pedagoginen ajattelu koulutusjärjestelmän taustalla

Oppimisympäristön muutoksessa kyse on yhteiskunnallisista muutoksista, oppimisenäkemyksissä tapahtuneesta kehityksestä ja didaktisista muutoksista, joissa korostuvat opiskelijakeskeinen, ongelmalähtöinen tutkiva oppiminen, sosiaalinen vuorovaikutus, yhteistoiminnallinen ja yhteisöllinen oppiminen sekä oppimisen siirtyminen tai verkottuminen myös luokahuoneen ulkopuolelle. Fyysisen ulottuvuuden lisäksi oppimisympäristöihin liittyvät sosiaalinen, tekninen, paikallinen ja didaktinen ulottuvuus, sekä monikulttuurisissa yhteisöissä myös kulttuurinen ulottuvuus. (Manninen et al., 2007.) Oppimista voidaan tarkastella ja selittää erilaisista teoreettisista näkökulmista. Näin syntyneitä oppimisenäkemyksiä on runsaasti ja niitä voidaan luokitella monella eri tavalla. Seuraava koontitaulukko keskeisimmistä oppimisenäkemyksistä on teoksesta Lindblom-Ylänne ja Nevgi (2003). Erilaisten oppimisenäkemyksien pohjalta opettaja ja kurssilainen muodostavat oman henkilökohtaisen oppimiskäsityksensä siitä, mitä oppiminen on.

	Tiedon jakaminen	Jäsennellyn tiedon välittäminen	Opettajan ja opiskelijan (kurssilaisen) vuorovaikutus	Ymmärtäminen, auttaminen ja tukeminen	Käsitteellinen muutos
Oppimis-näkemys	Behaviorismi	Kognitiiviset näkemykset	Humanismi	Konstruktivismi	Sosiokonstruktivismi
Opettajan rooli	tiedon valmistelija ja jakaja	tiedon jäsentäjä ja välittäjä	ohjaaja ja valmentaja	fasilitaattori ja auttaja	muutosagentti ja kehityksen alkuunpanija, edelläkulkija
Opetus	tiedonvälitystä	tiedollisen ristiriidan herättäminen ja oppimis-prosessia loogisesti tukeva jäsennelty esitys	vuorovaikutuksellinen, keskusteleva prosessi	prosessimaista opetusta, jossa tavoitteena on opiskelijoiden tukeminen	kehittävää, suuntaa näyttävää ja lähikehityksen vyöhykkeelle ohjaavaa opetusta
Opiskelijan (kurssilaisen) rooli	passiivinen vastaanottaja	vastaanottaja, aktiivinen kokeilija	osallistuja	opiskelija vastaa omasta oppimisestaan	opiskelija osallistuu yhteiseen oppimisprosessiin ja vastaa myös muiden oppimisesta
Sisältö	sisältö on määritelty etukäteen opetus-suunnitelmassa	opettaja organisoii ja jäsentää opetussuunnitelmassa kuvatun sisällön opetusta varten	opettaja etsii ja valitsee sisällöt oman asiantuntemuksensa pohjalta	sisällön määrittävät ja sopivat opettaja ja opiskelija yhdessä	opiskelijan itse määrittämä ja muodostama, muuttuva sisältö
Tieto	opettajan omistama tieto, tieto siirtyy opiskelijalle	opettajan omistama tieto, opiskelija saa tiedon oivaltamalla ja soveltamalla	opettajan omistama tieto, jonka opiskelija löytää	opiskelija rakentaa oman tietonsa	sosiaalisesti yhdessä muiden kanssa konstruoitu tieto

Pelastusopiston strategiaan linjauksiin pohjautuen oppimisen nähdään Pelastusopistolla pitkälti perustuvan sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen on sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö. Tieto ja osaaminen rakentuvat kokemuksen kautta aiemmin opitun pohjalle sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Opiskelija (kurssilainen) on aktiivinen ja vastuullinen toimija, ja oppiminen on päämäärään ja tavoitteisiin suuntautunutta, oppiminen tapahtuu yhteisöllisesti ja kytkeytyy ammatillisiin konteksteihin. Teoreettisen tiedon lisäksi taitoja opitaan tekemällä niin, että opiskelija (kurssilainen) pystyy soveltamaan oppimaansa ammattialansa työtehtävissä. Elinikäisen oppimisen taidot ovat keskiössä alati muuttuvassa työelämässä ja yhteiskunnassa.

Oppiminen nähdään Pelastusopistolla myös konnektivistisena (Siemens, 2004), jolloin oppimisessa hyödynnetään teknologiaa erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä ja oppiminen on kytkentöjen ja yhteyksien luomista eri tietolähteistä ja verkostoista saadun tiedon pohjalta. Ns. nettisukupolven edustajille luontevat oppimisen kanavat ovat pitkälti digitaalisia. Opiskelijan (kurssilaisen) omaa tietovarantoa, tietoja, taitoja, arvoja ja asenteita hyödynnetään. Tietoa etsitään, rakennetaan ja jaetaan yksin ja yhdessä hyödyntäen mobiilia audiovisuaalista viestintää, kuvaa, ääntä ja sosiaalista mediaa. Oppiminen on aktiivista, toiminnallista ja yhteisöllistä, ja tieto päivittyy jatkuvasti.

Kiinnostus on avainsana oppimisessa, jota uudet teknologian ja digitalisaation tuomat välineet tukevat ja toimivat väylänä. Samoin uudet ilmiöpedagogiikkaan perustuvat käytännöt auttavat opiskelijoita ottamaan jo olemassa olevia kiinnostuksen kohteita osaksi toimintaa, jota voidaan tukea uudella teknologialla. Samalla tavoin uudet joustavammat oppimistilat voivat mahdollistaa uusia toimintatapoja ja pedagogisia käytäntöjä, joiden avulla voidaan auttaa opiskelijoita kehittämään omaa toimijuuttaan ja omistajuuttaan oppimisen ja toimintansa suhteen. Tällöin opettaja ohjaa, seuraa ja toimii asiantuntijana. Hyvä pedagogiikka on ensisijaista, välineet ja oppilaiden yhteisöllinen toiminta toimivat mahdollistajana oivaltavalle oppimiselle. (Lonka, 2015.)

Oppimisen tavoitetaso	Opetukselliset teot	Opiskelutoiminta	Ympäristön rooli
Informaation saaminen	Informaation tarjoaminen	Lukeminen, kuuntelu, katselu, tekeminen, kokeminen	Innostava, informaatiota tarjoava, autenttinen tai simuloitu ympäristö
Muistaminen	Kontrolli	Kertaus, muistelu, toistaminen	Vuorovaikutuksen ja kertaamisen mahdollistava ympäristö ja välineet
Ymmärtäminen	Prosessoinnin ohjaus	Kokeilu, prosessointi, kysely, keskustelu, reflektointi	Kommunikaation ja vuorovaikutuksen (ihmiset, opittava asia) mahdollistava kokeiluympäristö
Soveltaminen	Harjoittaminen	Tekeminen, soveltaminen, harjoittelu	Autenttinen tai simuloitu ympäristö, joka mahdollistaa opitun soveltamisen ja tekemisen

Opettaminen, opiskelu ja oppiminen (Manninen et. al, 2007).

Didaktiikassa tapahtuneissa muutoksissa korostuvat opiskelijakeskeisyys, ongelmalähtöisyys sekä yhteistoiminnallisuus ja yhteisöllinen oppiminen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Opettamisen keskiössä on yhä enemmän ohjaajan rooli tiedon jakamisen roolin sijaan, mutta rooli voi vaihdella opettajan käyttämien toimintamallien mukaan.

Oppimiskulttuurissa keskiössä ovat oppilaan itseohjautuvuus ja oppimaan oppiminen. Toivola (2015) toteaa, että opiskelijan (kurssilainen) itseohjautuvuutta tuetaan itsearviointilla ja tavoiteoppimisen konkretisoitumisella. Oppimiskulttuurin muutoksessa kyse on siitä, miten teknologiaa, digitalisaatiota ja opiskelijan (kurssilaisen) osaamisen potentiaalia voidaan hyödyntää ja näin motivoida opiskelijaa (kurssilaista) oppimaan. Oppimista edistäviä tapoja oppia voi hyödyntää yhteisöllisesti ennen harjoitettavaa opetusta ja/tai sen jälkeen opiskelijan (kurssilaisen) siirtyessä analysoimaan toimintaansa verkossa. Harjoittava opetus on paikka- ja aikasidonnaista käytännöllistä opetusta, jossa jäljitellään mahdollisimman aitoja työsuorituksia. Tiedollinen osaaminen ulosmitataan taitoa vaativissa työsuorituksissa. Usein työtä tehdään pareittain tai ryhmässä, tämä edellyttää myös hyviä sosiaalisia taitoja. Harjoittavalla opetuksella pyritään vahvistamaan erityisesti taidon oppimista erilaisissa sosiaalisissa konstruktioissa (yksilö, pari, ryhmä).

1.7 Osaamisperusteinen tavoitteenasettelu

Sopimushenkilöstön kurssit on kuvattu osaamisperusteisen tavoitteenasettelun mukaisesti. Osaamistavoitteet (learning outcomes) kuvaavat, mitä kurssilaisen odotetaan osaavan kurssikokonaisuuden suoritettuaan. Pyrkimyksenä on kuvata, mitä kurssilainen tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena.

Osaamistavoitteiden pohjalla ovat sopimushenkilöstön toiminnassa onnistumisen kannalta keskeiset osaamistarpeet. Osaamistavoitteiden laatimisella ja arvioinnilla huolehditaan siitä, että jokainen kurssilainen saavuttaa vähintään ne tiedot, taidot ja asenteet, jotka ovat pohjana tehtävässä onnistumiselle, turvallisuudelle ja jatkuvalla uuden tiedon rakentumiselle.

Osaamistavoitteet ovat kirjoitettu siten, että ne sisältävät seuraavat asiat: verbin, joka kertoo, mitä kurssilaisen odotetaan pystyvän tekemään kurssin lopussa; sanan tai sanoja, jotka ilmaisevat, minkä asian kanssa kurssilainen on tekemisissä; sanan tai sanoja, joita käytetään osoituksena siitä, että oppimista on saavutettu.

Osaamisen tasoja on kuvattu Bloomin taksonomiaa mukaillen seuraavasti:

1. Muistamisen taso
Muistaminen voidaan määritellä kyvyksi pitää mielessä tai palauttaa mieleen asioita ilman, että niitä välttämättä ymmärretään. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään muistamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: määritellä, tunnistaa, listata, kuvata, jäljitellä, muistaa.
2. Ymmärtämisen taso
Ymmärtäminen voidaan määritellä kyvyksi tulkita opittua informaatiota. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään ymmärtämisen tasolla mm. seuraavia verbejä: selittää, erottaa, raportoida, avustaa, arvioida.
3. Soveltamisen taso
Soveltaminen voidaan määritellä kyvyksi käyttää opittua materiaalia uusissa tilanteissa tai kyvyksi käyttää ideoita ja käsitteitä ongelmanratkaisussa. Tässä opetussuunnitelmassa käytetään soveltamisen tasolla mm. seuraavia verbejä: käyttää, valita, toimia, soveltaa, suorittaa, toteuttaa, ehdottaa, tehdä.
4. Analysoimisen taso
Analysoiminen voidaan määritellä kyvyksi hajottaa informaatio komponenteiksi, ja etsiä niiden välisiä suhteita ja ideoita (organisatorisen rakenteen ymmärtämistä). Tässä opetussuunnitelmassa käytetään analysoimisen tasolla mm. verbiä analysoida.
5. Arvioimisen taso
Arvioiminen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ajatusten ja ratkaisujen arvoa; arvostella, tehdä johtopäätös, perustella.
6. Luomisen taso
Luominen voidaan määritellä kyvyksi arvioida ja arvottaa materiaalia tiettyä tarkoitusta varten sekä kyvyksi saada aikaan jotain uutta; rakentaa, laajentaa, kehittää.

2 Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä

2.1 Vastuut, koulutukset ja kurssit

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä on moniulotteinen kansallinen koulutusjärjestelmä, joka tuottaa koulutuksien ja kurssien kautta kelpoisuuden vastaavaksi kouluttajaksi sekä sopimushenkilöstölle kelpoisuuden pelastustoiminnan eri tehtäviin. Pelastusopisto vastaa sopimushenkilöstön opetussuunnitelmasta, vastaavien kouluttajien koulutuksesta, sekä siihen liittyvästä kouluttajarekisteristä ja opetusmateriaalin tuottamisesta kursseille. Pelastusopisto kouluttaa vastaavat kouluttajat ja sopimushenkilöstön päällystön. Pelastuslaitos vastaa sopimushenkilöstönsä riittävästä koulutuksesta. Pelastuslaitos voi järjestää kurssin itse tai sopimukseen pohjautuen antaa kurssin järjestettäväksi kolmannelle osapuolelle. Vastaavat kouluttajat toteuttavat koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä Pelastusopiston

Kuva 2 Kurssikaavio

opetussuunnitelman mukaisia kursseja. Kuvassa 2 on havainnollistettu Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän kurssitarjontaa vuodelle 2022.

Pelastusopisto järjestää seuraavat koulutukset:

- Vastaavan kouluttajan pedagoginen koulutus
- Vastaavan kouluttajan aihekohtaiset koulutukset (kurssien seminaarit)
- Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi
- Sopimuspalokunnan päällikkökurssi

Alueella järjestettävät kurssit:

- Pelastustoiminnan peruskurssi
- Ensiapukurssi
- Ensivastekurssi

- Tieliikennepelastamisen kurssi
- Savusukelluskurssi
- Pintapelastuskurssi
- PVAT1-kurssi
- Ryhmänjohtajakurssi
- Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta – kuljettajakurssi

Vuoden 2022 aikana Pelastusopisto suunnittelee / valmistelee seuraavia kursseja:

- Sammutustekniikka
- CBRNE-tukitoiminnot -kurssi
- Kemikaalisukelluskurssi

2.2 Siirtymäaika

Vastuu sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmästä siirtyi Pelastusopistolle 1.1.2019. Pelastusopisto on sopinut Suomen pelastusalan keskusjärjestön (SPEK) kanssa siirtymävaiheen järjestelyistä vuosille 2019–2023. Pelastusopiston opetussuunnitelmaan tulevien kurssien osalta edetään siirtymävaiheessa osittain rinnakkain. Sopimushenkilöstön koulutukseen sovelletaan Pelastusopiston hyväksymää (PeO Dno/2013/954) SPEK:n opetussuunnitelmaa kurssikohtaisesti siihen saakka, kunnes Pelastusopiston tuottamien kurssien aineisto ja siihen liittyvä kurssikohtainen koulutus ovat valmiit. Pelastusopiston kurssiaineisto tulee ottaa käyttöön kursseilla viimeistään aineiston valmistumisvuotta seuraavana vuotena.

2.3 Palautejärjestelmä

Pelastusopisto käyttää systemaattista palautejärjestelmää, jotta sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmällä pystytään vastaamaan kansallisista osaamistarpeista kumpuaviin osaamistavoitteisiin sekä varmistamaan tasalaatuinen ja korkeatasoinen koulutus.

Pelastusopisto kerää palautetta koulutustoiminnasta itse järjestämään koulutuksesta sekä alueellisista kursseista. Alueellisista kursseista palaute kerätään Koulumaaliin linkitetyn palautekyselyn kautta. Kysely on tarkoitettu kurssilaisille, kouluttajille ja vastaaville kouluttajille.

Pelastusopisto käsittelee saamiaan palautteita Pelastusopiston prosessien mukaisesti määräajoin. Opetussuunnitelman, toteutussuunnitelmien sekä Koulumaali-oppimisympäristössä olevien kurssimateriaalien kehittämiseksi käytetään kurssilaisilta, kouluttajilta ja vastaavilta kouluttajilta saatua palautetta.

Lisäksi koulutuksen järjestäjien ja vastaavien kouluttajien odotetaan keräävänsä palautetta omasta toiminnastaan, analysoivan saamansa kurssipalautteen ja kehittävän omaa toimintaansa palautteen pohjalta.

3 Vastaavan kouluttajan koulutus

3.1 Johdanto

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen kouluttajakoulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolella Suomea. Vastaavat kouluttajat ovat järjestelmän kulmakiviä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Vastaavan kouluttajan koulutus koostuu pedagogisesta ja aihekohtaisesta koulutuksesta. Pelastusopisto vastaa ja toteuttaa vastaavan kouluttajan koulutuksen. Pedagoginen koulutus antaa kouluttajille pedagogisia valmiuksia ja aihekohtainen koulutus kunkin kurssin sisältöön ja organisointiin tarvittavaa osaamista.

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan valmiuksiin suuntautuu laadullisesti uudenlaisia osaamisodotuksia, joissa korostuvat mm. hyvät yhteisö- ja vuorovaikutustaidot. Hyvä ilmapiiri ja henkilöstön motivaatio antavat perustan sopimushenkilöstön osaamisen rakentamiselle ja tehokkaalle käytölle. Koulutusosaamisen merkitys korostuu. Vastaava kouluttaja on toimintakulttuuriaan kehittävässä pelastustoimessa yhteisönsä valmentaja, joka vastaa osaltaan pelastustoimen arvojen ja osaamisen jatkuvasta kehityksestä.

3.2 Vastaavan kouluttajan opintojen arvoperusta

Pelastuslaitokset tarvitsevat henkilöstöä, jolla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti, ja näin valmiudet kehittää omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alainen työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen.

Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi:

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamiseksi.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

3.3 Vastaavan kouluttajan asema ja tehtävät sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä

Vastaava kouluttaja vastaa kurssin käytännön toteutuksesta opetussuunnitelman ja toteutussuunnitelman pohjalta. Erityisesti koulutusosaaminen ja itsensä jatkuva kehittäminen korostuvat vastaavan kouluttajan tehtävässä. Kouluttamisella parannetaan yhteisön valmiuksia toimia eri pelastustoiminnan tehtävissä.

Vastaavalla kouluttajalla on pelastustoimen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä kolme ydinfunktiota:

1. Hän vastaa omalta osaltaan siitä, että kurssien opetussuunnitelmassa määritellyt osaamistavoitteet täyttyvät.
2. Hän huolehtii omalta osaltaan jatkuvasti omien sekä kurssilla toimivien kouluttajien tietojen ja taitojen ylläpidosta sekä substanssin että pedagogiikan osalta.
3. Hän vastaa kokonaisuudesta, valitsee ja valvoo kouluttajien toimintaa sekä huolehtii työturvallisuudesta.

3.4 Pedagoginen koulutus

3.4.1 Johdanto

Vastaavan kouluttajan pedagogisella koulutuksella pyritään tukemaan kouluttajien pedagogista osaamista, jotta kursseilla saavutetaan niille asetetut osaamistavoitteet. Vastaavan kouluttajan pedagogisella koulutuksella pyritään myös varmistamaan koulutuksen tasalaatuisuus huolimatta siitä, millä pelastustoimen alueella koulutusta toteutetaan.

Opetussuunnitelmaan on koottu se ydinaines, jonka hallinta on vastaavan kouluttajan tehtävissä välttämätöntä, ja jonka perustalle kouluttaja voi rakentaa omaa pedagogista osaamistaan sen mukaan, kuin hänen urakehityksensä kouluttajana sitä edellyttää. Jokaisen vastaavan kouluttajan on ymmärrettävä ja tunnettava oma vastuunsa itsensä ja kurssilla toimivien muiden kouluttajien sitouttamisesta koulutusjärjestelmän pedagogisiin periaatteisiin, jatkuvasta kehittämisestä sekä koulutustaidon ylläpitämisestä myös vastaavan kouluttajan koulutuksen jälkeen.

3.4.2 Valintaperusteet

Vastaavan kouluttajan pedagogiseen koulutukseen hakeutuvalla on oltava

- pelastustoimen alipäällystön virkaan riittävä muodollinen koulutus
- muu riittävä koulutus ja kokemus, jotka Pelastusopisto arvioi.

3.4.3 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) sekä opintojen hyväksilukeminen

Vastaavan kouluttajan pedagogisessa koulutuksessa voidaan hyväksilukea aiemmin Pelastusopistolla hyväksytysti suoritettu simulaatio-ohjaajakoulutus tai jos henkilöllä on dokumentoidusti todistuksella osoittaa, että hän on suorittanut vastaavan sisältöisen pedagogisen koulutuksen aiemmin.

Hyväksiluvun arvioinnissa lähtökohtana ovat kurssin osaamistavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon myös aikaisempien opintojen laajuus, sisältö sekä ajankohta, jolloin opinnot on suoritettu. Hyväksilukemismenettely käynnistyy vain ahotointia hakevan henkilön aloitteesta. Hyväksilukemista haetaan Pelastusopiston kouluttajakoulutuksesta vastaavalta opettajalta tai suunnittelijalta sopimushenkilistokoulutus@pelastusopisto.fi Kouluttajakoulutuksesta vastaava suunnittelija tekee hyväksilukemispäätöksen opettajan esityksestä. Pääsääntöisesti kolmea vuotta vanhempia opintoja ei lueta hyväksi, ellei ahotointia hakeva henkilö ole aktiivisesti toiminut ko. aiheen parissa esim. opettajana tai kouluttajana. Pelastusopisto arvioi, pitääkö hakijan antaa lisänäyttö osaamisestaan joko kirjallisella tehtävällä/tentillä tai näyttökokeella.

3.4.4 Koulutuksen kuvaus

Koulutus on tarkoitettu pelastustoimen sopimushenkilöstön vastaavaksi kouluttajaksi aikoville henkilöille. Kurssi keskittyy pedagogisten tietojen, taitojen ja asenteiden kehittämiseen kouluttajan tueksi.

Vastaavan kouluttajan pedagogisessa koulutuksessa kouluttajaa tuetaan monilla eri tasoilla oppimisteorioiden hahmottamisesta eri malleihin siitä, miten opetus voidaan toteuttaa osaamistavoitteiden toteutumiseksi. Koulutuksessa painotetaan simulaatiopedagogiikkaa ja sen hyödyntämistä oppimisen tukena.

Koulutuksen keskeisenä osana on pedagoginen valmennus, jonka päämääränä on tukea kouluttajan pedagogista osaamista ja jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Näin voidaan varmistaa kouluttajan riittävät valmiudet tukea tulevien kurssilaistensa oppimista parhaalla mahdollisella tavalla.

3.4.5 Osaamistavoitteet

Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen suorittanut osaa:

Tiedollisella tasolla

- määritellä termit ammattitaito ja oppiminen
- määritellä konstruktivistis-realistisen oppimiskäsityksen
- kertoa oppimistapahtuman suunnittelun ja toteutuksen vaiheet sekä perustella niiden merkityksen oppimiselle
- kertoa harjoitusta seuraavan oppimiskeskustelun vaiheet sekä perustella sen merkityksen oppimiselle

Taidollisella tasolla

- toteuttaa kurssilla opittua koulutusmallia kursseilla, joita tulee pitämään
- tehdä kohderyhmäanalyysin ja asettaa oppimistapahtumalle osaamisperustaiset oppimistavoitteet
- valita koulutusaiheet sekä aiheisiin sopivat oppimismenetelmät ja ympäristöt
- tehdä koulutusjärjestelyt ja toteuttaa oppimistapahtuman
- varmistaa oppimistavoitteiden saavuttamisen
- ohjata "full-scale" harjoitusta seuraavan oppimiskeskustelun vakiotoimintamallin mukaisesti
- analysoida toteuttamia oppimistapahtumia oppimistavoitteiden ja kustannusvaikuttavuuden näkökulmasta

Asenteellisella tasolla

- toimia esimerkillisesti pelastusalan arvojen mukaisesti
- luoda mahdollisimman hyvät olosuhteet ja oppimisympäristöt oppimiselle
- tukea omalla toiminnallaan mahdollisimman hyvää yhteistyötä ammatti- ja sopimushenkilöstön välillä

3.4.6 Sisältö

- sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä
- osaamisperustaisen oppimistavoitteen asettaminen (luento)
- oppimistapahtuman suunnittelu ja toteutus (luento)
- harjoitusta seuraavan oppimiskeskustelun ohjaaminen (luento)
- demonstraatio oppimiskeskustelusta
- luennon ja harjoituksen suunnittelu
- luento-opetusharjoittelujen pitäminen ja opettajajohtoiset oppimiskeskustelut niistä
- harjoitusten toteutus ja harjoituksen kouluttajan johtama oppimiskeskustelu sekä opettajajohtoinen oppimiskeskustelu pedagogiikasta ja didaktiikasta

Opetus toteutetaan kolmen päivän lähiopetuksena, joko alueellisesti tai Pelastusopistolla. Koulutuksen laajuus on 27 tuntia (1 op). Koulutuksen intensiivisyys ja nousujohteisuus edellyttää, että vastaavaksi kouluttajaksi aikova osallistuu kaikkiin opetuspäiviin.

3.4.7 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan vastaavaksi kouluttajaksi aikovan opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan opiskelijaa opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua opettajien lisäksi esim. opiskelija itse. Opiskelijan suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Koulutuksessa osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Koulutuksessa käytetään jatkuvan arvioinnin lisäksi vertaisarviointia. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan tietokokeella.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

Vastaavaksi kouluttajaksi aikova voi uusia hylätyn suorituksen kaksi kertaa. Kesken jäänyttä koulutusta vastaavaksi kouluttajaksi aikova voi täydentää sopimalla tästä Pelastusopiston vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen vastuuhenkilön kanssa.

3.4.8 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelija on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta.

Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

3.5 Aihekohtainen koulutus

3.5.1 Johdanto

Aihekohtainen koulutus tarkoittaa kunkin kurssin toteuttamiseen ja organisointiin tarvittavaa koulutusta. Pääsääntöisesti aihekohtainen koulutus toteutetaan kurssien seminaareissa. Seminaareja järjestetään kurssista riippuen Pelastusopistolla, eri paikkakunnilla ja verkossa. Seminaarin kesto vaihtelee kurssin mukaan. Seminaarissa voi olla mukana myös toiminnallista osuutta. Kurssin vastaavalle kouluttajalle voi olla määritelty erityisiä pätevyys- ja soveltuvuusvaatimuksia, jotka selviävät kurssin seminaarin ilmoituksesta. Seminaarit toteuttaa Pelastusopisto. Seminaarien koulutustarjonta löytyy Pelastusopiston [www-sivuilta](http://www.pelastusopisto.fi).

Kurssikohtaisessa seminaarissa keskitytään substanssiosaamisen vahvistamiseen, kurssimateriaalin pedagogiseen hallitsemiseen sekä Koulumaali-oppimisympäristön käyttöön. Seminaarien tavoite on varmistaa kouluttajien ajantasainen ja tutkintokoulutuksen kanssa linjassa oleva sisältöosaaminen. Näin kentällä työskentelevä ammattihenkilöstö ja sopimushenkilöstö toimivat samojen periaatteiden mukaisesti.

3.5.2 Osaamistavoitteet

Seminaarin jälkeen vastaava kouluttaja osaa

Tiedollisella tasolla

- perustella kurssin merkityksen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmässä
- perustella kurssilaisten valinnat kurssille

Taidollisella tasolla

- organisoida kurssin omalla alueellaan
- ohjata kouluttajia kurssin toteutuksessa
- toteuttaa kurssin siten, että kurssilaiset täyttävät osaamisperustaiset oppimistavoitteet

Asenteellisella tasolla

- toimia esimerkillisesti pelastusalan arvojen mukaisesti
- luoda mahdollisimman hyvät olosuhteet ja oppimisympäristöt oppimiselle
- tukea omalla toiminnallaan mahdollisimman hyvää yhteistyötä ammatti- ja sopimushenkilöstön välillä

3.5.3 Sisältö

Sisältö vaihtelee kurssin sekä seminaarin toteuttamisen mukaan, mutta se sisältää aina vähintään seuraavat:

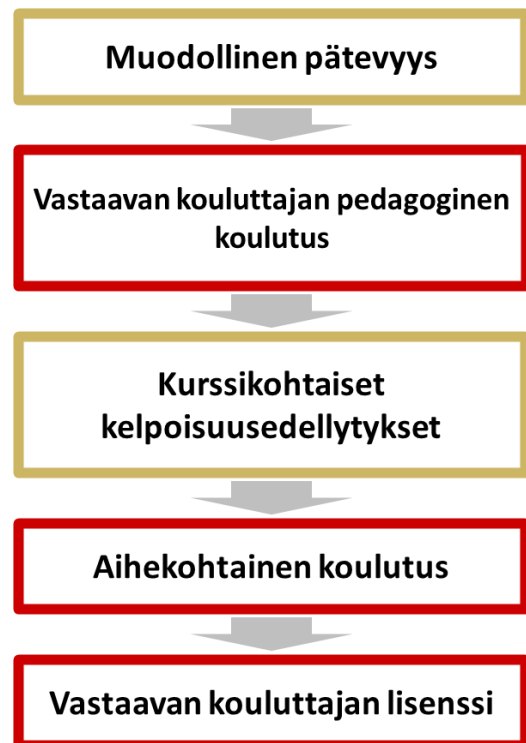
- Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä ja kurssin sijoittuminen järjestelmään
- vastaavan kouluttajan tehtävät kurssin organisoimiseksi ja toteuttamiseksi
- kurssin opetusmateriaali

3.6 Vastaavan kouluttajan kelpoisuus

Vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen ja aihekohtaisen koulutuksen suorittaneet saavat ko. kurssin vastaavan kouluttajan kelpoisuuden. Pelastusopisto pitää heistä kouluttajarekisteriä. Kelpoisuus on voimassa enintään kolme vuotta, minä aikana kelpoisuuden saa uusittua osallistumalla täydennyskoulutukseen.

Mikäli koulutettavat asiakokonaisuudet olennaisesti muuttuvat lisenssin voimassaolon aikana esim. Onnettomuustutkintalautakunnan suosituksesta toimintamalleihin, voidaan kouluttajia kutsua täydennyskoulutukseen jo aiemmin.

Mikäli lisenssin haltija opetustoiminnassaan toimii vastoin opetussuunnitelmassa asetettuja tavoitteita tai muuten toimii sovittujen periaatteiden vastaisesti, voidaan lisenssi myös peruuttaa sen voimassaoloaikana.

Pelastusopisto arvioi vastaavien kouluttajien toimintaa palautejärjestelmän avulla. Kouluttajien toiminnasta kerätään palautetta koulutukseen osallistuvilta sekä koulutuksen järjestäjiltä.

3.7 Vastaava kouluttaja -rekisteri

Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan pedagogisen koulutuksen sekä aihekohtaisen koulutuksen hyväksytysti suorittaneista pidetään kouluttajarekisteriä. Kouluttajarekisterin ylläpidosta vastaa Pelastusopisto ja tietoja ylläpidetään Pelastusopiston opiskelijapalveluissa. Tietojen kerääminen, käsittely ja säilyttäminen hoidetaan tietosuojalakia ja EU:n tietosuoja-asetusta noudattaen. Tietoja säilytetään Pelastusopiston tiedonhallintasuunnitelman ja tietosuojaselosteessa kerrotun mukaisesti.

4 Yleistä kursseista

4.1 Kurssien valintaperusteet

Tehokas ja turvallinen pelastustoiminta edellyttää osaamista. Osaaminen muodostuu tiedoista, taidoista ja asenteista. Sopimushenkilöstöllä on korkeatasoinen motivaatio ja hyvä asenne pelastustoimintaa ja siihen liittyvää koulutusta kohtaan. Osa pelastustoiminnan tehtävistä edellyttää työntekijältä osaamisen hankkimiseksi ja ylläpitämiseksi esimerkiksi soveltuvuutta ko. tehtävään sekä hyvää fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä.

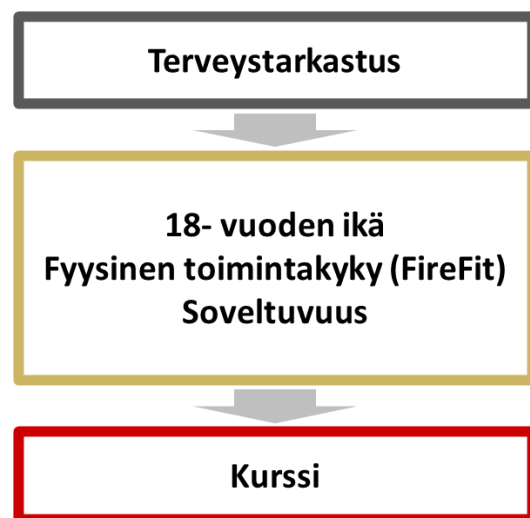
Pelastustoimintaan liittyvässä sopimushenkilöstön koulutuksessa on kurssien sisällön ja kurssien tarkoituksen perusteella kursseihin liittyvät valintaperusteet. Valintaperusteet pohjautuvat pelastusalaan ohjaaviin säädöksiin. Pelastuslaissa (379/2011) pelastuslaitokset veloitetaan huolehtimaan siitä, että sopimushenkilöstö saa asianmukaisen, Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisen koulutuksen tehtäviinsä. Pelastustoimea koskevien lakien lisäksi yleisesti työturvallisuutta ja -terveyttä määrittävät lait ja sisäministeriön pelastustoimea koskevat ohjeet ovat oleellinen osa sopimushenkilöstön koulutuksen ja työskentelyn järjestämistä. Niistä keskeisimpiä ovat Pelastuslaki (379/2011), Asetus pelastustoimesta (407/2011), Laki Pelastusopistosta (607/2006), Työturvallisuuslaki (738/2002), Työterveyshuoltolaki (1383/2001), Valtioneuvoston asetus nuorille työntekijöille erityisen haitallisista ja vaarallisista töistä (475/2006), sekä Sisäministeriön ohjeet: Pelastussukellusohje 2007, Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä 2016 ja Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa 2021.

Kursseille edellytettäviä valintaperusteita ovat:

- ikä
- pohjakoulutus (kurssit)
- soveltuvuus terveydentilan perusteella
- soveltuvuus fyysisen toimintakyvyn perusteella
 - FireFit testaus
 - Uintitestaus
 - Kehonhallinta ja tasapainokyky
- soveltuvuus työskennellä esim. pimeässä, putoamisvaarallisella alueella (korkealla), suljetussa ahtaassa tilassa, vedessä jne.

Tässä opetussuunnitelmassa on havainnollistettu kunkin kurssin valintaperusteita oheisen kaavion mukaisesti. Harmaalla laatikolla kuvataan kurssin edellyttämän terveyden tilan selvittämistä lääkärin tekemässä terveystarkastuksessa. Kultaisella laatikolla kuvataan kurssin edellyttämää ikää, fyysistä toimintakykyä ja soveltuvuutta. Punainen laatikko kuvaa haettavaa kurssia tai aikaisemmin suoritettua kurssia. Kaavioiden järjestyksellä on myös merkitystä, jotta asiat tulevat huomioitua oikeassa järjestyksessä.

Terveydentilan arvioinnista on mainittu Sisäministeriön ohjeessa "[Ohje pelastushenkilöstön fyysisen toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä \(2016\)](#)" seuraavaa: "Alkutarkastus tehdään ennen

koulutukseen osallistumista ja suositellaan tehtäväksi keskitetysti alueittain. Alkutarkastuksen terveystarkastusosio sisältää esitietohaastattelun, kliinisen lääkärintarkastuksen ja lääkärintarkastuksen yhteydessä tarpeellisiksi katsottavat lisätutkimukset." Pelastusopisto suosittelee pelastuslaitoksia ja sopimuspalokuntia menettelemään ohjeen edellyttämällä tavalla.

Fyysistä toimintakykyä arvioidaan FireFit-menetelmän kuntoarvion eli FireFit-indeksin avulla. Kuntoarvio muodostuu polkupyöräergometrilla tehdystä hengitys- ja verenkiertoelimistön toimintaa mittaavasta osiosta sekä lihasvoimaa ja -kestävyyttä mittaavasta osiosta. Uusille sopimushenkilöille voidaan terveystarkastuksen jälkeen tehdä toimintakuntotestaus FireFit menetelmällä, jolloin henkilö saa testitulosten perusteella yksilöllisen palautteen. Palaute auttaa henkilöä tarvittaessa kehittämään fyysistä toimintakykyään.

Suorittamalla soveltuvuustestit (liite 1) sopimushenkilö saa paremman kuvan kyvystään toimia eri pelastustoimen tehtävillä. Lisäksi arviointi antaa informaatiota siitä, mitä ominaisuutta olisi mahdollisesti kehitettävä, jotta selviää paremmin eri tilanteissa kursseilla ja pelastustoimen tehtävillä jatkossa.

4.2 Kurssien verkko-oppimisympäristö Koulumaali

Kursseilla on käytössä Pelastusopiston Koulumaali-oppimisympäristö, joka on tuotettu Pelastusopiston KOULUMAALI-hankkeen tuotoksena. Se on pelastustoimen käyttöön tarkoitettu Moodle -pohjainen koulutusalue, jossa yhdestä paikasta saadaan ajantasainen oppimateriaali käytettäväksi niin Pelastusopiston, pelastuslaitosten ja myös muiden sopimushenkilöstökoulutuksen parissa työskentelevien tarpeisiin. Kurssille pääsee opiskelemaan hyväksytysti suoritettun tietoturvakurssin ja kurssivalinnan jälkeen saatavalla ryhmäavaimella.

Koulumaali-alustan käyttö edellyttää sopimusta koulutuksesta vastaavan organisaation ja Pelastusopiston välillä, sekä jokaisen käyttäjän omaa henkilökohtaista käyttäjätunnusta järjestelmään. Pelastuslaitokset vastaavat oman henkilöstönsä ja sopimuspalokuntiensa henkilöstön käyttäjätunnuksista oman organisaationsa sisällä. Koulumaalissa on sopimushenkilöstön kursseilla kolme käyttäjätasoa. Ne ovat pääkäyttäjä, vastaava kouluttaja ja kurssilainen. Alla on kerrottu kyseisten käyttäjätasojen oikeudet.

Pääkäyttäjä (opettaja) vastaa kurssien ylläpitoon liittyvistä tehtävistä. Hän voi mm. määrittää kurssiavaimen, lisätä kurssilaisia, poistaa kurssilaisia, tehdä erilaisia asetuksia esim. kurssin näkyvyyteen liittyen sekä lisätä kurssille aineistoa alueelliseen osioon.

Vastaava kouluttaja (vieraileva opettaja) pääsee käyttämään kurssia kouluttajalta edellytettävällä tavalla mm. katsomaan kurssilaisten suorituksia ja edistymistä kurssilla, tehtävien palautuksia sekä vain kouluttajille tarkoitettua materiaalia. Aineistojen muokkaaminen tai poistaminen ei ko. käyttöoikeustasolla ole mahdollista. Myös kursseilla toimivat muut kouluttajat toimivat vastaavan kouluttajan roolissa Koulumaalin kurssialustoilla.

Kurssilainen (opiskelija) pääsee opiskelemaan kurssilla.

4.3 Osallistuminen opetukseen

4.3.1 Poissaolo kurssilta

Kurssien tuntimäärä on oppimistavoitteisiin nähden rajallinen, joten poissaoloja on syytä välttää. Sairaana tai toipilaana ei kuitenkaan harjoituksiin voi osallistua. Mikäli kurssilaisella on perusteltu syy, vastaava kouluttaja voi myöntää poissaolon kurssin opetuksesta. Lähtökohtana on, että poissaoloja saa olla enintään 4 t/1 op. Poissaolo ei saa kuitenkaan haitata kurssilaisen kurssin suorittamista ja osaamistavoitteiden saavuttamista. Vastaava kouluttaja voi vastaanottaa kurssilaiselta erillisen kokeen tai tehtävän osaamisen varmistamiseksi. Opetukseen voi, pois lukien harjoittava opetus, jos se on mahdollista, osallistua myös etäyhteyden kautta. Tästä on kuitenkin sovittava ennakoon vastaavan kouluttajan kanssa.

4.3.2 Kurssin keskeyttäminen

Kurssilaisen on saavutettava kurssikohtaiset osaamistavoitteet. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssin opetus- ja tarkemmin toteutus suunnitelman mukaisesti.

Kurssi keskeytyy kurssilaiselta, mikäli

- kurssilainen ei pysty osallistumaan kurssin harjoituksiin (Poissaoloja kertyy yli sallitun esimerkiksi sairauden tai tilapäisen fyysisen rajoitteen vuoksi.);
- kurssilainen ei saavuta kurssin osaamistavoitteita;
- kurssilainen tuottamuksellisesti / tahallisesti vaarantaa muiden turvallisuuden kurssilla.

Kurssin keskeytyessä kurssilainen voi suorittaa kurssin loppuun seuraavan 12 kuukauden aikana, tämän jälkeen kurssi on aloitettava alusta.

5 Pelastustoiminnan peruskurssi (3 op)

5.1 Johdanto

Pelastustoiminnan peruskurssi on korvannut aikaisemman Suomen pelastusalan keskusjärjestön opetussuunnitelman mukaisen sammutustyökurssin. Pelastustoiminnan peruskurssin hyväksytysti suorittaminen antaa vähimmäiskoulutuksen, mikä vaaditaan pelastustoimintaan osallistumiseen.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 2011/407

7 § Pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuus

Pelastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitetulta sivutoimiselta henkilöltä ja sopimuspalokuntaan kuuluvalta henkilöltä vaaditaan, että:

1) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen sammutustyökurssin;

(Vna asetus pelastustoimesta 407/2011.)

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sammutustyökurssina toteutetaan seuraavat Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot: pelastustoiminnan peruskurssi.

Pelastustoiminnan peruskurssi koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa perehdyttää uuden sopimushenkilön pelastustoimen järjestelyihin ja arvoihin, sekä pelastustoiminnan terminologiaan ja antaa yhtenäiset valmiudet niin uusille alalle tulleeille kuin jo pitkään palokuntanuorisotoiminnassa mukana olleille kurssin toiseen osaan. Toisen osa antaa perusvalmiudet pelastusryhmän jäsenenä toimimiseen turvallisesti ensitoimenpiteenä suoritetuissa selvityksissä sammutus- ja pelastustehtävissä.

5.2 Pelastustoiminnan peruskurssin 1. osa

Pelastustoiminnan peruskurssin ensimmäisestä osasta voidaan käyttää myös nimitystä perehdytys, mutta se täyttää vain osittain työnantajan lakisääteisen perehdytysvelvollisuuden. Ensimmäisen osan osaamistavoitteiden saavuttaminen mahdollistaa uusien asioiden oppimisen pelastustoiminnan peruskurssin toisessa osassa. Ensimmäisen osan suorittamisessa, niin kuin oppimisessa aina, suurin vastuu on itse kurssilaisella. Oppiminen tapahtuu hyvin pitkälti itsenäisesti Koulumaalissa olevalla kurssilla. Oppimisen tukena toimii palokunnan perehdytyksestä vastaava henkilö, joka ohjaa kurssilla edellytettävät harjoitukset omassa palokunnassa.

Ensimmäinen osa voidaan toteuttaa myös kokonaan lähiopetuksena, myös tiiviisti toisen osan yhteydessä. Joka tapauksessa ensimmäinen osa tulee olla hyväksytysti suoritettuna ennen toiseen osaan osallistumista.

5.2.1 Kurssin suorittaminen

Ensimmäinen osa on tarkoitettu aloitettavaksi heti, kun henkilö hakeutuu palokuntatoimintaan mukaan. Perehdytysosa tukee sosiaalista vuorovaikutusta ja ryhmäytymistä sekä antaa sisältöä ja mielenkiintoista tekemistä. Mikäli ensimmäinen osa tehdään omassa palokunnassa ja pidemmällä aikavälillä, työnantajalla on sen aikana mahdollisuus selvittää henkilön soveltuvuus alalle.

Pelastustoiminnan peruskurssin ensimmäisen osan suorittaminen edellyttää Koulumaalin rekisteröitymistä. Ennen kurssille pääsyä tulee suorittaa hyväksytysti sopimushenkilöstön tietoturvakoulutus.

Ensimmäisen osan kurssisuoritukset eivät saa olla yli 12 kuukautta vanhoja, kun kurssilainen jatkaa Pelastustoiminnan peruskurssin toiseen osaan.

5.2.2 Sisältö

Tiedot

- pelastustoimi
- pelastustoimen arvot
- yksikkö- ja kutsutunnukset
- sammutusajoneuvon palo- ja pelastuskalusto
- veden siirtämisessä käytettävät kytkennät ja selvitykset
- hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta
- tietoturvakoulutus
- turvaohjeet

Taidot

- paloasun pukeminen
- solmut ja sidokset
- Virve-puhelimen peruskäyttö

Teoriatieto opiskellaan pääasiallisesti itseopiskeluna Koulumaali-alustalla. Osaaminen varmistetaan suorittamalla aihealueen kertaus hyväksytysti Koulumaalissa. Henkilökohtaisten taitojen osaamisen varmistaminen tapahtuu kurssin toisen osan taitokokeissa.

5.3 Pelastustoiminnan peruskurssin 2. osa

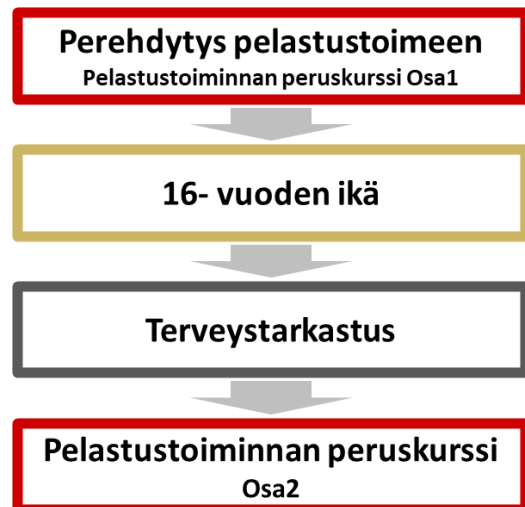
Kurssin toisessa osassa opetellaan pelastusryhmän ensitoimenpiteisiin kuuluvia selvityksiä sammutus- ja pelastustehtävissä ja ryhmän jäseneltä vaadittavia henkilökohtaisia tietoja ja taitoja. Teoriaopetus toteutetaan luento-opetuksena. Henkilökohtaisia- ja ryhmätyöskentelytaitoja sekä pelastusryhmän jäsenenä toimimista opitaan harjoittavassa opetuksessa.

5.3.1 Valintaperusteet

Hakijan tulee olla

- vähintään 16-vuotias,
- olla terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva pelastustoiminnan peruskurssille,
- suorittanut hyväksytysti pelastustoiminnan peruskurssin 1. osan ennen 2. osan alkamista.

”Pelastustoiminnan peruskurssille hakevan henkilön on osallistuttava terveystarkastukseen, jonka tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Terveystarkastuksen tekevän lääkärin tulee olla mieluiten työterveyshuollon tai yleislääketieteen erikoislääkäri. Lääkärin tulee tuntee kurssin suorittamisen edellyttävät terveys- ja toimintakykyvaatimukset sekä sopivuusarviokäytäntö.” (TTL 2022)

Terveystarkastusohjeistus on liitteessä 2 ja se löytyy erikseen myös Pelastusopiston www-sivuilta. Vastaavalla kouluttajalla on velvollisuus selvittää kurssille pääsyn edellytykset jo kurssin hakuvaiheessa.

5.3.2 Sisältö

Kurssi sisältää luentoja, jotka voidaan toteuttaa joko lähi-, tai etäopetuksena, harjoittavaa lähiopetusta vaihtelevissa harjoituskohteissa sekä itsenäistä opiskelua.

Kurssi kestää yhteensä 82 tuntia, mikä vastaa kolmea opintopistettä.

Luentoja ja itsenäistä opiskelua on yhteensä 33 tuntia, joista luentojen osuus on 23 tuntia ja itsenäisen opiskelun osuus 10 tuntia. Harjoituksia on yhteensä 12 kpl. Harjoitusten kokonaiskesto on yhteensä 37 tuntia.

Oppitunnit ja harjoitukset: 60 t

Itseopiskelu: 10 t

Perehdytys palokunnassa: 12 t

Yhteensä: 82 t

Kurssi sisältää seuraavia aiheita:

- työturvallisuus ja henkilösuojaimet
- pelastusryhmän toiminta
- viestiliikenne
- alkusammutus
- hätäensiapu
- paineilmahengityslaitte
- sammutusauton kalusto
- pelastusryhmän ensitoimenpiteisiin kuuluvat selvitykset
- vesihuolto

- turvallisen toimintaympäristön perustaminen ja liikenteen ohjaus
- toiminta hälytystehtävillä

5.3.3 Osaamistavoitteet

Pelastustoiminnan peruskurssi antaa perusvalmiudet toimia kokeneemman henkilön parina pelastusryhmän jäsenenä erilaisissa ensitoimenpiteisiin kuuluvissa selvityksissä sammutus- ja pelastustehtävissä. Osaamistavoitteissa huomioidaan kurssin molemmat osat.

Kurssin osaamistavoitteet saavuttaneella henkilöllä on seuraavat tiedot, taidot ja asenne pelastustoiminnassa. Henkilö

- tuntee pelastustoimen toimintaa velvoittavat ja ohjaavat arvot ja säädökset sekä huomioi pelastustoimen arvot omassa toiminnassaan;
- ymmärtää pelastuslaitoksen ja yksittäisen sopimushenkilön aseman ja merkityksen toimialansa palveluiden toteuttajana yhteiskunnassa;
- osaa kertoa fyysisen kunnon merkityksen työkyvyn ylläpitämisen ja tehtävien hoitamisen edellytyksenä;
- osaa kertoa pelastustoiminnan työsuojelun menetelmistä, käyttää henkilösuojaimia kuten paineilmahengityslaitetta sekä suojautua muilla menetelmillä terveydelle haitallisilta aineilta ja vaaroilta;
- osaa toimia työturvallisesti turvaohjeiden mukaisesti huomioiden pelastustoiminnassa olevia vaaroja ja arvioiden niiden aiheuttamia riskejä;
- osaa toimia hätäensiapua ja pelastustoiminnan ensitoimenpiteitä edellyttävissä tilanteissa;
- osaa toimia pelastusryhmän jäsenenä ja ymmärtää oman toimintansa vaikutukset ryhmän tuloksellisuuteen;
- osaa pelastusryhmän jäseneltä vaadittavat henkilökohtaiset perustaidot;
- osaa toimia pelastusalan arvojen mukaisesti omaansa tai muiden ryhmän jäsenten terveyttä vaarantamatta;
- osaa toimia mahdollisimman hyvin työyhteisön tavoitteiden sekä päämäärien mukaisesti.

5.3.4 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

5.4 Kurssin jälkeen

Työnantajan tulee perehdyttää kurssilainen eri työtehtäviin, joihin hän saattaa joutua. Kun henkilö nimetään hälytysryhmään, pitää (Työturvallisuuslaki (738/2002), 2 luku - Työnantajan yleiset

huolehtimisvelvollisuudet 14 § Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus) nimeäjän varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti eri hälytystehtävillä ilman, että hän vaarantaa omaa tai muiden pelastustoimen tehtävään osallistujien turvallisuutta. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttämissä tehtävissä.

6 Savusukelluskurssi (2 op)

6.1 Johdanto

Savusukelluskurssin hyväksytysti suorittaminen antaa peruskoulutuksen savusukeltamalla tehtävään sammutus- ja pelastustyöhön.

“Savusukellus on työturvallisuuslain 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä. Turvallinen savusukellus edellyttää tekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyvistä vaatimuksista. Savusukellukseen osallistuvan uuden henkilön hyväksyminen sukelluskelpoiseksi on tarpeen tehdä nimenomaisella päätöksellä.” (Pelastussukellusohje SM 2007.)

Savusukellus on ryhmätyötä, jossa ryhmän minimivahvuus on neljä. Savusukellus tehdään aina pareittain tai suurempina ryhminä. Savusukelluskoulutuksessa korostuvatkin parityöskentelytaidot. Savusukelluskoulutuksessa opiskellaan aidonkaltaisissa olosuhteissa, mikä asettaa kurssilaiselle niin fyysisiä kuin psyykkisiä vaatimuksia.

Palavan rakennuksen katolla työskentely vaatii lisäksi putoamisvaarallisella alueella työskentelyn kurssi 1:n tai laskeutumisen ja kattotyöskentelyn kurssin (SPEK) suorittamisen. Maanalaisiin tiloihin sukeltamiseen kurssilainen tarvitsee vielä alueellisen lisäkoulutuksen.

6.2 Valintaperusteet

Savusukelluskurssille hakijan tulee

- olla vähintään 18-vuotias.
- olla hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin tai aikaisemmin sammutustyökurssin.
- kyetä työskentelemään pimeässä, putoamisvaarallisella alueella (korkealla), sekä suljetussa ahtaassa tilassa. Tämä todennetaan liitteen 1 mukaisella soveltuvuustestillä tai muulla vastaavalla luetettavalla pelastuslaitoksen määrittämällä testausmenetelmällä.
- olla terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta soveltuva savusukelluskurssille. Savusukelluskurssi edellyttää tuki- ja liikuntaelimestön sekä hengitys- ja verenkiertoelimestön hyvää terveyttä ja toimintakykyä. Hakijan FireFit-indeksin arvo on oltava vähintään 3, ja aerobisen kestävyysindeksi on oltava vähintään 3.

Hakijan tulee ennen savusukelluskurssille hakemista hankkia

- lääkärin terveystarkastuslausunto hakijan soveltuvuudesta savusukelluskurssia varten tai työterveyslääkärin terveystarkastuslausunto hakijan soveltuvuudesta vaativiin pelastustehtäviin,
- todistus FireFit-testien hyväksytysti suorittamisesta,
- soveltuvuuslausunto. (Pelastuslaitos vastaa soveltuvuustestauksesta.)

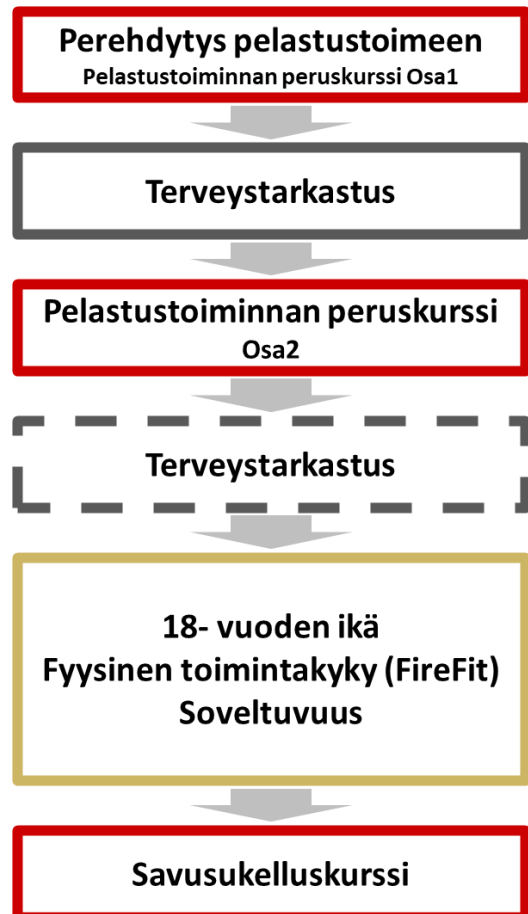
Savusukelluskurssia varten tarvitaan uusi terveystarkastus, mikäli pelastustoiminnan peruskurssia edeltänyt terveystarkastus i) on ollut suppeampi kuin savusukelluskurssi edellyttää, ii) ei ole sisältänyt sopivuusarviota savusukelluskurssille, iii) on vanhempi kuin kahdeksan kuukautta tai iv) tarkastuksen jälkeen epäillään terveydentilan muutosta. Terveystarkastuksen tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Savusukelluskurssin osalta terveystarkastus tulisi tehdä työnantajan edellyttämänä työn altiste- ja terveysvaatimus-lähtöisenä alkutarkastuksena työterveyshuollossa. Lääkärin tulee tuntea pelastustoiminnan edellyttävät terveys- ja toimintakykyvaatimukset sekä sopivuusarvio-käytäntö.” (TTL 2022)

Hakija tekee FireFit toimintakykytestit, joissa kurssille hakijan tulee saavuttaa vähintään FireFit-indeksin arvo 3, ja aerobisen kestävyysindeksi on oltava vähintään 3. Testitulos ei saa olla 12 kk vanhempi.

Viereisessä kaaviossa on havainnollistettu savusukelluskurssin valintaperusteita. Vastaavalla kouluttajalla on velvollisuus selvittää kurssille pääsyn edellytykset jo kurssin hakuvaiheessa. Pääsyedellytysten selvittämiseksi kurssille on laadittu kelpoisuusselvityslomake.

Terveystarkastusohjeistus on liitteessä 3 ja se löytyy erikseen myös Pelastusopiston www-sivuilta. Ohjeistus on tarkoitettu koulutuksen järjestäjille, vastaaville kouluttajille, kurssilaisille ja terveystarkastuksia tekeville lääkäreille.

Työnantajan edustaja päättää siitä, mihin tehtäviin henkilö soveltuu ja mihin tehtäviin hänet voidaan kouluttaa. Päätöksessä hänen tulee huomioida terveystarkastuslausunto ja muut tarpeelliset asiat kuten toimintakunto- ja soveltuvuustestien tulokset. Lisäksi esimerkiksi turvallisuus selvitys on otettu monessa pelastuslaitoksessa käyttöön.

6.3 Kurssikuvaus

Savusukelluskurssi on vaativa kurssi niin fyysisesti kuin psyykkisestikin. Kurssin alussa perehdytään savusukellusta säätäviin sisäministeriön ohjeisiin, savusukeltajan varusteisiin, huonepalon kehittymiseen ja sammuttamiseen sekä pelastamiseen savusukeltamalla. Kurssilainen syventää osaamistaan kurssin itsenäisen opiskelun osiossa olevien oppimateriaalien avulla.

Lähiharjoittelun avulla kurssilainen oppii savusukeltamisen perustekniikat. Harjoituksia on paljon ja ne ovat nousujohteisia: jokaisessa harjoituksessa tulee jotakin uutta ja lisää aikaisemman lisäksi. Savusukeltamiseen kuuluu keskeisesti sammuttaminen. Kurssilainen oppii kurssilla sisäsammutustekniikan ja sen, miten huonepalo sammutetaan suihkuputkella hyökkäävällä sisäsammutustaktiikalla. Lämpökameran osuutta kurssilla savusukeltajan apuvälineenä on lisätty

aikaisemmasta. Savusukellus tulisi pyrkiä aina tekemään lämpökamera-avusteisesti, mutta taitoa sukeltaa sokkona ei saa koskaan unohtaa.

Savusukeltajan yksi tärkeä taito on kyetä työskentelemään hyvässä yhteistyössä savusukellusparinsa kanssa. Kurssin aikana kurssilainen oppii työskentelemään erilaisten ihmisten kanssa, kun pari vaihtuu harjoituksissa. Kaikissa harjoituksissa harjoitellaan savusukellusvalvontaa ja suojaparissa toimimista. Viimeisinä harjoituksina ovat kuumat savusukellusharjoitukset ja niiden jälkeiset huollot ”Puhdas paloasema” -toimintamallin mukaisesti.

6.4 Osaamistavoitteet

Savusukelluskurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- luetella savusukelluksen vaaroja

Ymmärtämisen tasolla

- selittää huonepalon kehittymisen ja siihen liittyvät vaarailmiöt
- perustella suojaparin ja savusukellusvalvojan merkityksen turvalliselle savusukellukselle
- kertoa, miten kerroksesta laskeudutaan hätäpoistumisvälineillä

Soveltamisen tasolla

- sammuttaa huonepalon sisäsammutustekniikalla
- työskennellä turvallisesti savusukellusta edellyttävissä sammutus- ja pelastustehtävissä ykkösenä ja kakkosena
- huoltaa savusukeltajan varusteet käytön jälkeen ”Puhdas paloasema” -toimintamallin mukaisesti

6.5 Kurssin sisältö

Kurssi sisältää luentoja, jotka voidaan toteuttaa joko lähi-, tai etäopetuksena, harjoittavaa lähiopetusta vaihtelevissa harjoituskohteissa ja itsenäistä opiskelua. Itsenäisen opiskelun osuus voidaan pitää myös luentoina.

Kurssi kestää yhteensä 54 tuntia, mikä vastaa kahta opintopistettä. Luentoja ja itsenäistä opiskelua on yhteensä 21 tuntia, joista luentojen osuus on 12 tuntia ja itsenäisen opiskelun osuus on 9 tuntia. Harjoituksia on yhteensä 16 kpl. Harjoitusten kokonaiskesto on yhteensä 33 tuntia.

Kurssin sisältö voidaan jakaa kolmeen eri teemaan: 1) Savusukelluksen työturvallisuus, 2) Savusukellustekniikka ja 3) Huonepalon kehittyminen ja sammuttaminen.

Savusukelluksen työturvallisuus

- savusukellusta säätelevät lait, asetukset, SM:n ohjeet, Pelastuslaitoksen ohjeet
- savusukeltajan suojaimet ja varusteet
- vaarat ja altisteet

- savusukellusvalvonta
- suojaparin toiminta
- toiminta vaaratilanteissa
- hätäpoistuminen kerroksesta hätäpoistumisvälineistöllä

Savusukellustekniikka

- liikkumis-, etsintä- ja pelastamistekniikka
- sokko-, suoraviivainen- ja lämpökamerasukellustekniikka
- harjoitussukellukset pimeässä, keinosavussa, sokkona, lämpökameraa hyödyntäen ja kuumissa aidon kaltaisissa olosuhteissa simulaattorissa

Huonepalon kehittyminen ja sammuttaminen

- huonepalon kehittyminen, vaiheet, vaarat...
- huonepalon sammutus sisältäpäin hyökkäämällä
- savutuuletustekniikat

6.6 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

6.7 Kurssin jälkeen

Kurssilaista ei voida automaattisesti nimetä savusukeltajaksi kurssin jälkeen. Työnantajan tulee työturvallisuuslain (738/2002) 14§:n mukaan perehdyttää kurssilainen tuleviin työtehtäviin. Perehdytettäviä asioita ovat esimerkiksi savusukeltajan suojavarusteet, työvälineet ja paikalliset ohjeet ja toimintamallit. Perehdyttämisen jälkeen henkilö voidaan nimetä kelvolliseksi savusukellusta edellyttäviin vaativiin tehtäviin. Nimeäjän tulee varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti hälytystehtävillä ilman, että hän vaarantaa oman tai muiden tehtävään osallistujien turvallisuuden. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttämissä tehtävissä. Nimeämisen jälkeen on suositeltavaa, että kurssilainen suorittaa pelastussukellusohjeen mukaiset savusukellusharjoitukset ennen kuin hän savusukeltaa hälytyksillä. Alkuvaiheessa parina tulee olla kokeneempi savusukeltaja.

7 Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn 1 kurssi (1 op)

7.1 Johdanto

Putoamisvaarallisella alueella työskentely, jatkossa PVAT, on työturvallisuuslain (738/2002) 11 §:ssä mainittua erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jossa on tapaturman tai sairastumisen vaara. Tällaista työtä saa tehdä vain siihen pätevä ja henkilökohtaisten edellytystensä puolesta työhön soveltuva työntekijä. Putoamisen vaara on yksi keskeisimmistä pelastushenkilöstön vakavia työtapaturmia aiheuttavista vaaroista.

PVAT jaetaan viiteen eri osa-alueeseen: 1) Kattotyöskentely, 2) Työskentely ja liikkuminen köyden varassa, 3) Henkilön nostot ja laskut, 4) Puomitikas-, nostolava- ja tikasautollatyöskentely ja 5) Muu putoamisvaarallinen työskentely. Kattotyöskentely jakautuu vielä palavan rakennuksen katolla työskentelyyn ja muuhun kattotyöskentelyyn. Kaikista näistä eri tilanteista tulee työntekijän kyetä poistumaan hätäpoistumalla. Tikkailta työskentely kuuluu osa-alueeseen ”Muu putoamisvaarallinen työskentely”. (Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa SM 2021.)

PVAT1 -kurssin hyväksytysti suorittaminen antaa peruskoulutuksen PVAT-tason 1 tehtäviin. Palavan rakennuksen katolla työskentely edellyttää PVAT-tason 1 osaamisen lisäksi vaativien tehtävien mukaista savusukelluskelpoisuutta. (Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa SM 2021).

PVAT-taso 1

Pelastustoimessa putoamisvaarallisella alueella työskentelyn ensimmäisenä osaamisen tasona voidaan pitää toimintaa, jossa pelastaja pystyy valmistamaan turvallisen kiinnittäytymisen työköyteen, varmistusköyteen tai putoamissuojaimena käytettävään liitosköyteen. Köyden varassa työskenneltäessä henkilö kykenee käyttämään varmistus- ja työköyttä. Tasolla 1 pelastaja osaa toimia pelastusparin 1. ja 2. tehtävissä sammutus- ja raivaustehtävissä katolla. Tasolla 1 henkilö osaa laskeutumisen tai hätälaskeutumisen aikana toteuttaa ylä- ja alaköysilähdön sekä katon lappeelta räystäään ohittamisen. Lisäksi pelastaja osaa pelastaa putoamissuojaimen varaan pudonneen pelastajan. (Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa SM 2021).

7.2 Valintaperusteet

PVAT1-kurssille hakijan tulee

- olla vähintään 18-vuotias.
- olla terveydentilaltaan soveltuva PVAT-työskentelyyn (SM 2021; SM 2016).
- fyysiseltä toimintakyvyltään saavuttaa vähintään FireFit-indeksin arvo 2,7, ja aerobisen kestävyysindeksi on oltava vähintään 2,5 (SM 2021; SM 2016).
- olla hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin tai aikaisemmin sammutustyökurssin.
- kyetä työskentelemään putoamisvaarallisella alueella. Putoamisvaarallisella alueella työskentely edellyttää hyvää kehonhallintaa ja tasapainokykyä, sekä riittävää henkisen hyvinvoinnin tilaa (SM 2021).

Hakijan tulee ennen PVAT1-kurssille hakemista hankkia

- todistus FireFit-testien hyväksytysti suorittamisesta,
- soveltuvuuslausunto. (Pelastuslaitos vastaa soveltuvuustestauksesta).

”Putoamisvaarallisella alueella työskentely edellyttää hyvää kehonhallintaa ja tasapainokykyä, sekä riittävää henkisen hyvinvoinnin tilaa. Terveydentilaa voidaan tarkoituksenmukaisimmin arvioida Työterveyslaitoksen, työterveyslääkäreiden ja eri erikoisalojen asiantuntijoiden yhteistyössä koordinoiman terveystarkastusohjeiston avulla.” (SM 2021.)

Vastaavalla kouluttajalla on velvollisuus selvittää kurssille pääsyn edellytykset jo kurssin hakuvaiheessa.

7.3 Osaamistavoitteet

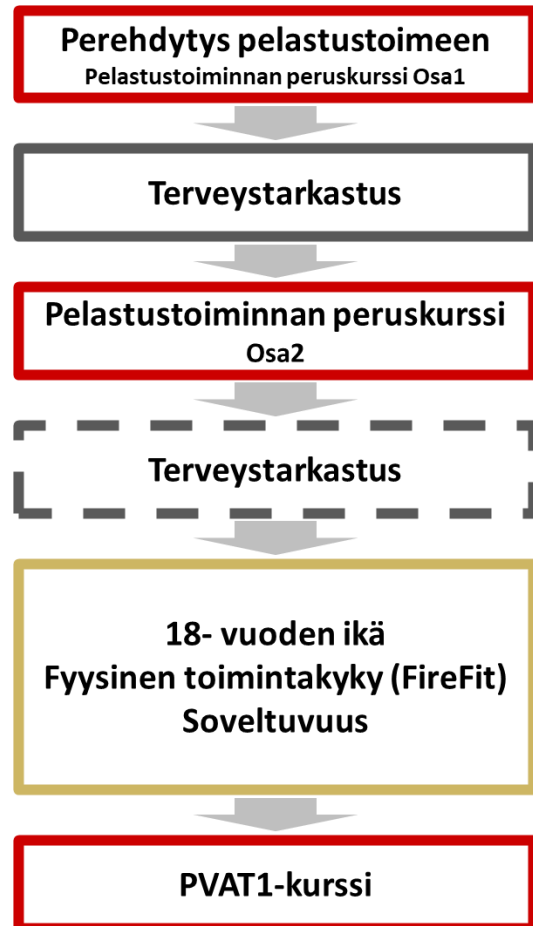
Putoamisvaarallisella alueella työskentely 1 -kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa, mitä vaaroja putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn liittyy
- luetella nostolavayksiköllä toimimisen edellytykset

Ymmärtämisen tasolla

- kertoa ja perustella, miten putoamisvaarallisella alueella työskentelystä saadaan turvallisempaa

- perustella eri PVAT-välineiden käytön turvallisessa työskentelyssä
- selittää perustellen, kuinka putoamissuojaimet ja köydet tulee tarkastaa käytön jälkeen
- perustella ja selittää savunpoiston merkityksen yläpohjasta sekä erilaisten kattomateriaalien ominaisuudet

Soveltamisen tasolla

- toimia turvallisesti nostolavayksikön korissa (oikea putoamissuojaus)
- laskeutua putoamissuojainten avulla ala- ja yläköysilähdöllä
- varmistaa työparin laskeutumisen erillisellä varmistusköydellä
- liikkua ja työskennellä kaltevalla katolla köysien varassa

7.4 Kurssin sisältö

Ennen kurssia kurssille valitun tulee opiskella itsenäisesti PVAT:ä ohjaavat säädökset. Suurin painoarvo on uusimmalla vuonna 2021 julkaistulla sisäministeriön ohjeella ”Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa”. Itsenäisen opiskelun osuus on kolme tuntia.

Kurssin luennot painottuvat kurssin alkuun ja ne voidaan toteuttaa lähiopetuksen lisäksi myös etänä verkko-opetuksena. Luentoja kurssilla on yhteensä kuusi tuntia.

Lähiharjoitukset etenevät putoamissuojaimista ja solmuista laskeutumisen, varmistamisen, kattotyöskentelyn, hätäpoistumisen ja nostolavayksikön avustajan työtehtävien harjoitteluun. Harjoituksia kurssilla on yhteensä 15 tuntia.

7.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

7.6 Kurssin jälkeen

Kurssin jälkeen työnantajan tulee huolehtia kurssilaisen perehdyttämisestä PVAT:een. Perehdytyksessä tulee huomioida erityisesti tarvittava laitekohtainen koulutus, jossa on huomioitava muun muassa valmistajan käyttöohjeet sekä alueen pelastustoimen sisäiset toiminta- ja turvaohjeet. On huomattava, että merkittävä osa PVAT:een liittyvistä tapaturmista on sattunut harjoitustilanteissa. Siksi näiden työturvallisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Harjoituksissa tulee noudattaa turva- ja mahdollisia erityisohjeita, hyviä työtapoja sekä laitevalmistajien antamia ohjeita. (SM 2021; Työturvallisuuslaki 2002).

8 Tieliikennepelastamisen kurssi (1 op)

8.1 Johdanto

Tieliikennepelastaminen on olennainen osa pelastustoimen tehtäväkenttää. Vuonna 2018 tieliikennepelastustehtäviä kirjattiin 14685, mikä on 13% kaikista pelastuksen tehtävistä. Lisäksi onnettomuudessa loukkaantuneista peräti 85% on tapahtunut tieliikenteessä. Liikennekuolemien määrä oli 250, joka on hieman yli puolet kaikista kuolemaan johtaneista onnettomuuksista. Vakavasti loukkaantuneiden määrästä jopa 78 % on tapahtunut tieliikenteessä. (Pronto, 2018 ja Tilastokeskus)

Autojen kehitys on tuonut mukanaan tarpeen uudistaa myös pelastustyötä tekevien toimintaa onnettomuustilanteissa. Keskeisin tarkoitus tieliikennepelastamisella on saada pelastettavalle apua mahdollisimman nopeasti ja turvallisesti sekä saada hänet jatkohoitoon ilman, että hänelle aiheutuu pelastustöistä lisävahinkoa.

Tieliikenteessä liikkuu paljon erilaisia liikennevälineitä ja myös vaarallisten aineiden kuljetuksia. Liikenneonnettomuus voikin osoittautua vaarallisten aineiden onnettomuudeksi, ajoneuvosta voi onnettomuuden seurauksena vuotaa myös öljyä, joten tehtävä voi sisältää useita onnettomuustyypppejä.

8.2 Valintaperusteet

Tieliikennepelastamiskurssille hakijan tulee

- olla vähintään 18-vuotias, tai täyttää 18 vuotta kurssivuoden aikana.
- terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta olla soveltuva tieliikennepelastamisen kurssille.
- olla hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin tai aikaisemmin sammutustyökurssin.
- olla hyväksytysti suorittanut ensiapukurssin tai terveydenhoitoalan ammattitutkinnon.

Hakija on terveydentilaltaan soveltuva kurssille, mikäli lääkäri on todennut hänet soveltuvaksi pelastustoiminnan peruskurssille tai työterveyslääkäri on todennut hänet soveltuvaksi vähintään pelastustoiminnan perustehtäviin.

8.3 Osaamistavoitteet

Kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa, mitä vaaroja tieliikennepelastustehtävään liittyy

Ymmärtämisen tasolla

- perustella toimenpiteet ja tehtäväkokonaisuudet ihmisen pelastamiseksi henkilöautosta turvallisesti

Soveltamisen tasolla

- estää lisävahingot tieliikenneonnettomuudessa
- pelastaa ihmisen tieliikenneonnettomuudessa ryhmänjohtajan ohjeiden mukaisesti

8.4 Sisältö

Kurssilla perehdytään henkilöautosta pelastamiseen ja turvalliseen toimintaan tieliikenneonnettomuustehtävillä. Kurssi sisältää kahdeksan tuntia luento-opetusta, 16 tuntia harjoituksia ja kolme tuntia itsenäistä opiskelua.

- työturvallisuus
- pelastettavan kohtaaminen ja siirto ilman hydraulisia pelastusvälineitä
- pelastustekniikan perusteet
- oven avaaminen ja korin muotoon palauttaminen
- pelastustekniikat: pelastaminen renkaillaan olevasta henkilöautosta, pelastaminen kyljellään olevasta henkilöautosta, pelastaminen katollaan olevasta henkilöautosta
- henkilöautojen tekniikka

8.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

9 Pintapelastuskurssi (1 op)

9.1 Johdanto

Pintapelastusta ohjeistetaan pelastussukellusohjeessa. ”Pintapelastuksella tarkoitetaan veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa” (Pelastussukellusohje 2007).

Pintapelastuskurssin hyväksytysti suorittaminen antaa pintapelastajalta edellytyn peruskoulutuksen pintapelastukseen.

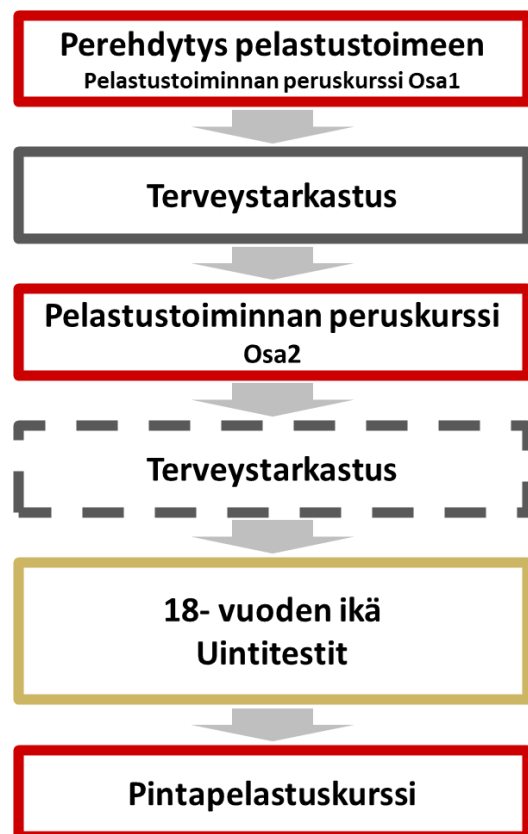
9.2 Valintaperusteet

Pintapelastuskurssilaisen tulee

- olla vähintään 18-vuotias.
- olla hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin tai aikaisemmin sammutustyökurssin.
- terveydentilansa osalta soveltuva pintapelastuskurssille.
- soveltua pintapelastustehtäviin. Soveltuminen todennetaan kurssin alussa järjestettävillä uintitesteillä.

Uintitestissä hakijan tulee:

- uida 200 m aikaan alle 4 minuuttia 45 sekuntia. (Ei selkäuintia, päädyistä saa ponnistaa.)
- uida 50 m yhtäjaksoisesti kasvot vedessä perusvälineillä (vähintään silmikka ja snorkkeliä apuna käyttäen).
- noutaa esine noin 2 metrin syvyydestä sukeltamalla ilman apuvälineitä (ei silmikkaa tai uimalaseja).

Vastaava kouluttaja selvittää kurssille pääsyn edellytykset jo kurssin hakuvaiheessa kelpoisuusselvityslomakkeella. Lähettävän organisaation tulee varmistaa, että hakija soveltuu pintapelastuskurssille. Soveltuminen kurssille todennetaan kurssin yhteydessä järjestettävillä uintitesteillä.

Hakijan tulee harjoitella uimista, sukeltamista sekä silmikon, snorkkelin ja räpylöiden käyttöä ennen kurssia, jotta hän selvittää vedessä toimimisen soveltuvuustestit hyväksytysti kurssin alussa.

9.3 Kurssikuvaus

Kurssilla saadaan perusvalmiudet harjoitella pintapelastusta turvallisesti ja toimia pelastusryhmän pintapelastajana.

9.4 Osaamistavoitteet

Pintapelastus -kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa vesipelastuksen valmiustasot
- luetella pelastussukellusohjeen mukaiset pintapelastuksessa käytettävät varusteet
- kertoa pintapelastuksessa käytettävien henkilösuojaimien käyttöä, tarkastamista ja huoltoa koskevat työntekijän velvollisuudet ja oikeudet.

Ymmärtämisen tasolla

- kertoa taktiikan valitsemiseen vaikuttavia tekijöitä
- tunnistaa riskikohteita ja arvioida tehtävään liittyviä vaaroja
- kertoa henkilökohtaisten varusteiden käytön, huollon ja hälytysvalmiuteen pakkaamisen merkityksen

Soveltamisen tasolla

- käyttää henkilökohtaisia varusteita oikein ja turvallisesti sekä huoltaa varusteet ja pakata ne hälytysvalmiuteen
- suorittaa pelastusryhmän jäsenenä hänelle annetun etsintä tehtävän: suorittaa sektori-, suorasuunnistus- ja suorakaide-etsinnän
- varmistaa pelastettavan pinnalla pysymisen ja pelastaa hänet uimalla
- käyttää pintapelastuslauttaa apuvälineenä henkilön pelastamisessa
- pelastaa henkilön välittömästi pinnan alta taittamalla

9.5 Sisältö

Kurssi sisältää luentoja, jotka voidaan toteuttaa joko lähi-, tai etäopetuksena, harjoittavaa lähiopetusta vaihtelevissa harjoituskohteissa ja itsenäistä opiskelua. Itsenäisen opiskelun osuus voidaan pitää myös luentoina.

Kurssi kestää yhteensä 31tuntia, mikä vastaa yhtä opintopistettä. Luentoja ja itsenäistä opiskelua on yhteensä 10 tuntia, joista luentojen osuus on seitsemän tuntia ja itsenäisen opiskelun osuus kolme tuntia. Harjoituksia on yhteensä 21 tunnin verran. Harjoitukset etenevät nousujohteisesti uima-altaasta luonnonvesiin.

- perehdytys vesipelastukseen
- hukkumistapahtuma
- varusteet
- tekniikka
- paikalliset toimintatavat

- taktiikka

9.6 Arvioinnin perusteet

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

9.7 Kurssin jälkeen

Työnantajan tulee perehdyttää kurssilainen pintapelastajan työtehtäviin (Työturvallisuuslaki 738/2002). Nimeäjän tulee varmistaa, että kurssilainen kykenee toimimaan turvallisesti pintapelastajana. Nimetty henkilö saa toimia vain koulutuksen, kokemuksen ja perehdytyksen edellyttämässä tehtävissä.

10 Ensiapukurssi (1 op)

10.1 Johdanto

Ensiapu on osa äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen hoitoketjua. Ensiavulla tarkoitetaan äkillisesti sairastuneelle tai loukkaantuneelle tapahtumapaikalla annettavaa apua, jonka tarkoituksena on pyrkiä turvaamaan autettavan peruselintoiminnot ja estämään hänen tilansa paheneminen. Hoitoketjun toimivuuden kannalta on olennaista, että vastuun siirtyessä hoitoketjussa eteenpäin, tiedot autettavan tilasta ja siinä mahdollisesti tapahtuneista muutoksista sekä tehdyistä toimenpiteistä välittyvät lopulliseen hoitopaikkaan asti. Tämä edellyttää koko hoitoketjulta auttamisen eri tasojen tuntemusta. (Silfvast & Kinnunen, 2012)

Hätäensiavulla tarkoitetaan niitä hätätilapotilaan auttamiseksi tehtyjä toimenpiteitä, joiden avulla parhaimmillaan voidaan ehkäistä potilaan menehtyminen. Hätäensiavun osatekijöitä ovat esim. potilaan siirtäminen suojaan välittömästi uhkaavasta vaarasta, peruselvytys (PPE-D), hengitysteiden avaaminen ilman apuvälineitä, verenvuodon tyrehtyttäminen kädellä tai tilapäisellä paine- tai kiristyssiteellä ja ensiarvio (DrABC).

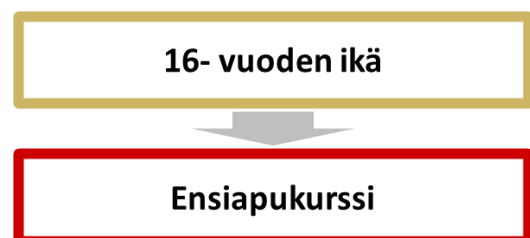
Ensiapukurssi noudattaa kansallisia ohjeita ensiapukurssien sisällöstä, mutta siinä huomioidaan erityisesti sopimushenkilöstön toimintaympäristö ja organisaatio. Sopimushenkilöstön suorittamat tehtävät painottuvat lähtökohtaisesti muihin kuin maallikon kohtaamiin ensiaputilanteisiin.

10.2 Valintaperusteet

Ensiapukurssille hakijan tulee

- olla vähintään 16-vuotias.

Hakijan olisi suotavaa perehtyä ennen kurssia hätäensiapuun esimerkiksi oman palokunnan viikkoharjoituksissa.

Hätäensiapuun kuuluvat seuraavat asiat:

- hätätilanteen tunnistaminen
- peruselintoimintojen häiriötilanteet:
 - hengitys: ilmatien hallinta, vierasesine hengitysteissä
 - verenkierto: suuren verenvuodon tyrehtyttäminen
 - tajunta: tajuttoman kylkiasento
- eloton: peruselvytys (PPE-D)

10.3 Kurssikuvaus

Ensiapukurssi on osa sopimushenkilöstön peruskoulutusta. Tavoitteena on parantaa pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön valmiuksia toimia pelastustoimen tehtävillä ja sovittaa yhteen toimintoja kokonaisuuksiksi, joiden avulla parannetaan pelastustoimen suorituskyyä.

Ensiapukurssin jälkeen kurssilaisella on mahdollisuus hakeutua ensivastekurssille. Kurssilla keskitytään erityisesti sellaisiin hätätilanteisiin, joita sopimushenkilöstö voi kohdata siviilielämässään sekä pelastustoimen tehtävien yhteydessä.

10.4 Osaamistavoitteet

Ensiapukurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kuvailla, milloin kohdattu henkilö on hätätilapotilas

Ymmärtämisen tasolla

- tunnistaa ja aloittaa yksinkertaiset henkeä pelastavat ensiaputoimenpiteet
- selittää, miten huolehditaan hengitysteiden avoimuudesta
- selittää, miten varautua ja toimia yleisimmissä ensiapua vaativissa tilanteissa
- tunnistaa hätätilapotiilaan, sairastuneen tai vammautuneen

Soveltamisen tasolla

- aloittaa elottoman potilaan PPE-D hoitoprosessin
- aloittaa yksinkertaiset ensiaputoimenpiteet pelastusyksikössä olevilla ensiapuvälineillä
- soveltaa oppimiaan tietoja ja taitoja tyypillisimmissä hätäensiaputilanteissa
- aloittaa hätäensiaputoimenpiteet kohdatessaan hätätilapotiilaan pelastustoimen tehtävien yhteydessä ja sovittaa yhteen toimintoja kokonaisuuksiksi

10.5 Sisältö

Ensiapukurssin sisältö perustuu kansallisiin ensiapuohjeisiin ja käypä hoito -suosituksiin.

Kurssi alkaa ennakkotehtävillä, joissa kurssilainen tutustuu oman paloaseman ja pelastusyksiköiden ensiapuvälineistöön.

Ensiapukurssilla käsitellään seuraavia teemoja:

- hätätilapotiilaan tunnistaminen ja henkeä pelastavat ensiaputoimenpiteet
- hätäilmoitus
- elottoman potilaan kohtaaminen ja PPE-D
- hengitysteiden avoimuudesta huolehtiminen
- tajuttoman potilaan kohtaaminen
- suuren ulkoisen verenvuodon tyrehtyttäminen
- äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen kohtaaminen
- yleisimmät ensiapua vaativat tilanteet, niihin varautuminen, hätätilanteiden tunnistaminen ja henkeä pelastavien ensiaputoimenpiteiden aloittaminen
- hätäensiaputoimenpiteiden aloittaminen, pelastusyksikössä olevilla ensiapuvälineillä, kohdatessa hätätilapotilas yleisimpien pelastustoimen tehtävien yhteydessä (liikenneonnettomuudet, rakennuspalot, vesipelastus- ja CBRNE-tilanteet)

- ensiavun merkitys osana äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen hoitoketjua ja oman roolin tunnistaminen osana sitä

10.6 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan kokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

10.7 Kirjallisuus / oppimateriaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Koulumaali-oppimisalusta. Pääosin opiskeltava materiaali löytyy kurssialustalta. Näiden lisäksi käytetään itseopiskelu- ja perehdytysmateriaalina seuraavia lähteitä soveltuvien osien.

- Suomen ensiapuohjeet 2016 (Suomen Elvytysneuvosto)
 - Euroopan elvytysneuvoston (ERC) ja kansainvälisen elvytysneuvoston (ILCOR) suosituksiin perustuvat ensiapuohjeet, jotka toimivat ensiapukoulutuksen perustana
- Elvytys. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Elvytysneuvoston, Suomen Anestesiologiyhdistyksen ja Suomen Punaisen Ristin asettama työryhmä, 2021. Saatavilla internetistä: <https://www.kaypahoito.fi/hoi17010>
- Korte Henna ja Myllyrinne Kristiina. 2017. Ensiapu. Suomen Punainen Risti. Otavan kirjapaino
- Luentomateriaalit, videot ja pelit

11 Ensivastekurssi (2 op)

11.1 Johdanto

Ensivastetoiminnalla tarkoitetaan hätäkeskuksen kautta hälytettävissä olevan muun yksikön kuin ambulanssin hälyttämistä äkillisesti sairastuneen tai loukkaantuneen potilaan tavoittamisviiveen lyhentämiseksi ja yksikön henkilöstön antamaa hätäensiapua, joka on määritelty ensihoidon palvelutasopäätöksessä (Terveydenhuoltolaki 1326/2010, 40 §).

Ensihoitopalvelun yksiköllä tarkoitetaan ensihoitopalvelun operatiiviseen toimintaan kuuluvaa kulkuneuvoa ja sen henkilöstöä. Ensihoitopalvelun yksiköitä ovat ambulanssien lisäksi erilaiset ensihoitoajoneuvot ja lääkäri- ja lääkintähelikopterit sekä muut tarpeelliset kulkuneuvot (STM:n asetus ensihoitopalvelusta 585/2017, 8 §). Ensivasteyksikkö voi olla esimerkiksi pelastusyksikkö, kuten sopimuspalokunnan tai SPR:n ensivasteyksikkö. Ensivasteyksikkö avustaa ensihoitoyksikköä, mutta se ei kuljeta potilaita. Ensivastekoulutuksen saanut henkilö osaa tehdä ensiarvion onnettomuustilanteesta, antaa hätäensiapua, defibriloida kammiovärinän sydäniskuria apuna käyttäen sekä raportoida tilanteesta havaintojensa perusteella.

Sopimushenkilöstön ensivastekurssi antaa perusvalmiudet toimia ensiauttajana STM:n ensihoitoasetuksen tarkoittamissa ensivasteyksiköissä, jotka toimivat osana ensihoitopalvelua ja ovat tehneet sopimuksen ensivastepalvelujen tuottamisesta ensihoitopalvelujen järjestämisvastuussa olevan sairaanhoitopiirin kanssa.

11.2 Valintaperusteet

Ensivastekurssille hakijan tulee täyttää seuraavat kurssille hakeutumisen edellytykset.

- Hakija on vähintään 18-vuotias, tai täyttää 18 vuotta kurssivuoden aikana.
- Hakijalla on hyväksytysti suoritettuna sopimushenkilöstön ensiapukurssi tai SPR:n ohjelman mukaan suoritettut ja voimassa olevat EA 1® ja EA 2® kurssit, tai näiden sisältöjä vastaavat muun koulutusorganisaation toimesta suoritettut opinnot.

- Hakijan tulee terveydentilansa ja toimintakykynsä osalta olla soveltuva ensivastekurssille.

Koulutukseen lähettävän organisaation tulee huolehtia siitä, että hakija on soveltuva ensivastetoimintaan koulutettavaksi. Ensivasteessa toimiminen edellyttää hyvää psyykkistä ja riittävää fyysistä toimintakykyä. Ensivaste on nimenomaan ensimmäisenä paikalla kohtaamassa äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen potilaan ja aloittamassa henkeä pelastavat ensiaputoimenpiteet.

Vastaavalla kouluttajalla on velvollisuus selvittää kurssille pääsyn edellytykset jo kurssin hakuvaiheessa.

11.3 Kurssikuvaus

Ensivastekurssi on tarkoitettu henkilöille, jotka tulevat toimimaan ensivastetoiminnassa. Ensivaste on mikä tahansa operatiivisesti järjestäytynyt yksikkö, joka kohtaa ensimmäisenä sairastuneen tai onnettomuudessa vammautuneen ihmisen.

11.4 Osaamistavoitteet

Ensivastekurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- listata keskeisen ensivastetoimintaa normittavan lainsäädännön, asetukset ja viranomaisohjeistukset
- kuvailla oman alueen ensihoitopalvelun organisaation ja palveluntuottajat
- luetella ensivastetehtävillä hoitoryhmän toimintaan vaikuttavia tekijöitä (TRM)

Ymmärtämisen tasolla

- selittää ensihoitopalveluiden järjestämisen ja ensivasteen roolin osana porrastettua ensihoitopalvelua
- perustella palvelutasopäätöksen merkityksen ensivasteen osalta
- selittää ensivastetoiminnan merkityksen potilaan tavoittamisviiveen pienentämisessä - potilaan hoidon aloittamisviiveen ja vaikuttavuudenkin kannalta
- selittää kommunikaation ja tiedon välittämisen merkityksen hoidon jatkuvuuden kannalta

Soveltamisen tasolla

- soveltaa tietojaan ihmisen anatomiasta ja fysiologiasta ensivastetilanteissa potilasta hoitaessaan
- tehdä potilaan ensiarvion (DrABC), tutkimisen ja tarkennetun tilanarvion cABCDEF-menetelmän mukaisesti
- soveltaa oppimiaan tietoja ja taitoja hätätilapotilaan hoidossa
- käyttää ensivastekalustoa ja tehdä sille käytönjälkeisen huollon
- toimia ensivastetehtävällä työparin tai -ryhmän jäsenenä soveltaen TRM:n periaatteita
- tehdä yhteistyötä muiden ensihoidon toimijoiden kanssa
- toimia ensivastetehtävillä potilaan selviytymisen kannalta tärkeimmissä tehtäväluokissa
- tehdä monipotilastilanteissa potilasluokittelun (MSTART-luokittelu)
- soveltaa oppimiansa tietoja ja taitoja myös yleisimpien pelastustoimen tehtävien yhteydessä (liikenneonnettomuudet, rakennuspalot, vesipelastus- ja CBRNE-tilanteet)

11.5 Kurssin sisältö

Kurssin alussa kurssilaisen tulee perehtyä oman toimialueensa ensihoitopalveluun, ensivastetoiminnan järjestämiseen sekä ensivastetoiminnan järjestelyihin omalla toiminta-alueella. Näistä aiheista kurssilaiset tekevät ennakkotehtävän.

- ensihoitopalveluiden järjestäminen ja ensivasteen rooli osana ensihoitopalvelua
- ensihoitopalvelua koskeva lainsäädäntö ja asetukset
- oman pelastustoimen alueen ensihoitopalvelu, palveluntuottajat ja palvelutasopäätös
- ensivastetoiminta, ja sen merkitys potilaan tavoittamisviiveen pienentämisessä, sekä hoidon aloittamisen ja jatkuvuuden turvaamisessa
- sairastuneen tai vammautuneen potilaan ensiarvio, sen jälkeiset välittömät toimenpiteet sekä tarkennettu tutkiminen ja hoito
- ensivastetasoiset hoitomahdollisuudet sekä sairastuneen että vammautuneen potilaan hoidossa
- viranomaisyhteistyö pelastustoimen tehtävillä

11.6 Osaamisen arviointi

Terveystieteiden ammattihenkilö, joka työssään tekee potilaan tilanarviointia, voi aikaisemmin hankitun osaamisensa tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) kautta suorittaa opintojakson osioita hyväksytysti läpäisemällä ensivastekurssiin liittyviä tenttejä ja taitokokeita.

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan kokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

11.7 Kirjallisuus / oppimateriaali

Kurssilla on käytössä Pelastusopiston Koulumaali-oppimisympäristö. Pääosin opiskeltava materiaali löytyy kurssialustalta. Näiden lisäksi käytetään itseopiskelu- ja perehdytysmateriaalina seuraavia lähteitä soveltuvien osien.

- Suomen ensiapuohjeet 2016 (Suomen Elvytysneuvosto)
 - Euroopan elvytysneuvoston (ERC) ja kansainvälisen elvytysneuvoston (ILCOR) suosituksiin perustuvat ensiapuohjeet, jotka toimivat ensiapukoulutuksen perustana
- Elvytys. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen Elvytysneuvoston, Suomen Anestesiologiyhdistyksen ja Suomen Punaisen Ristin asettama työryhmä, 2021. Saatavilla internetistä: <https://www.kaypahoito.fi/hoi17010>
- Korte Henna ja Myllyrinne Kristiina. 2017. Ensiapu. Suomen Punainen Risti. Otavan kirjapaino

- Kuisma Markku, Holmström Peter, Nurmi Jouni, Porthan Kari sekä Puolakka Tuukka. 2021. Ensihoito. 8 uudistettu painos. Sanoma Pro Oy.
- Naarajärvi Saija ja Telkki Tuomas. 2016. Ensiauttajan taskuopas. 2.painos. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Grano Oy
- Naarajärvi Saija ja Telkki Tuomas. 2019. Perustason ensihoito. Sanoma Pro Oy
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta (585/2017). [www.Finlex.fi](http://www.finlex.fi)
- Luentomateriaalit, videot, Arttu-sovellus sekä pelit

11.8 Kurssin jälkeen

Ensivastekurssin lisäksi ensiauttajan on ennen ensivastetoimintaan osallistumista suoritettava sairaanhoitopiirin määrittämät muut alueelliset koulutukset ja/tai osaamisen varmistaminen, mikäli sellaisia on määritelty ensihoidon palvelutasopäätöksessä tai sairaanhoitopiirin ja pelastuslaitoksen välisessä järjestämissopimuksessa.

Lisäksi työnantajan velvollisuus on perehdyttää työntekijä tulevaan työtehtävään. Perehdytykseen laajuuteen ja tarpeellisuuteen vaikuttaa aikaisempi koulutus ja osaaminen. Varsinkin työturvallisuuteen ja ensivastepalvelun tuottajan sekä sairaanhoitopiirin ohjeistuksiin tulee perehtyä ennen hälytystoimintaan osallistumista.

12 Hälytysajoneuvon kuljettamisen riskienhallinta – kuljettajakurssi (0,5 op)

12.1 Johdanto

Vaikka hälytysajoneuvojen kuljettajilla ei ole ajo-oikeuden lisäksi tieliikennelakiin perustuvaa kouluttautumisvelvollisuutta, kuljettajan taitojen ja kykyjen on kuitenkin oltava tehtävän edellyttämällä tasolla kaikissa liikennetilanteissa (Hallituksen esitys tieliikennelaiksi, HE 180/2017). Myös työturvallisuuslaki velvoittaa osaamisen varmistamiseen. Työnantajan vastuulla on päättää riittävän perus- ja täydentävän ajokoulutuksen määrästä ja sisällöstä omien alueellisten ja työpaikkakohtaisten riskinarvioiden perusteella. Lisäksi pelastuslain 39 §:ssä (28.12.2018/1353) pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyky todetaan seuraavaa: Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Kurssin suorittanutta ei siis automaattisesti voida hyväksyä ajamaan hälytysajoneuvoja ja hälytysajoa. Työnantajan tulee lisäksi huolehtia muun muassa riittävästä perehdytyksestä käytettävään kalustoon, toiminta-alueen mahdollisiin erityispiirteisiin sekä paikallisiin ohjeisiin ja toimintamalleihin. Lisäksi on arvioitava aiheeseen liittyvän kertauskoulutuksen tarve.

Pelastusopisto suosittelee, että ajokouluttajat laativat työnantajansa kanssa turvaohjeet ajokoulutuksien järjestämisestä alueillaan.

12.2 Valintaperusteet kurssille

Kurssille hakijan tulee olla

- vähintään 18-vuotias.
- hyväksytysti suorittanut vähintään pelastustoiminnan peruskurssin tai aikaisemmin sammutustyökurssin.

Hakijalla tulee olla vähintään B-luokan ajo-oikeus, mutta pelastustoiminnan kaluston kuljettamisen kannalta suositeltavaa olisi, että hakijan ajo-oikeus olisi myös C-luokkaan.

12.3 Kurssikuvaus

Kurssin tarkoitus on parantaa hälytysajoneuvojen kuljettamisen turvallisuuskulttuuria ja antaa valmiudet hallita hälytysajoneuvon kuljettamiseen liittyviä riskejä ennakoivasti, sekä näin vähentää hälytysajoneuvoille tapahtuvia onnettomuuksia.

Kurssin teoriaosassa käsitellään hälytysajoneuvoja koskeva keskeinen lainsäädäntö, ihmisen liikennekäyttäytyminen liikennepsykologian näkökulmasta, ennakoiva riskien hallinta ja hälytysajon

taktiikkaa, ajoneuvoon vaikuttavia fysiikan lakeja, ajoneuvotekniikkaa, taloudellista ja ympäristöystävällistä ajamista, esimerkkitapauksia, sekä pidetään teoriaosaamista mittaava koe.

Kurssin rataosuudella demonstroidaan ajoasennon säätäminen ja sen merkitys turvallisuudelle, nopeuden vaikutus reaktio-, jarrutus- ja pysähtymismatkoihin, oikea kuljettajan toiminta ääritilanteissa (hätäväistöt ja kaarrejarrutus), riittävä turvaväli, ajotavan ("ajokäsiala") vaikutus ajoneuvoon ja matkustajiin kohdistuviin g-voimiin, sekä ajoneuvojen ja henkilöstön havaittavuus pimeässä. Kurssin rataosuudella harjoitellaan ajoneuvon peruskäsittelyä, hätäjarrutusta, hätäväistöä, sekä hätäväistöä ja -jarrutusta, kaarreajoa ja -jarrutusta sekä työ- ja liikenneturvallista ajotapaa ("ajokäsiala").

12.4 Osaamistavoitteet

Kurssin suorittanut osaa

kertoa, perustella ja soveltaa seuraavat teorian tiedot:

- hälytysajoneuvojen kuljettamiseen liittyvä keskeinen lainsäädäntö
- hälytysajoneuvon kuljettajan liikennekäyttäytyminen sovelletun GDE-mallin mukaan
- ennakoiva riskien hallinta ja ennakoiva ajaminen (ajotaktiikka)
- fysiikan lait, ajoneuvotekniikka ja taloudellinen ajaminen

kertoa, perustella ja soveltaa seuraavat asiat:

- oikea ajoasento
- nopeuden vaikutus pysähtymiseen
- oikea hätäjarrutustekniikka sekä ohjausliikkeen nopeus ja suuruus hätäväistötilanteissa
- jäännösnopeus
- oikean turvavälin pitäminen

Hän osaa tietojensa, taitojensa ja asenteensa perusteella itsenäisesti jäljitellä hyväksyttävää hälytysajoneuvon kuljettajan liikennekäyttäytymistä, ennakointia, taloudellista ja ympäristöystävällistä ajamista sekä oikeaa ajoneuvon käsittelyä perus- ja hätätilanteissa.

Hän ymmärtää ja osaa sitoutua sekä kehittää työ-, liikenne- ja asiakasturvallista ajo- ja liikennekulttuuria.

12.5 Kurssin sisältö

Kurssi sisältää enakkotehtävän (2 tuntia) ja 16 tuntia lähiopetusta. Kurssin laajuus on 0,5 opintopistettä. Kurssin toteutus ja eteneminen kuvataan tarkemmin kurssin toteutussuunnitelmassa ja kurssiohjelmassa.

Itsenäinen opiskelu (ennakkotehtävä) 2 tuntia

Aktivoivat luennot ja koe 7 tuntia

- hälytysajoneuvojen kuljettamiseen liittyvää lainsäädäntöä
- hälytysajoneuvon kuljettajan liikennekäyttäytyminen sovelletun GDE-mallin mukaan
- ennakoiva riskien hallinta ja ennakoiva ajaminen (ajotaktiikka)

- fysiikan lait, ajoneuvotekniikka ja taloudellinen ajaminen
- esimerkkitapaukset
- osaamista arvioiva teoriakoe

Demonstraatiot ja ajoneuvon käsittelyharjoitukset perus- ja hätätilanteissa, sekä niitä seuraavat oppimiskeskustelut 9 tuntia.

12.6 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan taito- ja tietokokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

12.7 Kurssin jälkeen

Kurssin suorittanutta ei aiemmin mainituin perusteluin voida automaattisesti hyväksyä ajamaan hälytysajoneuvoja ja hälytysajoa. Työnantajan tulee lisäksi huolehtia muun muassa riittävästä perehdytyksestä käytettävään kalustoon, toiminta-alueen mahdollisiin erityispiirteisiin sekä paikallisiin ohjeisiin ja toimintamalleihin. Lisäksi on arvioitava aiheeseen liittyvän kertauskoulutuksen tarve.

13 Ryhmänjohtajakurssi (5 op)

13.1 Johdanto

Sopimushenkilöstön ryhmänjohtajan tehtäväkuva on muuttunut ja muuttuu edelleen. Pelastustoimintaan liittyvät johtamisjärjestelmät ovat kehittyneet ja ryhmänjohtajien vastuu on kasvanut. Vastuu ja ratkaisuvalta pelastustoiminnan tehtävillä siirtyy entistä enemmän ryhmänjohtajan tehtäväksi pelastusviranomaisen tuella.

Ryhmänjohtajakurssi on korvannut aikaisemman Suomen pelastusalan keskusjärjestön opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakurssin.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 2011/407

7 § Pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuus

Pelastuslain 57 §:n 2 momentissa tarkoitetulta sivutoimiselta henkilöltä ja sopimuspalokuntaan kuuluvalta henkilöltä vaaditaan, että:

- 2) sammutus- ja pelastustyöhön osallistuva päällystö ja alipäällystö on suorittanut vähintään Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakurssin tai pelastusalan ammatillisen tutkinnon;*
(Vna asetus pelastustoimesta 407/2011.)

Valtioneuvoston pelastustoimesta antaman asetuksen 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuna yksikönjohtajakurssina toteutetaan seuraavat Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaiset opinnot: ryhmänjohtajakurssi.

13.2 Valintaperusteet

Ryhmänjohtajakurssille hakijan tulee

- olla vähintään 21-vuotias,
- olla terveyden ja toimintakykynsä soveltuva johtamaan pelastusryhmää,
- olla hyväksytysti suorittanut pelastustoiminnan peruskurssin, ensiapukurssin, tieliikennepelastamisenkurssin ja jonkin muun seuraavista pelastustoiminnan kursseista
 - savusukelluskurssi
 - pintapelastuskurssi
 - PVAT1-kurssi
 - vaarallisten aineiden kurssi
 - öljyntorjuntakurssi
- olla aktiivisesti osallistunut pelastustoiminnan viikkoharjoituksiin ja hälytystehtäville. (Aktiivinen osallistumiseksi katsotaan noin kolmasosaan harjoituksista ja hälytyksistä osallistuminen.)
- saada lähettävän palokunnan puolto kurssille valitsemisesta

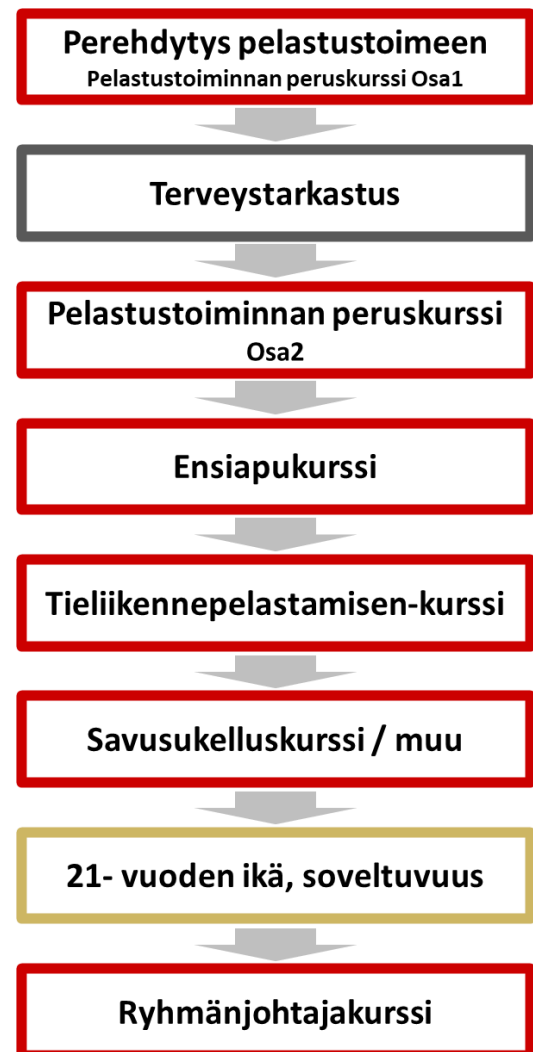
Lisäksi pelastuslaitos voi lisätä/tiukentaa valintaperusteita, ottaen huomioon alueelliset vaatimukset sekä ryhmänjohtajan tehtävän kuvauksen.

Kurssin pääsykokeeseen ovat oikeutettuja osallistumaan kaikki edellä mainittujen vaatimusten täyttämät henkilöt. Kurssille pyrkivien tulee valmistautua pääsykokeisiin kertaamalla aikaisemmin suoritettujen kurssien aihealueita. Ennen kurssivalintaa hakijoille järjestetään kirjallinen pääsykoe sekä haastattelu.

Pääsykoe on kurssikohtainen ja sitä ei voi uusia. Suoritettujen pääsykokeiden tulokset eivät vaikuta tuleviin pääsykokeisiin. Vastaava kouluttaja valitsee kurssilaiset kurssille henkilökohtaisen haastattelun ja suoritettun kirjallisen pääsykokeen perusteella.

13.3 Ryhmänjohtajakurssin kuvaus

Sopimushenkilöstön valmiuksiin suuntautuu laadullisesti uudenlaisia osaamisodotuksia, jossa korostuvat mm. hyvät yhteisö- ja vuorovaikutustaidot. Hyvä ilmapiiri ja henkilöstön motivaatio antavat perustan myös sopimushenkilöstön osaamisen rakentamiselle ja tehokkaalle toiminnalle. Jatkuvan oppimisen merkitys korostuu. Ryhmänjohtajan on kehitettävä jatkuvasti omaa osaamistaan ja ammattitaitoaan osaamistarpeisiin pohjautuen sekä pyrittävä seuraamaan alan kehitystä. Ryhmänjohtajakurssin käynyt on pelastustoimessa ryhmänsä johtaja, joka vastaa osaltaan pelastustoimen arvojen ja osaamisen tinkimättömästä toteutuksesta. Ryhmänjohtajan on myös

valvottava ja vastattava työturvallisuudesta siten, että kalusto ja varusteet ovat asianmukaisessa kunnossa tilannepaikalla.

Ryhmänjohtajakurssin tavoitteena on kehittää kurssilaisen osaamista niin, että osaamistarpeisiin perustuvat osaamistavoitteet saavutetaan. Ennen ryhmänjohtajakurssille hakeutumista tulee sopimushenkilöstöön kuuluvalla henkilöllä olla riittävästi koulutusta, kokemusta ja oikea asenne. Ryhmänjohtajan tehtävät ja vastuut voivat eri palokunnissa poiketa merkittävästi toisistaan, koska erilaiset palokuntasopimukset asettavat henkilöstölle erilaisia osaamisvelvoitteita.

Ryhmänjohtaja on haja-asutusalueella useimmiten henkilö, joka joutuu onnettomuus- ja tulipalotilanteessa tekemään ensimmäiset ja monta kertaa myös tärkeimmät johtopäätökset ja antamaan ensimmäiset käskyt pelastustoiminnan henkilöstölle. Nämä päätökset vaikuttavat ratkaisevasti onnettomuuden pelastus- ja sammutustöiden onnistumiseen. Ryhmänjohtaja valvoo ja vastaa oman ryhmänsä turvallisuudesta ja hänen osattava arvioida joukkojen riittävyys suhteessa onnettomuuteen ja sen mahdolliseen laajenemiseen. Ryhmänjohtajan on osattava toimia tilannepaikalla yhteistyössä mm. eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.

Alueellisesti on eroja siinä, mihin tehtäviin ryhmänjohtajakurssin suoritettuaan voi osallistua. Työnantajaa velvoittaa työturvallisuuslaki, joka asettaa osaamiselle minimivaatimukset, joista on huolehdittava.

Sopimushenkilöstön ryhmänjohtajakurssi (5 op) koostuu Pelastusryhmän johtamisen perusteista (2 op) sekä pelastusryhmän johtaminen eri onnettomuustyypeissä (3 op) koulutusosioista.

Sopimushenkilöstön ryhmänjohtajakurssin opetus koostuu lähiopetusosioista sekä niiden väliin sijoittuvista etäoppimistehtävistä sekä kurssikokeista. Kurssin laajuus on yhteensä 5 op, mikä tarkoittaa keskimäärin 108 tunnin opiskelua. Kurssista annetaan todistus.

13.4 Osaamistavoitteet

Ryhmäjohtajakurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- luetella pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelun merkityksiä pelastusryhmän johtamisen näkökulmasta
- luetella ja nimetä pelastustoimen organisaatioita ja muodostelmia
- tiedostaa rakennustyyppin, rakenteellisten ratkaisujen ja paloteknisten laitteiden merkityksen pelastustoiminnan työturvallisuudessa ja taktiikassa
- tunnistaa palo- ja onnettomuustutkinnan merkityksen pelastustoiminnassa

Ymmärtämisen tasolla

- selittää pelastustoiminnan johtamisprosessin ja johtamisen perusteet
- perustella tilannekuvan merkityksen pelastustoiminnan johtamisessa
- perustella pelastustoiminnan johtamisen teoreettisen viitekehyksen
- toimia työturvallisesti johtaessaan pelastustoimintaa
- havainnoida palon laajuutta ja riskiä suhteessa rakennukseen ja sen rakenteellisiin ratkaisuihin
- selittää Virve-viestiliikenteen perusteet
- selittää kenttäjohtamisjärjestelmän perusteet
- selittää ja perustella pelastusjoukkueen johtamisen perusteet
- huomioida palo- ja onnettomuustutkinnan tarpeita pelastustoiminnassa ja tehdä havaintoja palopaikalla palontutkintaa edistävällä tavalla

Soveltamisen tasolla

- johtaa pelastusryhmää eri onnettomuustyyppin tilanteissa
- toimia tilannepaikan johtajana
- toimia paloilmoitinlaitteistoilla tavanomaisissa pelastustoiminnan tehtävissä
- käyttää Virve-päätelaitetta viestivälineenä

Analysoimisen tasolla

- analysoida omaa johtamistoimintaansa
- analysoinnin pohjalta muuttaa johtamistoimintaansa

13.5 Pelastusryhmän johtamisen perusteet (2 op)

13.5.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suoritettuaan kurssilainen osaa

- pelastustoiminnan organisaatiot ja muodostelmat
- käyttää pelastustoiminnan johtamisen perusteita pelastustoiminnassa
- ymmärtää pelastustoiminnan organisaatioiden ja muodostelmien muodostumisen
- ymmärtää tilannekuvan merkityksen pelastustoiminnan johtamisessa
- huomioida palo- ja onnettomuustutkinnan tarpeita pelastustoiminnassa
- Virven perusteet ja käytön pelastusryhmän johtamisessa

- analysoida valmiuksiaan tuleville ryhmänjohtamisen kurssin osioille

13.5.2 Sisältö

- johtamisprosessi, teoreettinen viitekehys ja säädökset
- pelastustoimen organisaatiot ja niiden johtaminen
- pelastustoiminnan muodostelmat
- pelastustoiminnan johtamisen perusta
- tekniset piirrosmerkit
- tilannearvio-, päätös-, käsky- harjoituksia
- Virven käyttö

13.5.3 Oppimismenetelmät

- ryhmätyöt, luennot, harjoitukset, itseopiskelu ja koe

13.5.4 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Koulumaali-oppimisympäristö, luokkaopetus, Teams, kurssilla jaettava luentomateriaali,
- alan kirjallisuus, harjoituskohteet

13.5.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset. Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan tietokokeella.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

13.6 Pelastusryhmän johtaminen eri onnettomuustyypeissä (3 op)

13.6.1 Osaamistavoitteet

Koulutussion suorittuana kurssilainen osaa

- selittää pelastusryhmän suorituskyvyn erilaisissa onnettomuustilanteissa
- käyttää pelastusryhmän johtamisen perusteita
- havainnoida palon laajuutta ja riskiä suhteessa rakennukseen
- selittää viranomaisverkon toimintaperiaatteen ja hätäkeskuksen roolin viranomaistoiminnassa
- pelastustoiminnan kenttäjohtamisjärjestelmän toimintaperiaatteet
- soveltaa oppimaansa pelastusryhmän johtamisessa
- toimia paloilmoinlaitteistoilla tavanomaisissa pelastustoiminnan tehtävissä
- analysoida omaa toimintaansa pelastusryhmänjohtajana
- hahmottaa resurssien riittävyyden eri onnettomuustyypeissä
- johtaa pelastusryhmän työskentelyä työturvallisuuden näkökulmasta, sekä
- tietää onnettomuustiedottamisen merkityksen pelastustoiminnassa

13.6.2 Sisältö

- onnettomuustyytit ja niiden yleispätevät ilmiöt
- pelastusryhmän johtaminen eri onnettomuustyyteissä
- rakennusten paloturvallisuus pelastustoiminnassa
- pelastustekniikka
- viestintä ja onnettomuustiedottaminen pelastustoiminnan johtamisessa
- toiminta tilannepaikanjohtajana
- toiminta paloilmoinlaitteistoilla
- vahvennetun pelastusryhmän johtaminen
- pelastusryhmän toiminta osana suurempaa pelastusmuodostelmaa

13.6.3 Oppimismenetelmät

- lähiopetus, itsenäinen oppiminen, tiimioppiminen, verkko-oppiminen, oppimistehtävät, harjoituksia, teoriakoe sekä näyttökokeet

13.6.4 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Koulumaali, Teams, kurssilla jaettava luentomateriaali, alan kirjallisuus

13.6.5 Osaamisen arviointi

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan kurssilaisen opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan kurssilaista opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. kurssilainen itse. Kurssilaisen suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Kurssilla osaamista osoitetaan osallistumalla opetukseen sekä tekemällä kurssiin kuuluvat tehtävät ja harjoitukset.

Osaamistavoitteiden saavuttamista arvioidaan OKA2 -kokeilla.

Käytettävä arviointiasteikko on: Suoritettu (S) - Hylätty (HYL)

14 Sopimuspalokunnan päällikkökurssi (4 op)

14.1 Johdanto

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolilla Suomea. Sopimuspalokunnan päällikön tehtäväkuva muuttuu tulevien vuosien aikana ja samalla koulutus muuttuu sopimuspalokunnan päällystökoulutukseksi. Pelastuslain uudistaminen ja pelastustoimen uudelleen järjestäminen sekä sopimuspalokuntien koulutusjärjestelmän muutos ja kehittäminen asettavat muutospaineita myös sopimuspalokunnan päällikön toimenkuvaan. Opetussuunnitelman päivittämisellä varmistetaan sujuva siirtyminen sopimuspalokunnan päällikkökurssin muuttumisesta entistä enemmän pelastustoimen kokonaisuutta käsitteleväksi kurssiksi, jonka tarkoituksena on kehittää sopimuspalokunnan päällystöstä pelastustoimen kehittäjiä.

Pelastustoiminnan johtaminen siirtyy mahdollisesti jatkossa entistä enemmän osaksi ryhmäjohtajakoulutusta ja tilannejohtamisen koulutusta niin, että pelastustoiminnan johtamisen koulutus vähenee sopimuspalokunnan päällystökoulutuksesta. Vapautuva tuntimäärä hyödynnetään sopimuspalokunnan päällystön laajenevaa toimenkuvaa tukevaan koulutukseen.

14.1.1 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin arvoperusta

Sopimuspalokunnat tarvitsevat henkilöstöä, joilla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisten työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen.

Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppisiä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta sekä johtaa vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamista.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

14.1.2 Sopimuspalokunnan päällikön työnkuva

Sopimuspalokunnan toiminta jakautuu kahteen päällekkäiseen hallintorakenteeseen. Yhdistyshallinto on yhdistysrutiinien hoitoa, joka perustuu yhdistyksen toimintaa säätelevään yhdistyslakiin (503/1989). Yhdistyshallinnosta vastaa yleensä palokuntayhdistyksen puheenjohtaja. Sopimuspalokunnan pelastustoiminnan hallinnon ensisijaisena tehtävänä on valmiuden ja pelastustoiminnan varmistaminen. Pelastustoiminnan hallintoa johtaa sopimuspalokunnan päällikkö. Sopimuspalokunnan päällikkö toimii yhdistyksensä edustajana osana alueellista pelastustoimea. Hän on luottamushenkilö, joka vastaa palokunnan pelastustoiminnan tehokkuudesta ja laadukkuudesta yhdistyksessään. Päällikön tehtävässä tarvitaan hallinnollista ja johtamistaidollista osaamista sekä monipuolisia suunnitteluvalmiuksia. Tehtävässä edellytetään hyvää tietämystä pelastustoimintaan, onnettomuuksien ehkäisyyn ja varautumiseen liittyvien tehtävien hoidosta.

Muuttuneessa pelastustoimen viranomaiskentässä korostuu viranomaisyhteistyö aluepelastuslaitoksen lisäksi muiden turvallisuusviranomaisten, esim. poliisin ja hätäkeskuslaitoksen, kanssa. Tehtävässä tarvitaan osaamista sopimuspalokunnan edunvalvontaan ja yhteisön positiivisen julkisuuskuvan rakentamiseen liittyvissä asioissa.

Tehtäväkuva on palokuntakohtainen ja se määräytyy palokuntasopimuksen velvoitteiden mukaan. Kaikki sopimuspalokunnat osallistuvat pelastustoimintaan ja yli puolet sopimuspalokunnista myös ensivastetoimintaan. Onnettomuuksien ehkäisyssä korostuvat turvallisuusviestinnän suunnitteleminen sekä siihen liittyvien tehtävien hoitaminen. Onnettomuuksien ehkäisyssä ja varautumisessa palokunnan osallistuminen ja velvoitteet vaihtelevat palokuntasopimuksen mukaan. Nykyisin monet sopimuspalokunnat ovat erikoistuneet jollakin tehtäväalueella ja sopineet siitä alueen pelastuslaitoksen kanssa.

Palokunnan päällikön perustehtäviä ovat palokunnan toiminnan johtaminen, organisoiminen ja kehittäminen. Hänen tulee saada jäsenet osallistumaan aktiivisesti toimintaan ja huolehtia uusien jäsenten rekrytoinnista. Hän antaa tehtäviä, tukee ja ohjaa niiden suorittamista sekä kannustaa henkilöstöä. Päällikön on hallittava henkilöstön motivoinnin perusteet. Hänellä pitää olla hyvät vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot: taito hallita henkilöstökonflikteja on yksi hyvän palokunnan päällikön ominaisuuksista. Yhteiskunnan muutokset aiheuttavat haasteita sopimuspalokuntatoimintaan. Nuorten muuttaminen kasvukeskuksiin, siviilityön sitovuus ja työssä käyminen oman kunnan ulkopuolella ovat aiheuttaneet sen, että sopimuspalokuntaan on vaikeampaa rekrytoida henkilöstöä. Tämä on johtanut sopimuspalokunnan henkilöstön ikääntymiseen.

Sopimuspalokunnan tuottamat palvelut ovat sen kaikkien jäsenten tuottamia palveluja. Palokunnan päällikön tulee varmistaa henkilöstöresurssien riittävyys siten, että palokuntasopimuksen mukaiset tehtävät tulevat hoidetuiksi. Päällikön on huolehdittava myös henkilöstön osaamisesta, koulutuksesta ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta. Hän vastaa osaltaan palokunnan toimintailmapiiiristä sekä jäsenten osallistumismotivaation tukemisesta.

Sopimuspalokunta tarvitsee riittävän määrän kalustoa sekä muuta varustusta. Kalusto ja varusteet ovat sopimuksen mukaisesti joko omaa tai pelastuslaitoksen sopimuspalokunnalle sijoittamaa

kalustoa. Päälikkö neuvottelee pelastuslaitoksen kanssa sopimuspalokunnalle varatun kaluston sijoituksesta ja osallistuu palokunnan oman kaluston hankintaan. Sopimuspalokunnan yhtenä voimavarana on hyvä yhteistoiminta päälikön ja yhdistyksen hallituksen välillä. Palokunnan toiminta ja talous ovat aina yhteen sovitettava.

Palokunnan päälikkö toimii usein oman palokuntansa osalta pelastustoiminnan johtajana. Päälikön tulee osata sopimuspalokunnan johtaminen osana suurempaa johtamismuodostelmaa esim. suuronnettomuuksissa ja häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Päälikön tulee tuntea pelastustoimen valtakunnalliset onnettomuustiedottamisen edellyttämät tiedot ja taidot sekä oman alueellisen pelastuslaitoksen ohjeistukset tiedottamisesta.

Sen lisäksi hän toimii usein yhdistyksensä "toiminnanjohtajana", ja jotta työtaakka ei kasvaisi kohtuuttomaksi, on delegointi keskeinen tapa jakaa tehtäviä ja varmistaa toiminnan valmius sekä jatkuvuus. Tämä edellyttää esim. varapäälikön ja ryhmänjohtajien kouluttamista vastaaviin johtamisvalmiuksiin.

Palokunnan päälikkö on myös palokunnan keulakuva suhteessa pelastuslaitokseen ja julkisuuteen. Yhteistyön ja julkisuuskuvan merkitys on erittäin suuri palokunnan toiminnan turvaamisessa ja positiivisen yhteisökuvan rakentamisessa.

14.2 Kurssikuvaus

Päälikkökurssi on tarkoitettu sopimuspalokunnan päälikön tehtäviin hakeutuville. Sopimuspalokunnan päälikkö on luottamushenkilö, joka vastaa palokunnan toiminnan tehokkuudesta ja laadukkuudesta. Päälikön tehtävässä tarvitaan hallinnollista ja johtamistaidollista osaamista, monipuolisia suunnitteluvalmiuksia, onnettomuuksien ehkäisyä, pelastustoiminnan ja väestönsuojelun edellyttämää osaamista sekä edunvalvontaan ja yhteisön positiivisen julkisuuskuvan rakentamiseen liittyvää osaamista

Sivutoimisen ja vapaaehtoisen henkilöstön pätevyysvaatimukset todetaan Pelastuslaissa ja -asetuksessa (Pelastuslaki 379/2011, 57§ pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset ja Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011 7§ pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuus).

14.2.1 Valintaperusteet sopimuspalokunnan päälikkökurssille

Valintaperusteet sopimuspalokunnan päälikkökurssille ovat seuraavat:

- Hakija on täyttänyt 18 vuotta viimeistään ennen kurssin päättymistä.
- Sopimuspalokunnan päälikkökurssille pääsemisen edellytyksenä on aikaisemman Pelastusopiston hyväksymän SPEK:n opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakurssin hyväksytty suorittaminen.
- Tai Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän mukaisen ryhmänjohtajan kurssin hyväksytty suorittaminen.

14.2.2 Laajuus

Sopimuspalokunnan päällikkökurssin laajuus on 4 opintopistettä (108 h).

14.2.3 Osaamistavoitteet

Kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa pelastustoimen lainsäädännön ja pelastustoimen hallinnollisen järjestelmän
- kertoa oman alueensa pelastuslaitoksen kanssa laaditun sopimuksen ja pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen sekä muut pelastuslaitoksen toiminnan kannalta keskeiset asiakirjat

Ymmärtämisen tasolla

- selittää ja perustella sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmäkokonaisuuden sekä vaikutuksen pelastustoimintaan
- selittää palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet
- perustella riskienhallinnan ja turvallisuusjohtamisen tärkeyden pelastustoimen tehtävissä ja harjoituksissa
- selittää työturvallisuuslainsäädännön vaatimukset
- selittää pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän ja pelastustoimintaa tilapäisesti johtavan henkilön pelastuslain mukaiset toimivaltuudet
- käyttää henkilöstöjohtamista palokunnan jäsenten motivaatiota vahvistavana keinona
- selittää johtajan merkityksen henkilöturvallisuuden johtamisessa
- selittää positiivisen julkisuuskuvan merkityksen palokunnalle ja pelastusosalalle
- selittää sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyön merkityksen palokunnan toimintaedellytysten varmistamisessa

Soveltamisen tasolla

- johtaa palokuntaansa siten, että palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet täyttyvät
- suunnitella palokunnan toimintaa ja kouluttaa sisäisessä koulutuksessa rakenteellista paloturvallisuutta, paloteknisiä laitteita ja palontutkintaa
- suunnitella ja johtaa sopimuspalokuntansa toteuttamaa turvallisuusviestintää pelastuslaitoksen kanssa sovitulla tavalla
- rekrytoida, ylläpitää ja kehittää henkilöstön toimintakykyä
- soveltaa työturvallisuuslainsäädäntöä käytäntöön
- omalta osaltaan ylläpitää palokunnan ja pelastusalan positiivista julkisuuskuvaa

Analysoimisen tasolla

- arvioida ja kehittää palokuntansa toimintaa.

14.2.4 Sopimushenkilöstön päällikkökurssin opetussuunnitelman toteuttaminen

Sopimuspalokunnan päällikkökurssin opetussuunnitelma voidaan toteuttaa eri tavoin. Alla on esimerkkejä vaihtoehtoisista malleista koulutuksen pedagogiseen toteutukseen.

Vaihtoehto I:	Itsenäinen opiskelu: orientaatiotehtävät Lähiopetusjakso maakunnassa (pe-su)	Itsenäinen opiskelu: oppimistehtävät, verkko-opinnot Lähiopetusjakso maakunnassa (la-su)	Itsenäinen opiskelu: oppimistehtävät, verkko-opinnot	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (ma-pe)
Vaihtoehto II:	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (ma-pe)	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (ma-ke)	Itsenäinen opiskelu: oppimistehtävät	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (pe-su)
Vaihtoehto III:	Lähiopetusjakso maakunnassa (pe-su)	Itsenäinen opiskelu	Lähiopetusjakso maakunnassa (pe-su) sekä sen jälkeinen itsenäinen opiskelu	Lähiopetusjakso Pelastusopistolla (pe-su)

Kuva 1. Esimerkkejä vaihtoehtoisista koulutuksen toteutusmalleista.

14.2.5 Sisältö, koulutusosiot

Tuntimäärä sisältää teoriaopetuksen, itsenäisen opiskelun ja oppimistehtävät.

- Pelastustoimen lainsäädäntö ja hallinnollinen järjestelmä 12 t
- Palokuntasopimus ja sen velvoitteet sekä sivutoimisen henkilöstön asema pelastuslaitoksen työntekijänä 12 t
- Riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen, toiminnan suunnittelu sopimuspalokuntatoiminnassa 24 t
- Henkilöstöjohtaminen, oman johtajuuden kehittäminen 24 t
- Pelastustoiminnan johtaminen ja viranomaisyhteistyö sekä tiedottaminen 16 t
- Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja johtaminen sekä päällystön etiketti ja käyttäytyminen 8 t
- Alueellisen pelastuslaitoksen toiminta, keskeiset asiakirjat sekä valtakunnallisten ja alueellisten pelastusalan järjestöjen toiminta 4 t
- Yhteiskunnallisen varautumisen perusteet ja pelastuslaitoksen rooli sekä velvoitteet varautumisen järjestämisessä 8 t

Tarkemmat koulutusosiokuvaukset:

14.3 Pelastustoimen lainsäädäntö ja hallinnollinen järjestelmä (12 t)

14.3.1 Osaamistavoitteet

koulutusosion suorittanut osaa

- luetella pelastustoimen lainsäädännön keskeiset säännökset
- selittää viranhaltijan ja työntekijän vastuut ja velvollisuudet
- selittää pelastustoimen alueen organisaation
- vapaaehtois pohjalla toimivan henkilöstön hallinnon erityispiirteet.

14.3.2 Sisältö

- pelastustoimen lainsäädäntö
- pelastustoimen hallinnollinen järjestelmä
- sopimuspalokunnan säädöspohjainen asema

14.3.3 Suoritustavat / oppimismenetelmät

- lähiopetus, oppimistehtävät

14.3.4 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Pelastuslaki (379/2011)
- Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011)
- Vastuuopettajan jakama muu aineisto

14.4 Palokuntasopimus ja sen velvoitteet sekä sivutoimisen henkilöstön asema pelastuslaitoksen työntekijänä (12 t)

14.4.1 Osaamistavoitteet

Koulutussosion suorittanut osaa

- selittää sopimuspalokunnan aseman pelastustoimen järjestelmässä sekä palokuntasopimuksen tuomat vastuut ja velvoitteet sopimuspalokunnalle
- kertoa tyypillisen aluesopimuksen ja eri palokuntasopimusmuotojen rakenteen sekä sisällön
- toimia neuvottelijana palokuntasopimusta laadittaessa
- palokuntasopimuskäytännön ja yhteistoiminnan periaatteet pelastusviranomaisen kanssa.

14.4.2 Sisältö

- sopimuspalokunnan asema säädösten pohjalta
- Sopimuspalokuntien Liiton mallisopimus pohjat
- palokuntasopimuksen velvoittavuus
- sopimuskäytännöt ja palokuntasopimuksen kautta toteutettava yhteistyö pelastusviranomaisten kanssa
- työterveyshuolto ja työturvallisuuslainsäädäntö

14.4.3 Suoritustavat / oppimismenetelmät

- lähiopetus ja oppimistehtävät

14.4.4 Kirjallisuus / oppimateriaalit

- Pelastuslaki (379/2011) ja asetus pelastustoimesta (407/2011)
- Työturvallisuuslaki (738/2002)
- Yhdistyslaki (503/1989)
- Työterveyshuolto sopimuspalokunnissa, SM julkaisu 2013
- Sopimuspalokuntien Liiton mallisopimukset
- luentomonisteen
- oman palokunnan palokuntasopimus ja oman alueen aluesopimus

14.5 Riskienhallinta, turvallisuusjohtaminen, toiminnansuunnittelu sopimuspalokuntatoiminnassa (24 t)

14.5.1 Osaamistavoitteet

Koulutussosion suorittanut osaa

- tehdä palokuntatoiminnan vuosisuunnitelman
- selittää ennakosuunnittelun tärkeyden palokunnan toiminnan varmistamisessa ja kehittämisessä

- toimia riskienhallinnan ja työturvallisuuden periaatteiden mukaan.

14.5.2 Sisältö

- vuosisuunnittelun perusteet
- pelastustoimintaan liittyvä suunnittelu; koulutussuunnittelu ja muu henkilöstön pelastusosaamisen kehittäminen
- palokunnan osallistuminen onnettomuuksien ehkäisyyn ja varautumisen toimintoihin
- hälytys-, nuoriso-, nais- ja tukiosastojen toiminnan suunnittelu
- viranomaisyhteistyö
- palokunnan toiminnan turvaaminen
- jäsenrekrytointi, positiivisen julkisuuden rakentaminen
- vaarojen ja haittojen arviointi omassa palokunnassaan

14.5.3 Oppimismenetelmät

- ennakotehtävä, lähiopetus, oppimistehtävät verkkotuettuna oppimisena (Moodle)
- työryhmätyöskentely verkossa ja kontaktiopetuksessa

14.5.4 Oppimateriaali ja oppimisympäristöt

- Palokuntayhdistys toimii. SSPL:n julkaisu 2012
- Palokuntatapahtuman järjestämisopas. SPEK 2009
- Nuoriso-osaston turvallisuusohje. SPEK 2013
- Sopimuspalokunta strategia 2020. SSPL:n julkaisu 2012
- Hyvinvoiva sopimuspalokunta. SSPL:n julkaisu 2012
- Riskien arviointi pelastuslaitoksissa. Työterveyshuollon ohje

14.6 Henkilöstöjohtaminen, oman johtajuuden kehittäminen (24 t)

14.6.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suorittanut osaa

- johtaa henkilöstöä kehittävässä ja myönteisessä ilmapiirissä
- itsensä johtamisen periaatteet ja osaa toimia hyvässä vuorovaikutuksessa johtajana
- selittää henkilöstöriskien merkityksen ja mahdolliset vaikutukset
- henkilöstön johtamisen, motivoinnin ja sitouttamisen sopimuspalokuntatoimintaan

14.6.2 Sisältö

- henkilöstöriskit
- oman johtajuuden kehittäminen
- vuorovaikutusjohtaminen
- organisaatioviestinnän eri osa-alueet
- työilmapiiri ja työyhteisön hyvinvointi

14.6.3 Oppimismenetelmät

- lähiopetus, oppimistehtävät verkkotuettuna oppimisena (Moodle), työryhmätyöskentely verkossa ja kontaktiopetuksessa

14.6.4 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Moodle-oppimisympäristö

14.7 Pelastustoiminnan johtaminen ja viranomaisyhteistyö sekä tiedottaminen (16 t)

14.7.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suorittanut osaa

- soveltaa pelastustoiminnan johtamisen teoreettisia perusteita
- soveltaa pelastustoimen viestiliikennettä osana johtamisjärjestelmää
- pelastusjoukkueen johtamisen perusteet
- soveltaa pelastusjoukkueen suorituskkyä eri onnettomuustilanteiden pelastustehtävissä
- selittää eri yhteistoimintaviranomaisten tehtävät ja niiden yhteistoiminnan onnettomuustilanteissa
- kertoa viestinnän sekä tiedottamisen merkityksen osana pelastustoiminnan johtamista
- käyttää Virve-järjestelmää johtamisessa.

14.7.2 Sisältö

- pelastustoiminnan johtamisen teoreettinen viitekehys ja johtamisprosessi
- pelastustoiminnan organisaatiot ja organisaatiojohtaminen
- taktiikka pelastustoiminnassa
- pelastusryhmän ja -joukkueen johtaminen eri onnettomuustyyypeissä
- viranomaisyhteistyö
- tiedottaminen pelastustoiminnassa

14.7.3 Oppimismenetelmät

- lähiopetus, oppimistehtävät, harjoitukset

14.7.4 Kirjallisuus / oppimateriaalit

- Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje SM julkaisu 21/2012
- Pelastustoimen Virve-viestiohje SM julkaisu 24/2011
- Laki vaaratiedotteesta (466/2012)
- Nieminen, J. Rakennuspalojen yleispätevät ilmiöt. Pelastusopiston julkaisu 1/2008.
- vastuopettajan jakama muu aineisto

14.8 Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja johtaminen sekä päällystön etiketti ja käyttäytyminen (8t)

14.8.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suorittanut osaa

- kertoa positiivisen julkikuvan tärkeyden palokunnan toiminnassa ja pitää turvallisuusviestintää tärkeänä
- ohjata palokuntaansa pelastustoimen eettisten arvojen pohjalta ja pitää suhdetoimintaa sidosryhmiin tärkeänä
- edustaa esimerkiksi palokuntaansa edustustilaisuuksissa ja kehittää esiintymistaitojaan.

14.8.2 Sisältö

- eettiset arvot julkikuvarakentajana
- media, tiedottaminen ja turvallisuusviestintä
- PR- ja suhdetoiminta
- neuvottelutaito, esiintymisvalmiudet

14.8.3 Oppimismenetelmät

- etätehtävä; palokunnan esiintyminen ja edustaminen julkisesti
- lähiopetukseen osallistuminen

14.8.4 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Parviainen, Mervi 2015. Pidetään kiinni etiketistä. SPPL
- Pelastustoimen eettiset arvot, SPPL
- Turvallisuusviestinnän oppaat. SPPL
- Palokuntien merkit, SPEK 2013
- Palokuntalaisen pukuohje, SPEK 2013
- 24/365 Palokuntalaisuus Suomessa, Teija Mankinen /SPEK 2013
- oman pelastuslaitoksen ohje turvallisuusviestinnästä luentoaineisto

14.9 Alueellisen pelastuslaitoksen toiminta, keskeiset asiakirjat sekä valtakunnallisten ja alueellisten pelastusalan järjestöjen toiminta (4 t)

14.9.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suorittanut osaa

- selittää oman palokuntasopimuksen perusteet ja tuntee oman pelastuslaitoksen toiminnan
- selittää sopimuspalokunnan toiminnan osana pelastuslaitoksen toimintaa ja osana valtakunnallista pelastustoimea
- selittää pelastusalan järjestöjen toimintaa
- kertoa sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmäkokonaisuuden.

14.9.2 Sisältö

- oman alueen pelastuslaitoksen toiminta ja yhteistyön kehittäminen
- valtakunnallisten pelastusalan järjestöjen toiminnan tunteminen

14.9.3 Oppimismenetelmät

- luennot ja julkaisujen hyödyntäminen oppimistehtävissä

14.9.4 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Palokuntasopimukset Suomessa - loppuraportti SSPL 2010
- Sopimuspalokuntien lähtövarmuus. SSPL julkaisu 2013
- Palokuntayhdistys toimii. SSPL julkaisu 2012
- oman pelastuslaitoksen palvelutasopäätös

14.10 Yhteiskunnallisen varautumisen perusteet ja pelastuslaitoksen rooli sekä velvoitteet varautumisen järjestämisessä (8 t)

14.10.1 Osaamistavoitteet

Koulutusosion suorittanut osaa

- selittää pelastustoimen ja sopimuspalokunnan roolin yhteiskunnallisen varautumisen osana
- selittää sopimuspalokunnan toiminnan roolin yhteiskunnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

14.10.2 Sisältö

- yhteiskunnallisen varautumisjärjestelmän tunteminen

14.10.3 Oppimismenetelmät

- luennot ja julkaisujen hyödyntäminen oppimistehtävässä

14.10.4 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Valmiuslaki 1552/2011
- Yhteiskunnan turvallisuusstrategia Valtioneuvoston periaatepäätös 2017
- Oppitunneilla ja Moodle oppimisympäristössä jaetut materiaalit

14.11 Opintoja koskevia ohjeita

14.11.1 Suoritustavat

Opintojen suoritustavat kerrotaan opetussuunnitelmassa ja ne tarkentuvat kurssin toteutussuunnitelmassa. Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi- ja monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoitusten suunnittelua, harjoitusalueilla tapahtuviin harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa tai näyttökokeeseen tai tenttiin valmistautumista.

Opiskelija (kurssilainen) voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Opiskelija (kurssilainen) voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä kurssin vastuopettajan kanssa.

Opintosuoritus voidaan hylätä, mikäli opiskelija (kurssilainen) on sitä suorittaessaan syylistynyt vilppiin. Opiskelijaa (kurssilaista), joka on Pelastusopiston piirissä harjoittanut opinnoissaan vilppiä,

voidaan rangaista. Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 30 ja 31 §:ssä säädetään rangaistuksesta ja menettelystä kurinpitoasiassa. Oikaisumenettelystä säädetään Pelastusopistosta annetun lain 37 ja 38 §:ssä.

14.11.2 Sopimuspalokunnan päällikkökurssin osaamisen arviointi

Kurssin sisältö, osaamistavoitteet, arviointiperusteet ja -asteikko päätetään opetussuunnitelmassa ja esitellään opintojakson alussa.

Sopimuspalokunnan päällikkökurssin lopussa järjestetään osaamiskartoitus, jossa arvioidaan kurssin tavoitteiden saavuttamista ja opetuksen ydinsisältöjen hallintaa. Hyväksyttyyn suoritukseen edellytetään 50% oikeaa suoritusta. Oppilaalla on oikeus uusia osaamiskartoitus yhden kerran kurssin aikana. Mikäli oppilas ei sittenkään onnistu saamaan osaamiskartoituksesta hyväksyttyä suoritusta, tulee hänen opiskella kurssiaineistoa uudelleen ja hän voi suorittaa kartoituksen aikaisintaan kolmen (3) kuukauden kuluttua ensimmäisestä osaamiskartoituksesta. Hyväksytyistä suorituksista käytetään numeraalista asteikkoa 1–5 seuraavasti:

- 5 = kiitettävä
- 4 = erittäin hyvä
- 3 = hyvä
- 2 = tyydyttävä
- 1 = tyydyttävä

Opiskelijalle (kurssilaiselle) varataan tilaisuus tutustua arvioituun kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintosuoritukseen. Suoritukset säilytetään kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta. Kurssilaisilta pyydetään kurssin lopussa kirjallinen palaute kurssista. Saatua palautetta käytetään kurssin kehittämiseen.

Kurssin hyväksytyksi suorittaneille annetaan todistus, jossa mainitaan kurssin laajuus opintopisteinä, opintojaksot ja niiden laajuus tuntimäärän mukaan sekä sanallinen yleisarvosana kurssista.

14.11.3 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija (kurssilainen) voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelija (kurssilainen) on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija (kurssilainen) voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

15 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi (6 op)

15.1 Johdanto

Pelastusopiston päämääränä on korkeatasoinen sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä, jolla varmistetaan sopimushenkilöstön laadukas koulutus eri puolilla Suomea. Teollisuuspalopäällikön toimenkuva on muuttunut Suomessa viimeisten vuosien aikana palopäälliköstä yrityksen tai laitoksen kokonaisturvallisuudesta vastaavaksi henkilöksi sekä turvallisuuden kehittäjäksi. Teollisuuspalopäällikön kurssia on kehitetty muuttuvien vaatimusten mukaisesti. Seuraavat vuodet muuttavat myös kurssin vaatimuksia, koska pelastustoimen koulutusjärjestelmä ja pelastustoimen uudistus sekä pelastuslain muutos asettavat kurssille uusia vaatimuksia.

15.1.1 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön opintojen arvoperusta

Teollisuus- ja laitospalokunnat tarvitsevat henkilöstöä, joilla on taidot ja tahto oppia jatkuvasti ja näin valmiudet uudistaa omaa osaamistaan. Osaamisella ymmärretään yhä useammin laaja-alaisen työ- ja toimintakokonaisuuksien hallintaa. Laaja-alaisen osaamisen rinnalla edellytetään usein myös vahvaa erityisosaamista sekä henkilökohtaista sitoutumista itsensä, ryhmän ja yhteisön kehittämiseen. Organisaatiot madaltuvat ja päätöksenteko – haasteellisesti – hajautuu. Asiantuntijavastuut korostuvat.

Henkilöstön kasvu ja kehittyminen ovat jatkuva oman osaamisen oppimisprosessi: pelastustoimen tieto- ja taitoperustan kehittämisen ohella on tärkeää kyetä myös uskomusten, asenteiden ja arvojen muutokseen ja ymmärryksen avartamiseen.

Vahvan perustan lisäksi tehtävissä ja toiminnassa tarvitaan yhä useammin prosessityyppejä, teknisestä ja pelastustoimen osaamisesta riippumattomia yleisiä toimintavalmiuksia, esimerkiksi

- valmiutta kehittää käytäntöjä ja sisäistää uusia toimintatapoja, jotka auttavat hallitsemaan epävarmuutta muuttuvassa yhteiskunnassa ja muuttuvassa työelämässä
- valmiutta arvioida ja kehittää omia vuorovaikutustaitoja
- valmiutta hyvään ammatilliseen yhteistyöhön muiden kanssa
- valmiutta ohjata, tukea ja kannustaa henkilöstöä oman osaamisensa hyödyntämiseen sekä taitojensa kehittämiseen
- valmiutta hahmottaa yhteisön tulevaisuutta ja virittää aloitteellisuutta sekä johtaa vanhentuneiden tai toimimattomien käytäntöjen muuttamista.

Henkilöstön osaaminen on myös arvo-osaamista: pelastustoimen arvoperustaan sitoutuminen auttaa ratkaisemaan toiminnan oikeutusta ammatissa, työelämässä ja yhteiskunnassa.

15.1.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön työnkuva

Teollisuus- ja laitospäällikkö on yrityksen tai laitoksen tehtävään nimeämä henkilö, joka vastaa laitoksen palosuoja- ja turvallisuusorganisaation toiminnan tehokkuuden ja laadukkuuden lisäksi myös laitoksen ennakoidun toiminnan ja varautumisen järjestelystä. Tehtävä voi olla kokopäiväinen tai oman toimen ohella. Päällikön tehtävässä tarvitaan hallinnollista ja johtamistaidollista osaamista, monipuolisia suunnitteluvaihtoehtoja, onnettomuuksien ehkäisyä, pelastustoiminnan ja

väestönsuojelun edellyttämää osaamista sekä yrityksen positiivisen julkisuuskuvan rakentamiseen liittyvää osaamista.

Tehtäväkuva on teollisuus- ja laitospalopäällikön tehtävä ja se vaihtelee yrityksen tai laitoksen luonteen mukaan. Teollisuus- ja laitospalopäällikön ensisijaisena tehtävänä on huolehtia tehtaan tai laitoksen ennaltaehkäisevän toiminnan suunnittelusta ja organisoinnista sekä tietysti onnettomuustilanteiden ja vahinkojen torjuntatoimenpiteiden operatiivisista järjestelyistä. Näiden laajuus ja luonne vaihtelevat toimialoittain. Edellä mainittujen ohella tarvitaan ohjausta ja valvontaa siitä, että asiat tehdään sovitulla tavalla.

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön merkittävä tehtävä on kuitenkin yrityksen koko henkilökunnan koulutustasosta huolehtiminen ja ennakoivien käytäntöjen sulauttaminen osaksi jokapäiväistä toimintaa. Hänen tulee saada yrityksen henkilöstö ja mahdolliset palokunnan jäsenet osallistumaan täysipainoisesti toimintaan. Hän delegoi tehtäviä, tukee ja ohjaa niiden suorittamista sekä kannustaa henkilöstöä. Päällikön on hallittava henkilöstön motivoinnin perusteet. Hänellä pitää olla hyvät vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot.

Laitoksen turvallisuus- ja palosuojeluorganisaation palvelut ovat aina jäsenten tuottamia palveluja. Palokunnan päällikön tulee varmistaa henkilöstöresurssien riittävyys siten, että yrityksen asettamat turvallisuustavoitteet tulevat hoidettua. On huolehdittava myös henkilöstön osaamisesta, koulutuksesta ja jatkuvuuden turvaamisesta. Päällikkö vastaa palosuojeluorganisaation toimintailmapiiristä sekä jäsenten osallistumismotivaation tukemisesta.

Laitoksen palosuojeluorganisaatio tarvitsee yrityksen luonne huomioon ottaen riittävän määrän kalustoa sekä muuta varustusta. Päällikön tehtävänä on pitää yrityksen johto ajan tasalla palo- ja pelastusasioiden tasosta sekä neuvotella yrityksen johdon kanssa näissä tarvittavien resurssien hankinnasta. Päällikkö vastaa myös palokunnan budjetoinnista ja taloudesta.

Teollisuus- ja laitospalopäällikön tehtävänä on hoitaa yrityksessä yhteyksiä eri viranomaistahoihin ja sidosryhmiin, kuten pelastuslaitokseen, poliisiin, yms.

Palopäällikkö on tehtaan/laitoksen palosuojeluorganisaation ylin johtaja. Johtamisen delegointi on keskeinen tapa jakaa taakkaa sekä varmistaa valmiutta ja jatkuvuutta. Tämä edellyttää esim. varapäällikön ja ryhmänjohtajien kouluttamista vastaaviin johtamisvalmiuksiin.

15.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin kurssikuvaus

15.2.1 Laajuus

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin laajuus on 6 opintopistettä (162 t)

15.2.2 Valintaperusteet sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssille

Opiskelijoiksi valitaan ensisijaisesti oman toimensa ohella teollisuus- tai liikelaitoksen turvallisuusorganisaatioon kuuluvia henkilöitä. Opiskelijavalinnat (kurssilaisten valinnat) kurssille tapahtuvat Pelastusopiston tekemän tarveharkinnan perusteella ottamalla huomioon hakijan asema

yrityksen turvallisuusorganisaatiossa sekä mahdolliset työnantajan, pelastusviranomaisen ja vakuutusyhtiön antamat suositukset. Saman yrityksen samasta toimipisteestä hakeneista hakijoista pyydetään tarvittaessa yrityksen esittämä ensisijaisuusjärjestys.

15.2.3 Osaamistavoitteet

Kurssin suorittanut osaa

Muistamisen tasolla

- kertoa pelastustoimen lainsäädännön ja pelastustoimen hallinnollisen järjestelmän
- kertoa teollisuus- tai laitospalokunnan tehtävät pelastustoimessa

Ymmärtämisen tasolla

- selittää ja perustella sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmäkokonaisuuden sekä vaikutuksen pelastustoimintaan
- suunnitella palokunnan toimintaa
- selittää palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet
- ymmärtää riskienhallinnan ja turvallisuusjohtamisen tärkeyden pelastustoimen tehtävissä ja harjoituksissa
- selittää työturvallisuuslainsäädännön vaatimukset
- selittää pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän ja pelastustoimintaa tilapäisesti johtavan henkilön pelastuslain mukaiset toimivaltuudet
- käyttää henkilöstöjohtamista palokunnan jäsenten motivaatiota vahvistavana keinona
- rekrytoida
- selittää johtajan merkityksen henkilöturvallisuuden johtamisessa
- ylläpitää ja kehittää henkilöstön toimintakykyä
- selittää positiivisen julkisuuskuvan merkityksen palokunnalle ja pelastusalalle
- selittää sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyön merkityksen palokunnan toimintaedellytysten varmistamisessa
- kouluttaa sisäisessä koulutuksessa rakenteellista paloturvallisuutta, paloteknisiä laitteita ja palontutkintaa

Soveltamisen tasolla

- johtaa teollisuus- tai laitospalokuntaansa siten, että palokuntasopimuksen palokunnalle asettamat velvoitteet täyttyvät
- suunnitella ja johtaa teollisuus- tai laitospalokuntansa toteuttamaa turvallisuusviestintää
- soveltaa työturvallisuuslainsäädäntöä käytäntöön
- omalta osaltaan ylläpitää palokunnan ja pelastusalan positiivista julkisuuskuva

Analysoimisen tasolla

- arvioida ja kehittää teollisuus- tai laitospalokuntansa toimintaa.

15.2.4 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin opetussuunnitelman toteuttaminen

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi koostuu kahdesta kahden viikon pituisesta lähiopetusperiodista, niiden väliin sijoittuvista oppimistehtävistä sekä kurssikokeista. Kurssin laajuus on kuusi (6) op, jolloin se tarkoittaa keskimäärin 160 tunnin opiskelua. Kurssista annetaan todistus.

Sisältö, koulutusosiot

- Onnettomuuksien ehkäisy 2,5 op
- Pelastustoiminta 2,5 op
- Johtaminen ja hallinto 1,0 op
- Tarkemmat koulutusosiokuvaukset:

15.3 Onnettomuuksien ehkäisy (2,5 op)

15.3.1 Osaamistavoitteet

koulutusosion suorittanut osaa

- luetella riskikäsitteet, riskienhallinnan teoreettisen taustan sekä yleisimmät riskienhallintamenetelmät teollisuudessa ja vakuutustoiminnassa
- tehdä yrityksen sisäisiä palotarkastuksia sekä osallistua yrityksen edustajana pelastusviranomaisten tekemiin tarkastuksiin
- rakenteellisen paloturvallisuuden tavoitteet ja menetelmät sekä pystyy hyödyntämään tietoja yrityksen rakennushankkeiden suunnittelutyössä
- perustella paloteknisten laitteistojen tärkeän merkityksen osana kiinteistöjen turvallisuustekniikkaa ja sitä kautta osana onnettomuuksien ennaltaehkäisyä
- järjestää pelastussuunnitelmien mukaista henkilökunnan koulutusta
- selittää yrityksille asetetut yleiset velvoitteet poikkeusoloihin varautumisesta.

15.3.2 Sisältö

- riskienhallinta
- rakenteellinen paloturvallisuus
- palotarkastus
- palotekniset laitteet
- turvallisuusneuvonta ja -koulutus
- varautuminen

15.3.3 Suoritustavat / oppimismenetelmät

- lähiopetus, oppimistehtävät ja jaksokoe

15.3.4 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Moodle-oppimisympäristö

- luentomateriaalit

15.4 Pelastustoiminta (2,5 op)

koulutusosion suorittanut osaa

- selittää pääpiirteittäin tulipalon kehittymiseen ja vaarallisten aineiden leviämiseen liittyvät fysikaaliset lainalaisuudet
- kertoa pelastustoiminnassa käytettävät muodostelmat sekä niiden toimintamallit ja resurssit erilaisissa onnettomuustilanteissa
- järjestää asiantuntija-apua pelastustoiminnan johtajalle onnettomuustilanteessa
- toimia pelastustoiminnan johtajana onnettomuustilanteessa ennen pelastusviranomaisen saapumista
- huolehtia onnettomuustilanteen edellyttämistä jälkitoimenpiteistä.

15.4.1 Sisältö

- sammutus- ja pelastustekniikka
- palofysiikka
- vaaralliset aineet
- pelastustoiminnan johtaminen
- jälkivahingontorjunta

15.4.2 Oppimismenetelmät

- lähiopetus, oppimistehtävät ja jaksokoe

15.4.3 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Moodle-oppimisympäristö

15.5 Johtaminen ja hallinto (1 op)

15.5.1 Osaamistavoitteet

koulutusosion suorittanut osaa

- kertoa sivutoimisen teollisuuspalopäällikön toimenkuvaan kuuluvat tehtävät
- kertoa pelastuslainsäädännön sisällön keskeisimmiltä osiltaan
- palokunnan toiminnan suunnittelun perusteet
- johtaa palokuntaa mm. palokuntasopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi.

15.5.2 Sisältö

- johtamistaito
- hallinto
- teollisuuspalopäällikön rooli ja tehtäväkuva

15.5.3 Oppimismenetelmät

- lähiopetus, oppimistehtävät ja jaksokoe

15.5.4 Kirjallisuus / oppimateriaali

- Moodle-oppimisympäristö

15.6 Opintoja koskevia ohjeita

15.6.1 Suoritustavat

Opintojen suoritustavat kerrotaan opetussuunnitelmassa ja ne tarkentuvat kurssin toteutussuunnitelmassa. Opiskelu voi olla erilaista kurssin opiskeluun liittyvää työtä, kuten lähi- ja monimuoto- tai verkko-opetukseen osallistumista, oppimistehtävien tekemistä, harjoitusten suunnittelua, harjoitusalueilla tapahtuviin harjoituksiin osallistumista, kalustonhuoltoa tai näyttökokeeseen tai tenttiin valmistautumista.

Opiskelija (kurssilainen) voi uusia hylätyn suorituksen kurssin opiskelun aikaisilla läpäisyvaatimuksilla kaksi kertaa. Opiskelija (kurssilainen) voi täydentää suorituksiaan sopimalla tästä Pelastusopiston vastaavan kouluttajan koulutuksen vastuuhenkilön kanssa.

Opintosuoritus voidaan hylätä, mikäli opiskelija (kurssilainen) on sitä suorittaessaan syylistynyt vilppiin. Opiskelijaa (kurssilaista), joka on Pelastusopiston piirissä harjoittanut opinnoissaan vilppiä, voidaan rangaista. Pelastusopistosta annetun lain (2006/607) 30 ja 31 §:ssä säädetään rangaistuksesta ja menettelystä kurinpitoasiassa. Oikaisumenettelystä säädetään Pelastusopistosta annetun lain 37 ja 38 §:ssä.

15.6.2 Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin arviointi ja rekisteröinti

Arvioinnilla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla ohjataan ja tarkistetaan opiskelijan (kurssilaisen) opintojen tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnilla tuetaan opiskelijaa (kurssilaista) opetussuunnitelmassa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisessa. Arviointiin voivat osallistua kouluttajien lisäksi esim. opiskelija (kurssilainen) itse. Opiskelijan (kurssilaisen) suorituksia arvioidaan vertaamalla suorituksia opetussuunnitelman tavoitteisiin.

Arvioinnissa korostetaan myös ns. jatkuvan näytön huomioon ottamista. Siten esimerkiksi opiskelijan (kurssilaisen) huolellisuus, aktiivisuus, poissaolot, tehtävien suorittaminen ja vastaavat tekijät voivat vaikuttaa arviointiin. Jatkuvan näytön arviointi on yleensä varsin subjektiivista, joten sen käyttöä arviointiperusteena on käytettävä harkiten silloin, kun tavoitteiden saavuttamista voidaan luotettavasti arvioida tavanomaisin keinoin.

Kurssin sisältö, osaamistavoitteet, arviointiperusteet ja -asteikko päätetään opetussuunnitelmassa ja esitellään opintojakson alussa.

Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssin lopussa järjestetään osaamiskartoitus, jossa arvioidaan kurssin tavoitteiden saavuttamista ja opetuksen ydinsisältöjen hallintaa. Hyväksyttyyn suoritukseen edellytetään 50 % oikeaa suoritusta. Oppilaalla on oikeus uusia osaamiskartoitus yhden

kerran kurssin aikana. Mikäli oppilas ei sittenkään onnistu saamaan osaamiskartoituksesta hyväksyttyä suoritusta, tulee hänen opiskella kurssiaineistoa uudelleen ja hän voi suorittaa kartoituksen aikaisintaan kolmen (3) kuukauden kuluttua ensimmäisestä osaamiskartoituksesta.

Hyväksytyistä suorituksista käytetään numeraalista asteikkoa 1–5 seuraavasti

- 5 = kiitettävä
- 4 = erittäin hyvä
- 3 = hyvä
- 2 = tyydyttävä
- 1 = tyydyttävä

Opiskelijalle (kurssilaiselle) varataan tilaisuus tutustua arvioituun kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintosuoritukseen. Suoritukset säilytetään kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta. Kurssilaisilta pyydetään kurssin lopussa kirjallinen palaute kurssista. Saatua palautetta käytetään kurssin kehittämiseen

Kurssin hyväksytysti suorittaneille annetaan todistus, jossa mainitaan kurssin laajuus opintopisteinä, opintojaksot ja niiden laajuus tuntimäärän mukaan sekä sanallinen yleisarvosana kurssista.

15.6.3 Oikaisuvaatimus

Arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija (kurssilainen) voi pyytää oikaisua arvioinnin suorittaneelta 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelija (kurssilainen) on saanut arvioinnin tulokset ja arviointiperusteiden soveltamisen tai hyväksilukupäätöksen perustelut tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen on vastattava viimeistään 14 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Edelleen arviointiin tai hyväksilukupäätökseen tyytymätön opiskelija (kurssilainen) voi hakea oikaisua Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hän on saanut tiedon päätöksestä. (Laki Pelastusopistosta 37 ja 38 §.)

16 Lähteet

Laki Pelastusopistosta. 2006. [Laki Pelastusopistosta 607/2006 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. ja Särkkä S. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Opetushallitus. Vammalan kirjapaino.

Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä. 2016. Sisäministeriö. Helsinki. [Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä, sisäministeriön julkaisu 5/2016 \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Pelastuslaki. 2011. [Pelastuslaki 379/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Ketola, J., Kokki, E. 2019. Pelastustoimen taskutilasto 2014 – 2018. Pelastusopisto. [Pelastustoimen-taskutilasto-2014-2018-1.pdf \(pelastusopisto.fi\)](#)

Vna pelastustoimesta. 2011. [Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Pelastussukellusohje. 2007. Sisäasianministeriö. Helsinki. [Pelastussukellusohje \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa. 2021. Sisäministeriö. Helsinki. [Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Sopimuspalokunnat Suomessa. 2018. SSPL. [SSPL KV su ru en sa ve es sahkoinen auk.pdf](#)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 585/2017. [Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ... 585/2017 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/1326. [Terveydenhuoltolaki 1326/2010 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Työturvallisuuslaki. 2002. [Työturvallisuuslaki 738/2002 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

LIITE 1 Ohjeistus kurssilaisen soveltuvuustestien arviointiin

Soveltuvuustestit pohjautuvat pelastajakurssin testeihin. Testauksesta laaditaan pöytäkirja.

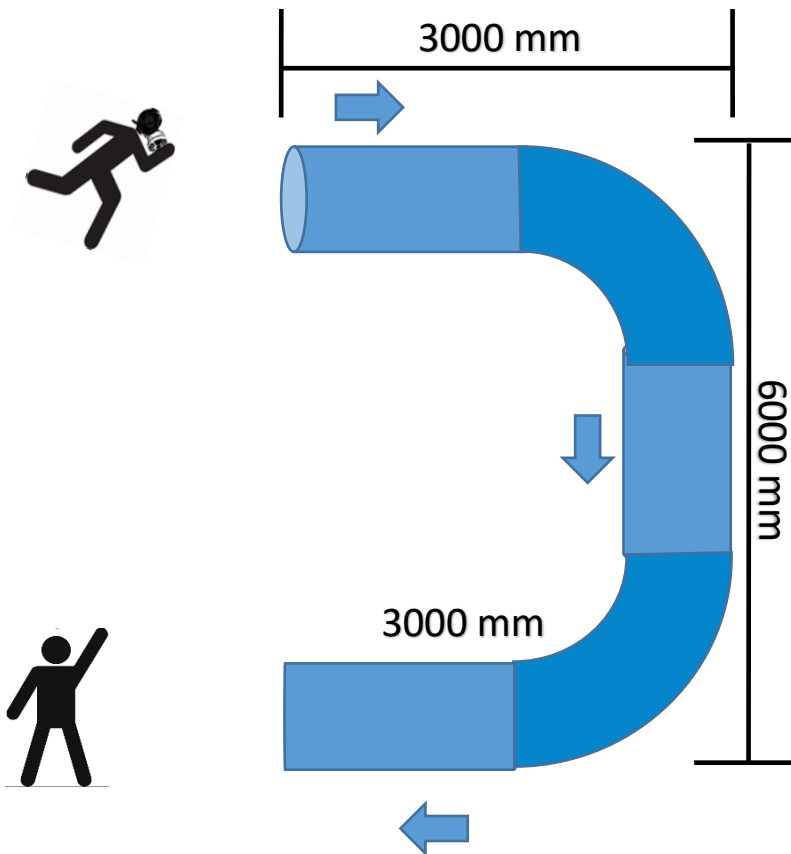
Testattavalle kerrotaan testin tarkoitus ja tehtävä.

Testattavan varustuksena on paloasu.

Kyky toimia ahtaassa ja pimeässä

Tehtävä: Putken läpi eteneminen suodatinsuojainkasvo-osalla hengitys suojaten.

1. Testattava pukee suodatinpanoksella varustetun kokokasvo-osan (kuva1) kasvoilleen.
2. Testattavalle annetaan aikaa noin minuutin verran totutella hengittämään hengityssuojaimella.
3. Testattava lähtee etenemään putkessa, kun testaaja antaa luvan.
4. Testattavan edetessä putkessa, testaajat aiheuttavat meteliä esim. kolistelemalla putkea ulkopuolelta.
5. Testin läpäistäkseen testattavan tulee kyetä ryömimään putken läpi kokokasvo-osa kasvoillaan ilman hättääntymistä tai ilman muita erityisiä tunnereaktioita.

Kuva 3 Esimerkki suodatinsuojaimella varustetusta kasvo-osasta

Kuvat: Pixabay ja Nikolai Savolainen

Huom! Piirros on viitteellinen.

Putken mitat: sisähalkaisija n. 600 mm. Putken pituus eri osuuksilla on n. 3000 - 6000 mm. Putken päissä on kankaat, jotta putki saadaan pimeäksi.

Kyky toimia ylhäällä putoamisvaarallisella alueella

Tehtävä: Tikkailla kolmeen metriin kiipeäminen

1. Testattava pukee kokovaljaan ja varmistaja varmistaa köydellä, että testattava ei pääse putoamaan tikkailta.
2. Testattava kiipeää tikkailla noin kolmeen metriin.
3. Ylhäällä, testaajan käskystä, testattava irrottaa toisen käden ja toisen jalan tikkailta. Tämän jälkeen testaaja tekee testattavalle muutamia kysymyksiä varmistuakseen testattavan toimintakykyisyydestä korkealla. Tilanne vastaa samaa, kuin tikkailla vuorotahtiin oikealla tekniikalla kiivettäessä.
4. Luvan saatuaan testattava kiipeää alas tikkailta.
5. Testaaja tekee alhaalla vielä muutaman kysymyksen testattavalle tuntemuksista korkealla ja kirjaa havainnot lomakkeelle.

Tikkaat voivat olla kiinteät talotikkaat tai irtotikkaat. Irtotikkaita käytettäessä pitää yhden henkilön tukea tikkaita koko ajan, kun testattava on tikkailla, tai irtotikas on kiinnitettävä muutoin luotettavalla tavalla.

Yleistietoa peloista

Pelot voivat tuntua kohtuuttomilta ja rajoittavat yksilön järkevää toimintaa. Ne voivat liittyä tiettyihin asioihin tai tilanteisiin. Yleisiä pelkojen kohteita ovat mm. korkeat, ahtaat ja pimeät paikat.

Miksi ihminen pelkää?

- Pelko on luonnollinen reaktio uhkaavaan tilanteeseen. Sen tarkoituksena on varoittaa ihmistä vaarasta.
- Jos ihminen esimerkiksi näkee metsässä käärmeen, kuuluukin kehon tuottaa tilanteessa pelkoreaktio. Kuitenkaan aihetta pidempiaikaiselle ja piinaavalle käärmepelolle ei ole.
- Varsinaisista pelko-oireista on kyse, kun pelkoreaktio ”jää päälle” jatkuvaksi hälytystilaksi. Liiallisessa pelossa ihmisen aivot ovat ikään kuin huijattuja tuottamaan pelkoreaktio tilanteessa, jossa se ei ole tarpeen.

Pelkojen kohtaaminen kannattaa

- Ihminen, joka kärsii voimakkaista fobioista, pyrkii yleensä kaikin tavoin välttämään pelkoja aiheuttavia asioita tai tilanteita. Tällöin pelot usein huomaamatta voimistuvat.
- Tehokkain tapa päästä eroon fobioista on vähitellen tapahtuvat pelon kohteelle altistaminen. Menetelmällä voidaan saada tuloksia lyhyessäkin ajassa.
- Altistus voi tuntua ahdistavalta. Pienin askelin toteutettuna ja tarvittaessa ammattiauttajan avustuksella se on kuitenkin täysin turvallista.
- Altistuksessa ihminen oppii vähitellen kontrolloimaan pelkoaan ja saa luottamusta siihen, että selviytyy tilanteesta.
- Kun pelätty asia kohdataan tarpeeksi monta kertaa, oppivat aivot vähitellen huomaamaan asian kohtaamisen olevan täysin turvallista. Altistuksessa siis ”pois-opitaan” vähitellen liiallisesta pelkoreaktiosta

Pelko on luonnollinen reaktio uhkaavaan tilanteeseen. Sen tarkoituksena on varoittaa ihmistä vaarasta. Ihminen, joka kärsii voimakkaista fobioista, pyrkii yleensä kaikin tavoin välttämään pelkoja aiheuttavia asioita tai tilanteita. Tällöin pelot usein huomaamatta voimistuvat. (https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00394).

Liite 2 Terveystarkastusohjeistus pelastustoiminnan peruskurssia varten

OSA 1: OHJE HAKIJAN SOVELTUVUUDESTA PELASTUSTOIMINNAN PERUSKURSSILLE

Yleistä

Tämän ohjeistuksen tarkoitus on yhtenäistää sopimushenkilöstön koulutukseen hakeutuvien terveystarkastusmenettelyä. Ohjeistus on tarkoitettu terveystarkastusta tekeville lääkäreille, kurssille hakijoille, koulutuksen järjestäjille ja kurssin vastaaville kouluttajille.

Ohjeistus sisältää kaksi osaa. Tämä ensimmäinen osa sisältää yleistä sopimushenkilöstön koulutuksesta, kurssille hakevalta edellytettävät kyvykkyydet kurssin suorittamiseksi, sekä mitä vaaroja ja altisteita kurssiin liittyy. Ensimmäinen osan tarkoitus on auttaa kurssille hakevaa sekä terveystarkastusta tekevää lääkäriä ymmärtämään mitä kurssille hakeutuvalta edellytetään. Toinen osa (Lääkärintarkastusohje pelastustoiminnan peruskurssille) sisältää terveysvaatimukset pelastustoiminnan peruskurssille, terveystarkastuksen sisällön ja ohjeistuksen lausunnon laatimisesta.

Pelastustoiminnan peruskurssille hakevan henkilön on osallistuttava ennen koulutukseen hakeutumista terveystarkastukseen, jonka tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Kurssille hakevan henkilön tulee olla vähintään 16-vuotias.

Yleistä pelastustoiminnan peruskurssin koulutuksesta

”Pelastustoimintaan osallistuvalta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä edellytetään [Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus](#)” ([Pelastuslaki 29.4.2011/379, 57 §](#)).

Pelastusopisto vastaa pelastustoiminnan peruskurssin (entinen sammutustyökurssi) opetussuunnitelmasta, kurssin opetusmateriaalista ja kurssin vastaavien kouluttajien kouluttamisesta ([Laki Pelastusopistosta 21.7.2006/607, 2 §](#)).

”Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus” ([Pelastuslaki 29.4.2011/379, 56 §](#)).

Pelastustoiminnan peruskurssin tarkoitus on antaa koulutuksellinen valmius siihen, että henkilö kykenee työnantajan perehdytyksen jälkeen osallistumaan pelastustoimintaan ([Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407, 7 §](#)).

Hakijalla ei saa olla sellaista sairautta, vikaa tai vammaa, joka alentaa hakijan toimintakykyä siinä määrin, että hakija ei selviydy kurssilla opiskeltavista tiedoista ja taidoista, joita tarvitaan pelastustoiminnan perustehtävissä ([SM 2016: Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä](#)).

Pelastustoiminnan peruskurssin suorittamisen edellytyksenä on, että kurssilainen kykenee

- opiskelemaan suomen tai ruotsin kielellä.
- käyttämään digitaalisia välineitä opiskeluun ja viestintään.
- toimimaan pelastusryhmän jäsenenä. Ryhmässä toimiminen edellyttää sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä.
- tekemään käsillään niin hienomotoriikkaa kuin riittävää puristusvoimaa edellyttäviä tehtäviä, esimerkiksi tekemään solmuja ja liittämään paloletkuja.
- [pukeutumaan](#) nopeasti ja pitämään yllään raskasta suojavaatekokonaisuutta eli paloasua. Paloasu koostuu palojalkineista, palopuvusta, palokypärästä, palokäsineistä, kypärän alushupusta ja väli- sekä alusasusta.
- kävelemään maastossa ja portaissa paloasussa kantaen selässään paineilmahengityslaitetta ja hengittämään koko kasvot peittävän kasvo-osan kautta yhtäjaksoisesti vähintään 15 minuuttia. Suojainkokonaisuuden paino on noin 20 kg. * (lisätietoa lopussa)
- nostamaan, siirtämään, käyttämään ja kantamaan erilaisia pelastus-, sammutus- ja raivausvälineitä ja -laitteistoja esimerkiksi hydraulisia pelastusvälineitä, moottoriruiskuja ja savutuulettimia (yksin käsiteltävät välineet paivavat enimmillään 25 kg).
- sammuttamaan suihkuputkella. Paineellinen vesi paloletkussa aiheuttaa voimakasta työntövoimaa, minkä suihkuputken käyttäjän tulee pystyä "ottamaan vastaan".
- ottamaan tikkaat sammutusauton katolta, kantamaan, kokoamaan ne parin kanssa sekä kiipeämään tikkailla.

Pelastustoiminnan peruskurssilla esiintyviltä altisteilta ja vaaroilta suojaudutaan tarvittavilla henkilösuojaimeilla ja oikeilla työtavoilla. Pelastustoiminnan peruskurssilla mm.:

- lämpötila- ja sääolosuhteet vaihtelevat ulkona toteuttavien harjoitusten osalta. Talvella sammutusvesi aiheuttaa liukkautta jäättyessään.
- sammutusauton ja muiden koneiden moottorit ovat tyypillisiä kovan melun aiheuttajia.
- käsitellään puhdistuskemikaaleja huoltojen yhteydessä (auton, letkujen, kaluston, paineilmahengityslaitteiden ja varusteiden pesussa).
- käsitellään polttoaineita ajoneuvojen ja kaluston tankkausten yhteydessä.
- käsitellään vaahtonestettä vaahtokaluston harjoituksen yhteydessä.
- harjoitellaan sovelletuissa harjoituksissa tarvittaessa oikealla tulella.

***Paineilmahengityslaitte** on hengityksensuojain, joka suojaa käyttäjäänsä toimintaympäristössä ilman epäpuhtauksien (kuten erilaisten pölyjen, savujen, sumujen, kaasujen tai höyryjen) haittavaikutuksilta, hapen puutteelta ja kuumuudelta. Paineilmahengityslaitteessa hengitysilmana käytetään paineellista ilmaa. Pelastustoiminnassa käytettävissä paineilmahengityslaitteissa käyttäjä kantaa selässään paineilmasäiliötä, mikä tekee liikkumisesta helpompaa kuin kiinteällä letkulla toimivat laitteet. Turvapaineellinen paineilmahengityslaitte annostelee hengitysilman käyttäjälle pienellä ylipaineella ja uloshengityksessä käyttäjän pitää "voittaa" uloshengitysenttiilin vastus. Uloshengitysvastus ei saa olla 10 mbar suurempi (EN 136). ([TSK 35, 2006/2008](#), [Savusukellusopas](#).)

Työterveyslaitos

OSA 2: Lääkärintarkastus pelastustoiminnan peruskurssia varten

Pelastustoiminnan peruskurssille hakevan henkilön on osallistuttava terveystarkastukseen, jonka tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Terveystarkastuksen tekevän lääkärin tulee olla mieluiten työterveyshuollon tai yleislääketieteen erikoislääkäri. Lääkärin tulee tuntea kurssin suorittamisen edellyttävät terveys- ja toimintakykyvaatimukset sekä sopivuusarviokäytäntö.

Terveysvaatimukset: Pelastustoiminnan peruskurssi edellyttää kurssin vaatimuksiin nähden riittävää tuki- ja liikuntaelimestön sekä hengitys- ja verenkiertoelimestön terveyttä ja toimintakykyä. Henkilön terveydentilan sopivuutta kurssille arvioitaessa lähtökohtana on Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin ajoterveyden ryhmä II ajokorttiluokkien terveysvaatimukset (www.traficom.fi). Sopivuuden lähtökohtana on, että sairaustilat hyvin hoidettuina ilman toimintakyvyn ja suorituskyvyn rajoitteita eivät yleensä estä hakeutumista peruskurssille. Esimerkiksi:

- astmaa sairastava sopii kurssille ml. paineilmahengityslaitteen käyttö (ei sisällä savusukellusta), jos ei sairasta vaikeaa astmaa ja astma ei ole ajankohtaisesti huonossa hallinnassa (Käypä hoito).
- säännöllistä insuliinihoitoa vaativa diabetes ei välttämättä ole este peruskurssille (ei sisällä savusukellusta), mikäli diabetes on hyvässä hoitotasapainossa ja diabetesta koskevat ryhmä II ajokorttiluokkien terveysvaatimukset täyttyvät (www.traficom.fi).

Terveystarkastuksen sisältö: Peruskurssille hakevan henkilön tulee antaa tarvittavat tiedot terveydentilastaan terveystarkastuksen toteuttavalle lääkärille. Lääkärintarkastukseen sisältyvät minimissään terveydentilaa kartoittava esitietolomake, haastattelu ja yleisen kliinisen tutkimuksen ohella mm. näöntarkkuus, kuiskauskuulo, leposydänfilmi sekä spirometria ja bronkodilataatiokoe. Sopivuusarvio voi edellyttää lääkärin tarpeellisiksi katsomia lisätutkimuksia terveydentilan selvittämiseksi. Jotta kurssille hakevan henkilön terveydentila voidaan luotettavasti arvioida, tulee terveystarkastusta tekevällä lääkärillä olla arvioinnin kannalta tarpeelliset ja riittävän kattavat tiedot henkilön terveydestä. Tämän vuoksi hakijalta pyydetään suostumusta siihen, että lääkäri tutustuu myös hakijan Kanta-palvelun terveystietoihin. Suostumuksen antaminen tapahtuu osoitteessa www.omakanta.fi, jossa hakija voi antaa luovutusluvan terveystietojensa katseluun.

Terveystarkastuksen päätelmät: Terveystarkastuksen perusteella lääkäri antaa lausunnon (T-todistus) hakijan terveydentilan sopivuudesta (sopiva, sopimaton) kurssille. Lausuntoon tulee kirjata sopivuusarvion kohde (pelastustoiminnan peruskurssi). Mikäli tarkastettavalla todetaan jokin sairaus (esim. astma, insuliinihoitoinen diabetes), joka on este jatkaa savusukelluskurssille, on lausunnon lisätietoihin kirjattava, ettei hän ole sopiva savusukelluskurssille. Terveystietoja ei saa ilmoittaa terveystarkastuslausunnossa. Henkilö itse toimittaa sopivuuslausunnon koulutuksen järjestäjälle.

Tämä lääkärintarkastusohje pelastustoiminnan peruskurssille hakevan henkilön terveydentilan sopivuuden arvioimiseksi on laadittu yhteistyössä Pelastusopiston ja Työterveyslaitoksen kanssa.

Viitteet: Ajoterveyden arviointiohjeet terveydenhuollon ammattilaisille. Liikenne- ja viestintävirasto 2021. www.traficom.fi

Vuokko A, Punakallio A, Paajanen S, Lusa S. Pelastushenkilöstön työterveysseuranta – yhteistyö ja käytännöt. Helsinki: Työterveyslaitos 2020. www.julkari.fi/handle/10024/140128

Liite 3: Terveystarkastusohjeistus savusukelluskurssia varten

OSA 1: OHJE HAKIJAN SOVELTUVUUDESTA SAVUSUKELLUSKURSSILLE

Yleistä

Tämän ohjeistuksen tarkoitus on yhtenäistää sopimushenkilöstön koulutukseen hakeutuvien terveystarkastusmenettelyä. Ohjeistus on tarkoitettu terveystarkastusta tekeville lääkäreille, kurssille hakijoille, koulutuksen järjestäjille ja kurssin vastaaville kouluttajille.

Ohjeistus sisältää kaksi osaa. Tämä ensimmäinen osa sisältää yleistä sopimushenkilöstön koulutuksesta, kurssille hakevalta edellytettävät kyvykkyydet kurssin suorittamiseksi, sekä mitä vaaroja ja altisteita kurssiin liittyy. Ensimmäisen osan tarkoitus on auttaa kurssille hakevaa sekä terveystarkastusta tekevää lääkäriä ymmärtämään mitä kurssille hakeutuvalta edellytetään. Toinen osa (Lääkärintarkastusohje savusukelluskurssille) sisältää terveysvaatimukset savusukelluskurssille, terveystarkastuksen sisällön ja ohjeistuksen lausunnon laatimisesta.

Savusukelluskurssille hakevan henkilön tulee olla vähintään 18-vuotias ja hänen tulee olla hyväksytysti suorittanut vähintään pelastustoiminnan peruskurssin.

Savusukelluskurssille hakevan henkilön on osallistuttava ennen koulutukseen hakeutumista

1. terveystarkastukseen, jonka tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Terveystarkastus tulee tehtynä olla ennen fyysistä toimintakykytestausta.
2. fyysisen toimintakyvyn testaukseen. Fyysisen toimintakyvyn kokonais-FireFit-indeksin arvon sekä sen aerobisen kestävyysosan alueen tulee olla vähintään FireFit-indeksin arvo 3.
3. soveltuvuustestaukseen koulutuksen järjestäjän ohjeistamalla tavalla.

Yleistä savusukelluskurssin koulutuksesta

”Pelastustoimintaan osallistuvalta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä edellytetään [Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus](#)” ([Pelastuslaki 29.4.2011/379, 57 §](#)).

Pelastusopisto vastaa savusukelluskurssin opetussuunnitelmasta, kurssin opetusmateriaalista ja kurssin vastaavien kouluttajien kouluttamisesta ([Laki Pelastusopistosta 21.7.2006/607, 2 §](#)).

”Pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että sen sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on 57 §:n 2 momentissa säädetty koulutus” ([Pelastuslaki 29.4.2011/379, 56 §](#)).

Savusukelluskurssin tarkoitus on antaa koulutuksellinen valmius siihen, että henkilö kykenee työnantajan perehdytyksen jälkeen osallistumaan savusukellusta edellyttäviin tehtäviin ([Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 5.5.2011/407, 7 §](#)).

Hakijalla ei saa olla sellaista sairautta, vikaa tai vammaa, joka alentaa hakijan toimintakykyä siinä määrin, että hakija ei selviydy kurssilla opiskeltavista tiedoista ja taidoista, joita tarvitaan pelastustoiminnan vaativissa tehtävissä ([SM 2016: Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä](#)).

Savusukelluskurssin suorittamisen edellytyksenä on, että kurssilainen kykenee

- opiskelemaan suomen tai ruotsin kielellä.
- käyttämään digitaalisia välineitä opiskeluun ja viestintään.
- toimimaan pelastusryhmän jäsenenä ja tiiviisti savusukellusparin kanssa. Tämä edellyttää hyviä sosiaalisia taitoja ja yhteistyökykyä.
- tekemään käsillään niin hienomotoriikkaa kuin riittävää puristusvoimaa edellyttäviä tehtäviä esimerkiksi tekemään solmuja ja liittämään paloletkuja.
- [pukeutumaan](#) nopeasti ja pitämään yllään raskasta suojainkokonaisuutta eli paloasua, paineilmahengityslaitetta ja muita savusukeltajan varusteita.
- kävelemään, konttaamaan ja ryömimään ”sokkona” (näkyvyys peitettynä) savusukeltajan varusteissa kantaen selässään paineilmahengityslaitetta ja hengittämään koko kasvot peittävän kasvo-osan kautta yhtäjaksoisesti 30 minuuttia. Suojainkokonaisuuden paino on noin 20 kg. * (lisätietoa lopussa)
- siirtämään aikuisen kokoisen pelastusnuken tavanomaisesta asuinhuoneistosta ulos.
- nostamaan, siirtämään, käyttämään ja kantamaan erilaisia pelastus-, sammutus- ja raivausvälineitä ja -laitteistoja esimerkiksi hydraulisia pelastusvälineitä, moottoriruiskuja ja savutuulettimia (yksin käsiteltävät välineet paivavat enimmillään 25 kg).
- kantamaan suojainkokonaisuuden lisäksi sammutus- ja pelastuskalustoa portaissa.
- sammuttamaan suihkuputkella. Paineellinen vesi paloletkussa aiheuttaa voimakasta työntövoimaa, minkä suihkuputken käyttäjän tulee pystyä ”ottamaan vastaan”.
- ottamaan tikkaat sammutusauton katolta, kantamaan, kokoamaan ne parin kanssa sekä kiipeämään tikkailla.
- laskeutumaan asianmukaisilla putoamissuojaimilla köyttä pitkin 3 metrin korkeudelta.

Savusukelluskurssilla esiintyviltä altisteilta ja vaaroilta suojaudutaan tarvittavilla henkilösuojaimilla ja oikeilla työtavoilla. Savusukelluskurssilla mm.:

- lämpötila- ja sääolosuhteet vaihtelevat ulkona toteuttavien harjoitusten osalta. Talvella sammutusvesi aiheuttaa liukkautta jäätyessään.
- sammutusauton ja muiden koneiden moottorit ovat tyypillisiä kovan melun aiheuttajia.
- käsitellään puhdistuskemikaaleja huoltojen yhteydessä (auton, letkujen, kaluston, paineilmahengityslaitteiden ja varusteiden pesussa).
- käsitellään polttoaineita ajoneuvojen ja kaluston tankkausten yhteydessä.
- harjoitellaan keinosavussa.
- harjoitellaan oikean tulipalon kaltaisissa simuloituissa olosuhteissa. Tavanomaisia simulaattoreita ovat sisäpalosimulaattorit, joissa poltetaan puu- ja levymateriaaleja. Simulaattorin olosuhteet ovat hyvin lähellä oikean huonepalon olosuhteita. Tilassa on savua, liekkejä ja korkea lämpötila. Savu peittää näkyvyyden lähes kokonaan. Savu sisältää haitallisia, myrkyllisiä ja syöpävaarallisia aineita. Lämpötila nousee katossa noin 800 asteeseen. ([Savusukellusopas 2021, Vähentääkö Skellefteå malli palomiesten altistumista operatiivisessa työssä? 2016](#))

***Paineilmahengityslaitte** on hengityksensuojain, joka suojaa käyttäjäänsä toimintaympäristössä ilman epäpuhtauksien (kuten erilaisten pölyjen, savujen, sumujen, kaasujen tai höyryjen) haittavaikutuksilta, hapen puutteelta ja kuumuudelta. Paineilmahengityslaitteessa hengitysilmana

käytetään paineellista ilmaa. Pelastustoiminnassa käytettävissä paineilmahengityslaitteissa käyttäjä kantaa selässään paineilmasäiliötä, mikä tekee liikkumisesta helpompaa kuin kiinteällä letkulla toimivat laitteet. Turvapaineellinen paineilmahengityslaitte annostelee hengitysilman käyttäjälle pienellä ylipaineella ja uloshengityksessä käyttäjän pitää ”voittaa” uloshengitysventtiilin vastus. Uloshengitysvastus ei saa olla 10 mbar suurempi (EN 136). ([TSK 35, 2006/2008](#), [Savusukellusopas](#).)

Työterveyslaitos

OSA 2: Lääkärintarkastus savusukelluskurssia varten

Savusukelluskurssia varten tarvitaan uusi terveystarkastus, mikäli pelastustoiminnan peruskurssia edeltänyt terveystarkastus i) on ollut suppeampi kuin savusukelluskurssi edellyttää, ii) ei ole sisältänyt sopivuusarviota savusukelluskurssille, iii) on vanhempi kuin kahdeksan kuukautta tai iv) tarkastuksen jälkeen epäillään terveydentilan muutosta. Terveystarkastuksen tarkoitus on varmistaa, että henkilö on terveyden ja toimintakyvyn osalta kurssille sopiva. Savusukelluskurssin osalta terveystarkastus tulisi tehdä työnantajan edellyttämänä työn altiste- ja terveysvaatimuslähtöisenä alkutarkastuksena työterveyshuollossa. Lääkärin tulee tuntee pelastustoiminnan edellyttävät terveys- ja toimintakykyvaatimukset sekä sopivuusarviokäytäntö.

Terveysvaatimukset: Savusukelluskurssi edellyttää tuki- ja liikuntaelimestön sekä hengitys- ja verenkiertoelimestön hyvää terveyttä ja toimintakykyä. Terveydentilan sopivuuden lähtökohtana on Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin ajoterveyden ryhmä II ajokorttiluokkien terveysvaatimukset (www.traficom.fi) sekä pelastushenkilöstön vaativien pelastustoimen tehtävien terveysvaatimukset. Terveysvaatimukset ovat samat kuin pelastajakoulutukseen hakijan sopivuusarviossa ([Pelastushenkilöstön työterveysseuranta – yhteistyö ja käytännöt, 2020](#)). Esimerkiksi astma, epilepsia ja insuliinihoitoinen diabetes tai muut sairaudet, joihin voi liittyä hetkellinenkin toimintakyvyn menetyksen uhka, ovat este osallistua savusukelluskurssille ja savusukellustehtäviin.

Terveystarkastuksen sisältö: Savusukelluskurssille hakevan henkilön tulee antaa tarvittavat tiedot terveydentilastaan terveystarkastuksen toteuttavalle lääkärille. Lääkärintarkastukseen sisältyvät minimissään terveydentilaa kartoittava esitietolomake, haastattelu ja yleisen kliinisen tutkimuksen ohella mm. näöntarkkuus, kuulon tutkimus, leposydänfilmi sekä spirometria ja bronkodilataatiokoe sekä rasva- ja sokeritasapainoa ja alkoholin käyttöä kuvaavat verikokeet. Arvioon tulisi sisältyä maksimaalinen spiroergometria (tai kliininen rasisuskoe). Se antaa tarkan tiedon hengitys- ja verenkiertoelimestön suorituskyvystä ja tuottaa monipuoliset lähtötason tiedot keuhko- ja sydänterveydestä. Sopivuusarvio voi edellyttää lääkärin tarpeellisiksi katsomia lisätutkimuksia terveydentilan selvittämiseksi. Jotta kurssille hakevan henkilön terveydentila voidaan luotettavasti arvioida, tulee terveystarkastusta tekevällä lääkärillä olla arvioinnin kannalta tarpeelliset ja riittävän kattavat tiedot henkilön terveydestä. Tämän vuoksi hakijalta pyydetään suostumusta siihen, että lääkäri tutustuu myös hakijan Kanta-palvelun terveystietoihin. Suostumuksen antaminen tapahtuu osoitteessa www.omakanta.fi, jossa hakija voi antaa luovutusluvan terveystietojensa katseluun.

Terveystarkastuksen päätelmät: Terveystarkastus savusukelluskurssille ja -tehtäviin on luonteeltaan karsiva (sopiva tai sopimaton). Terveystarkastuksen perusteella lääkäri antaa sopivuuslausunnon henkilön terveydentilan sopivuudesta savusukelluskurssille. Lausuntoon tulee kirjata sopivuusarvion kohde. Mikäli lääkärintarkastus on tehty työterveyshuollossa, lausunto soveltuu myös savusukellustehtäviin. Terveystietoja ei saa ilmoittaa terveystarkastuslausunnossa. Henkilö itse toimittaa sopivuuslausunnon työnantajalle ja esittää lausunnon koulutuksen järjestäjälle.

Tämä lääkärintarkastusohje savusukelluskurssille hakevan henkilön terveydentilan sopivuuden arvioimiseksi on laadittu yhteistyössä Pelastusopiston ja Työterveyslaitoksen kanssa.

Viitteet: Ajoterveyden arviointiohjeet terveydenhuollon ammattilaisille. Liikenne- ja viestintävirasto 2021. www.traficom.fi

Vuokko A, Punakallio A, Paajanen S, Lusa S. Pelastushenkilöstön työterveysseuranta – yhteistyö ja käytännöt. Helsinki: Työterveyslaitos 2020. www.julkari.fi/handle/10024/140128